

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güneş DİK

**KÜLTÜR VARLIĞI SİVİL MİMARLIK ÜRÜNLERİNDE İŞLEV
DEĞİŞİKLİKLERİ SONUCU ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR “GAZİANTEP
MERKEZİ ÖRNEĞİ”**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

ADANA, 2006

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KÜLTÜR VARLIĞI SİVİL MİMARLIK ÜRÜNLERİNDE
İŞLEV DEĞİŞİKLİKLERİ SONUCU ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR
“GAZİANTEP MERKEZİ ÖRNEĞİ”**

**Güneş DİK
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**Bu tez 12/05/2006 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oybirliği/Oyçokluğu İle Kabul Edilmiştir.**

İmza.....

Prof.Dr. Erkin ERTEN
DANIŞMAN

İmza.....

Prof.Dr. Erdoğan GÜLTEKİN
UYE

İmza.....

Yrd.Doç.Dr. Mustafa YEĞİN
ÜYE

Bu tez Enstitümüz Mimarlık Anabilim Dalında hazırlanmıştır.

Kod No

Prof.Dr. Aziz ERTUNÇ
Enstitü Müdürü
İmza ve Mühür

.Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KÜLTÜR VARLIĞI SIVİL MİMARLIK ÜRÜNLERİNDE
İŞLEV DEĞİŞİKLİKLERİ SONUCU ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR
“GAZİANTEP MERKEZİ ÖRNEĞİ”**

GÜNEŞ DİK

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

Danışman : Prof. Dr. Erkin ERTEN

Yıl: 2006, Sayfa: 187

Jüri : Prof. Dr. Erkin ERTEN

Prof. Dr. Erdoğan GÜLTEKİN

Yrd. Doç. Dr. Mustafa YEĞİN

Zengin kültür varlıklarını barındırması açısından Gaziantep, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin önemli ilerinden biridir. Bu çalışmada; Gaziantep’te bulunan sivil mimarlık ürünlerinin, plan tipleri, cephe düzeni ve kullanılan malzemelerin özellikleri araştırılmış ve bu yapılardan fonksiyon değişikliğine uğrayanlar belirlenerek fonksiyon değişikliğinin getirdiği olumlu ve olumsuz etkiler araştırılmıştır.

Bu çalışmada elde edilen verilerden, Gaziantep’in geleneksel mimarisi ve kültür varlığı yapılarda fonksiyon değişikliğinin eserler üzerindeki etkisi için fikir edinilmesini sağlayarak, yine bu ve benzeri yapılara, müdahalelere, korunmalarına, dönüşümlerine yardımcı olacak bilgilerin verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşlev Değişikliği, Taş, Kültür.

ABSTRACT

MSc THESIS

PROBLEMS IN PRODUCTS OF LOCAL CULTURAL HERITAGE
APPEARING AS A RESULT OF FUNCTIONAL CHANGES
“GAZİANTEP CITY CENTER”

GÜNEŞ DİK

DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
INSTITUTE OF NATUREL AND APPLIED SCIENCES
UNIVERSITY OF CUKUROVA

Supervisor: Prof. Dr. Erkin ERTEN

Year: 2006, Pages: 187

Jury: Prof. Dr. Erkin ERTEN

: Prof. Dr. Erdoğan GÜLTEKİN

: Assist. Prof. Dr. Mustafa YEĞİN

Gaziantep is one of the important cities of South East Anatolian Region which possesses a rich cultural heritage. In this study, products of local architecture found in Gaziantep are studied in terms of plan types, side orders and characteristics of used materials and after determining the ones that are functionally changed positive and negative effects of functional changes are investigated.

Data gained in this study, by providing to form an opinion about traditional architecture of Gaziantep and effects of functional changes in cultural heritage buildings on works, is aimed to give information to help for intervention, preservation and transformation of these and similar buildings.

Key Words: Functional Change, Stone, Culture.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, 2001-2005 tarihleri arasında Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalında Prof. Dr. Erkin ERTEN'in danışmanlığında "Yüksek Lisans" Tezi olarak hazırlanmıştır.

İlk olarak beni tez öğrencisi olarak kabul ettiği ve tez çalışmam sırasında eleştirileriyle beni yönlendirdiği ve ayrıca gösterdiği çok yakın ilgi ve yardımlarından dolayı sayın hocam Prof. Dr. Erkin ERTEN'e içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezin oluşmasında beni bilgileri ile destekleyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa YEĞİN'e,

Bu tezin oluşmasında sağladığı katkılardan dolayı Sayın Mustafa ÇETGİN'e ve arşivinden yararlanmama izin veren Mimar Cemil AÇIKKOL'a

Tezin yazım aşamasında yardımlarını gördüğüm Birsen ÇETGİN'e

Teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZ	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	III
ŞEKİLLER DİZİNİ	IV
TABLolar DİZİNİ	XI
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	2
3. MATERYAL ve METOD	3
3.1. Materyal	3
3.2. Metod	3
3.2.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi	4
3.2.2. Çalışma Alanı Hakkında Genel Bilgi	4
3.2.3. Örnek Konutların Seçimi ve Kullanılan Teknikler	4
4. BULGULAR ve TARTIŞMA	5
4.1. Kültür Varlığı Yapılarda Korumaya Yönelik Müdahaleler	5
4.1.1. Bakım	5
4.1.2. Onarım	5
4.1.3. Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon)	6
4.2. Gaziantep'teki Geleneksel Konut Yerleşiminin Genel Özellikleri ..	6
4.2.1. Gaziantep'in Konumu	6-7
4.2.2. İklim ve Bitki Örtüsü	7
4.2.3. Tarihsel Gelişim	7-8
4.3. Gaziantep'teki Sokak ve Ev Özellikleri	9-13
4.3.1. Planların Genel Özellikleri	13
4.3.2. Plan Tipleri	13-15
4.4. Geleneksel Gaziantep Evlerinde Kullanılan Yapı Malzemeleri	16
4.4.1. Taş Yapı Malzemesi	16
4.4.1.1. Havara Taşı	17
4.4.1.2. Keymık Taşı	17
4.4.1.3. Topak Taşı	17

4.4.1.4. Minare Kayası	17
4.4.1.5. Karataş	18
4.4.1.6. Pembe Mermer	18
4.4.2. Ahşap Yapı Malzemesi	18
4.4.3. Metal Yapı Malzemesi	19
4.4.4. Sıvalar	19
4.4.4.1. Halep Sıvası	19
4.4.4.2. Beyaz Sıva	19
4.4.4.3. Kara Sıva	20
4.4.4.4. Serpme Sıva	20
4.5. Geleneksel Gaziantep Evlerini Oluşturan Yapı Elemanları	20
4.5.1. Ana Elemanlar	20
4.5.1.1. Duvar	20-21
4.5.1.2. Döşeme	21-22
4.5.1.3. Çatı	23-24
4.5.1.4. Merdiven	24
4.5.1.4.1. Avlu Merdiveni	24-25
4.5.1.4.2. İç Merdiven	26-27
4.5.1.4.3. Geçiş Konsolları	27-28
4.5.1.4.4. Gizli Merdivenler ve Gizli Geçitler	28
4.5.2. Dış Yapı Elemanları	28
4.5.2.1. Avlu (Cümle) Kapıları	28-31
4.5.2.2. Pencereler	32-33
4.5.2.2.1. Oda Pencereleri	33-34
4.5.2.2.2. Kuş Pencereleri.....	34-36
4.5.2.2.3. Ara (Bağlantı) Penceresi	36-37
4.5.2.2.4. Çıkma (Cumba) Penceresi	37
4.5.2.2.5. Kiler (Bodrum) ve Bardak Altı Havalandırma (Çatı Katı) Penceresi	38
4.5.2.3. Kitabe	38-39
4.5.3. İç Yapı Elemanları	39

4.5.3.1. Tavan	39-43
4.5.3.2. Pencere Kepekleri	43
4.5.3.3. İç Kapılar	43-44
4.5.3.4. Dolaplar ve Yüklükler	44-45
4.5.3.5. Nacar İşleri	45-46
4.5.3.6. Korkuluk	46
4.5.3.7. Demir Parmaklık ve Kafes	46-47
4.6. Geleneksel Gaziantep Evlerini Oluşturan İşlevsel Birimler	47
4.6.1. Hayat (Avlu)	47-48
4.6.1.1. Havuz (Gane)	48-49
4.6.1.2. Kuyu (Livas)	49
4.6.1.3. Çeşme	50
4.6.2. Eyvan ve Sofa	50-51
4.6.3. Odalar	52-55
4.6.4. Balkon	55-56
4.6.5. Çıkma	56
4.7. Servis Mekanları	57
4.7.1. Ocaklık (Mutfak)	57
4.7.2. Kiler	58
4.7.3. Tuvalet	58-59
4.7.4. Hamam	59
4.7.5. Bodrum Kat	60
4.8. Cepheler	60
4.8.1. Cephe Düzeni	60-61
4.9. Süsleme	61
4.9.1. Ahşap Süsleme	61-63
4.9.2. Demir İşçiliği (Metal Süsleme)	63
4.9.3. Taş Süsleme	63-64
4.9.4. Kalem İş Süslemeler	64
4.9.5. Renkli Camlar	64
4.10. Restorasyon ve Basit Onarımlar Sonrası Fonksiyon Değişikliği Geçiren Yapılara Örnekler	65-182

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	183-184
KAYNAKLAR.....	185-186
ÖZGEÇMİŞ.....	187

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Gaziantep İl Haritası.....	8
Şekil 4.2. Kent dokusu.....	9
Şekil 4.3. Kent dokusu.....	10
Şekil 4.4. Sokak dokusu (Hanıfioğlu Sokak).....	10
Şekil 4.5. Avlu döşemesi, 335 envanter nolu yapı.....	11
Şekil 4.6. Sokak dokusu, Hanıfioğlu Sokak.....	12
Şekil 4.7. Duvar detayı, 67 envanter nolu yapı.....	21
Şekil 4.8. Döşeme detayı (Dayı Ahmet Ağa konağı), 67 envanter nolu yapı.....	21
Şekil 4.9. Döşeme detayı (Dayı Ahmet Ağa Konağı), 67 envanter nolu yapı.....	22
Şekil 4.10. Avlu döşemesi, 41-42 envanter nolu yapılar.....	22
Şekil 4.11. Çatı arası, 254 envanter nolu yapı.....	23
Şekil 4.12. Çatı detayı (Dayı Ahmet Ağa Konağı), 67 envanter nolu yapı.....	23
Şekil 4.13. Baca, 45 envanter nolu yapı.....	24
Şekil 4.14. Avludan üst kata çıkan merdiven, 7 envanter nolu yapı.....	25
Şekil 4.15. Merdiven detayı, 107 envanter nolu yapı.....	25
Şekil 4.16. İç merdiven, 213 envanter nolu yapı	26
Şekil 4.17. Cephedeki merdiven çıkıntısı, 25 envanter nolu yapı.....	27
Şekil 4.18. Geçiş konsolu, 238 envanter nolu yapı.....	28
Şekil 4.19. Avlu kapısı, 16 envanter nolu yapı.....	29
Şekil 4.20. Avlu kapısından detay, 140 envanter nolu yapı.....	30
Şekil 4.21. 4 envanter nolu yapının dış kapı üstü detayı.....	30
Şekil 4.22. Kapı detayı, 45 envanter nolu yapı.....	31
Şekil 4.23. Pencere detayı, 41 envanter nolu yapı.....	32
Şekil 4.24. Avlu cephesinde yer alan pencere örnekleri, 86 envanter nolu yapı	33
Şekil 4.25. Sokağa açılan oda pencerelerinden örnek, 36 envanter nolu yapı.....	34
Şekil 4.26. Kuş penceresi, 371 envanter nolu yapı.....	35
Şekil 4.27. Kuş Penceresi, 26 pafta, 466 ada, 57 parsel	35
Şekil 4.28. Kuş penceresi, 89 envanter nolu yapı	36
Şekil 4.29. Kuş penceresi, 26 pafta, 466 ada, 57 parsel	36

Şekil 4.30. Açık eyvana bakan ara bağlantı penceresi, 12 envanter nolu yapı...	37
Şekil 4.31. Çıkma penceresi, 365 envanter nolu yapı.....	37
Şekil 4.32. Dikdörtgen formdaki çatı penceresi, 232 envanter nolu yapı.....	38
Şekil 4.33. Kitabe, 310 envanter nolu yapı.....	39
Şekil 4.34. Direkli tavan, 81 envanter nolu yapı	39
Şekil 4.35. Direklerin ucundaki kalem işi süsleme 248 envanter nolu yapı.....	40
Şekil 4.36. Motifli düz tavan, 232 envanter nolu yapı.....	41
Şekil 4.37. Tekne tavan, 220 envanter nolu yapı.....	41
Şekil 4.38. Tekne tavan detayı, 220 envanter nolu yapı.....	42
Şekil 4.39. Kubbe tavan, 232 envanter nolu yapı.....	42
Şekil 4. 40. Duvar resimleri, 232 envanter nolu yapı.....	43
Şekil 4.41. İç kapı, 21 envanter nolu yapı.....	44
Şekil 4.42. Dolap, 253 Envanter nolu yapı.....	45
Şekil 4.43. Nacar, 575 envanter nolu yapı.....	45
Şekil 4.44. Korkuluk, 267 envanter nolu yapı.....	46
Şekil 4.45. Demir parmaklık, 232 envanter nolu yapı.....	47
Şekil 4.46. Avlu, 81 envanter nolu yapı.....	47
Şekil 4.47. Avlu döşemesi, 232 envanter nolu yapı.....	48
Şekil 4.48. Gane, 253-254 envanter nolu yapı.....	48
Şekil 4.49. 253 envanter nolu yapının içinde yer alan kuyu.....	49
Şekil 4.50. Çeşme, 42 envanter.....	50
Şekil 4.51. Açık eyvan, 12 envanter nolu yapı	51
Şekil 4.52. Kapalı eyvan, 267 envanter nolu yapı.....	51
Şekil 4.53. 3 envanter nolu yapının odası.....	52
Şekil 4. 54. Haznanın dış cepheden görünümü, 267 envanter nolu yapı.....	53
Şekil 4.55. Eşik, 267 envanter nolu yapı.....	53
Şekil 4.56. Nacar, 267 envanter nolu yapı.....	54
Şekil 4.57. Ahşap kapaklı dolap, 267 envanter nolu yapı.....	54
Şekil 4.58. Nacar ve pencere kepenkleri, 267 envanter nolu yapı.....	55

Şekil 4.59. Balkon (Tescilsiz yapı).....	56
Şekil 4.60. Çıkma , 44 envanter nolu yapı.....	56
Şekil 4.61. Ocak, Dayı Ahmet Ağa Konağı, 67 envanter nolu yapı.....	57
Şekil 4.62. Mahzen şeklindeki kiler (Etnoğrafya müzesi), 41 envanter nolu yapı.	58
Şekil 4.63. Tuvalet, 254 envanter.....	59
Şekil 4.64. Hamam, 42 envanter nolu yapı	59
Şekil 4.65. Cephe düzeni, 4 envanter nolu yapı.....	60
Şekil 4.66. Dikdörtgen formda pencere örneği, 81 envanter nolu yapı.....	61
Şekil 4.67. Nacarlardaki ahşap işçiliği,15 envanter nolu yapı.....	62
Şekil 4.68. Nacarlardaki ahşap işçiliği, 15 envanter nolu yapı.....	62
Şekil 4.69. Saçaktaki ahşap işçiliği, 38 envanter nolu yapı	62
Şekil 4.70. Tavan göbeği, 141 envanter nolu yapı.....	63
Şekil 4.71. Gaziantep Kalesi ve çevresi.....	65
Şekil 4.72. Bey Mahallesi ve Eyüpoğlu Mahallesi.....	66
Şekil 4.73. Şekeroğlu Mahallesi.....	67
Şekil 4.74. Harita	68
Şekil 4.75. 253 ve 254 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	69
Şekil 4.76. 253 envanter nolu yapının restorasyon öncesi görünümü.....	70
Şekil 4.77. Avludaki döşeme.....	71
Şekil 4.78. Avludaki döşeme	71
Şekil 4.79. Gane.....	71
Şekil 4.80. Bodrum kattaki oda.....	72
Şekil 4.81. Sonradan yapılmış olan ek bina	72
Şekil 4.82. Zemin kata çıkan merdiven.....	73
Şekil 4.83. Nacar ve dolaplar.....	74
Şekil 4.84. Nacar ve dolaplar.....	74
Şekil 4.85. 1. katın tavanındaki kalem işi süslemeler	75
Şekil 4.86. 1. katın tavanındaki kalem işi süslemeler	75
Şekil 4.87. 1. katın tavanındaki kalem işi süslemeler	75
Şekil 4.88. 254 envanter nolu yapı.....	76
Şekil 4.89. Avlu girişi ve yanındaki wc.....	77

Şekil 4.90. Zemin kattaki odada yer alan niş.....	77
Şekil 4.91. Çatı arası ve bardakaltı pencerelerinin içten görünümü.....	78
Şekil 4.92. Duvardaki çatlak ve taşlardaki aşınma	79
Şekil 4.93. Cepheadeki kirlilik.....	79
Şekil 4.94. Nacarladaki ve dolaplardaki bozulmalar.....	80
Şekil 4.95. Dolaplardaki bozulmalar.....	80
Şekil 4.96. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	84
Şekil 4.97. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	85
Şekil 4.98. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	86
Şekil 4.99. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	87
Şekil 4.100. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	88
Şekil 4.101. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	88
Şekil 4.102. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	89
Şekil 4.103. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	90
Şekil 4.104. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	91
Şekil 4.105. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı.....	92
Şekil 4.106. 253 nolu yapının restorasyon sonrası.....	92
Şekil 4.107. 253 nolu yapının restorasyon sonrası.....	93
Şekil 4.108. Restorasyon sonrası sokak cephesi.....	93
Şekil 4.109. Avlu.....	94
Şekil 4.110. Bodrum kattaki oda.....	94
Şekil 4.111. 1. kattaki oda.....	95
Şekil 4.112. Çatı arası.....	95
Şekil 4.113. Tavandaki kalem işi süsleme.....	96
Şekil 4.114. 1. kattaki oda, 254 envanter nolu yapı.....	96
Şekil 4.115. Zemin kat, resepsiyon ve bekleme odası, 254 envanter nolu yapı.....	97
Şekil 4.116. Harita.....	100
Şekil 4.117. 1 envanter nolu yapı.....	100
Şekil 4.118. 1 Envanter Nolu Yapı.....	101
Şekil 4.119. 1 Envanter Nolu Yapı.....	102
Şekil 4.120. 1 Envanter Nolu Yapı.....	103

Şekil 4.121. 1. kattaki odalardan biri tekne tavan.....	104
Şekil 4.122. 1. kattaki odalardan biri tavan örneği.....	105
Şekil 4.123. 1. kattaki odalardan biri Tavan örneği.....	105
Şekil 4.124. Onarım sonrası cephe.....	107
Şekil 4.125. Onarım sonrası cephe	108
Şekil 4.126. Onarım sonrası nacırlardan ve direkli tavandan görünüm.....	108
Şekil 4.127. Harita.....	110
Şekil 4.128. Sokak cephesi.....	110
Şekil 4.129. 3 envanter nolu ve sonradan yapılan yapı.....	111
Şekil 4.130. 3 envanter nolu yapı.....	112
Şekil 4.131. Kalem işi süslemeler	112
Şekil 4.132. Nacar ve dolaplardan bir görünüm	113
Şekil 4.133. Nacar ve dolaplardan bir görünüm.....	113
Şekil 4.134. 4 envanter nolu yapı (zemin kat planı).....	114
Şekil 4.135. 4 envanter nolu yapı (1. kat planı).....	114
Şekil 4.136. 4 envanter nolu yapı.....	116
Şekil 4.137. 3 envanter nolu yapı.....	117
Şekil 4.138. 4 envanter nolu yapıda baş odanın nacar ve duvar resimleri.....	117
Şekil 4.139. Baş odanın nacar ve duvar resimleri.....	118
Şekil 4.140. 4 envanter nolu yapı	118
Şekil 4.141. 3 envanter nolu yapının bodrum katı	119
Şekil 4.142. Harita.....	121
Şekil 4.143. 11 envanter nolu yapı.....	121
Şekil 4.144. 11-12 Envanter Nolu Yapılar.....	122
Şekil 4.145. 11 envanter nolu yapı.....	123
Şekil 4.146. 11 envanter nolu yapıda oda detayı.....	123
Şekil 4.147. 12 envanter nolu yapı.....	124
Şekil 4.148. 12 envanter nolu yapının deposu.....	125
Şekil 4.149. 12 envanter nolu yapının içinden bir görüntü.....	125
Şekil 4.150. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı.....	129
Şekil 4.151. 11 Envanter Nolu Yapı.....	130

Şekil 4.152. 11 Envanter Nolu Yapı.....	131
Şekil 4.153. 11 Envanter Nolu Yapı.....	132
Şekil 4.154. 11 Envanter Nolu Yapı.....	132
Şekil 4.155. 12 Envanter Nolu Yapı.....	133
Şekil 4.156. 12 Envanter Nolu Yapı.....	134
Şekil 4.157. 12 Envanter Nolu Yapı.....	135
Şekil 4.158. 12 Envanter Nolu Yapı.....	135
Şekil 4.159. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı	136
Şekil 4.160. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı	136
Şekil 4.161. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı.....	137
Şekil 4.162. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı.....	137
Şekil 4.163. Restorasyon sonrası 12 envanter nolu yapı.....	138
Şekil 4.164. Restorasyon sonrası 12 envanter nolu yapı ve bitişiğinde bulunan wc- lavabo	138
Şekil 4.165. Restorasyon sonrası 12 envanter nolu yapı.....	139
Şekil 4.166. Harita.....	141
Şekil 4.167. Hasan Süzer Etnografya Müzesi.....	142
Şekil 4.168. Zemin Kat ve 1. Kat Planları.....	142
Şekil 4.169. 2. Kat Planları.....	143
Şekil 4.170. Avlu döşemesi.....	143
Şekil 4.171. Mahzen.....	145
Şekil 4.172. Kuyu.....	145
Şekil 4.173. Avlu cephesi.....	146
Şekil 4.174. Kapı tokmağı.....	146
Şekil 4.175. 42 envanter nolu yapı.....	147
Şekil 4.176. Avlu cephesi.....	150
Şekil 4.177. Mahzen.....	150
Şekil 4.178. Harita.....	152
Şekil 4.179. 110 envanter nolu yapı.....	153
Şekil 4.180. 110 Envanter Nolu Yapı.....	154
Şekil 4.181. 110 Envanter Nolu Yapı.....	154

1. GİRİŞ

Kültür varlığı yapılar, korumaya yönelik müdahaleler, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat varlıklarını koruma kanunu kapsamında yapılmaktadır. Bu müdahaleler; bakım, basit ve esaslı onarımlardır. Esaslı onarımlar, yapıların restorasyon projeleri doğrultusunda yapılmaktadır. Bu binaların bazıları basit onarım ve esaslı onarım sonrasında fonksiyon değişikliğine uğrayarak yeniden kullanıma açılmaktadır. Fonksiyon değişikliği sonrasında, kültür varlığı yapıların tekrar kullanılmaya başlanması, atıl durumda olan ve yıkılmaya yüz tutmuş binaların ayakta kalmasını sağlamaktadır. Ancak sürekli gelişen gereksinimlerin ve değişimlerin eski yapıyı zorlamasından dolayı; fonksiyon değişikliği sonucunda bu kültür varlığı yapılar, bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Gaziantep'teki geleneksel yapılar, zaman içinde büyük tahribata ve değişimlere uğramasına karşın, kentin bazı bölümlerinde geleneksel yaşam kültürü ve konut dokusu hala gözlemlenebilmektedir. Bu yapılardan bazıları günümüzde basit ve esaslı onarımlar geçirerek fonksiyon değişikliği sonucunda (özellikle ticari amaçlı) yeniden kullanıma açılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; binlerce yıllık geçmişiyle ve bu geçmişin yansımalarından biri olan kültür varlıklarıyla önemli bir yere sahip olan Gaziantep'teki geleneksel evleri, yapı sistemleri, kullanılan malzeme, plan tipleri, cephe düzenleri vb. özellikleriyle tanımlayıp, bu yapılardan fonksiyon değişikliğine uğrayanlarda ortaya çıkan sorunlar ile yapılan uygulamaların yapıdaki olumlu etkilerinin belirlenmesidir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Geleneksel Gaziantep evleri hakkında detaylı çalışma sayısı oldukça azdır.

KUBAN, D.(1976) “Gaziantep Kenti Koruma İmar Planı Raporu” başlıklı raporunda; Gaziantep’in ülke ve bölge ölçeğindeki genel bilgi ve verileri ile kent bütünü, planlama alanı ve parsel-yapı ölçeğinde yapılan araştırmaların değerlendirilmesi sonucunda oluşan planlama kararları yer almaktadır.

KALENDER,E. (1999) “Gaziantep Abdülkadir Kimya Evi Resimleri” başlıklı kitabında; Gaziantep merkezde yer alan tescilli taşınmaz kültür varlığı Abdülkadir Kimya Evi tanımlanmaktadır.

ATALAR, A.(2004) “Osmanlı Dönemi Antep Evleri” başlıklı kitabında; Gaziantep’te korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen yapıları, yapım teknikleri, kullanılan malzeme, plan tipleri, cephe özellikleri ve yapıyı oluşturan mekanları ele almaktadır.

3. MATERYAL ve METOD**3.1. Materyal**

Kültür varlığı yapılarda korumaya yönelik müdahaleler, müdahaleleri belirleyen yasa ve yönetmelikler öncelikle incelenmiştir. Daha sonra Gaziantep'in geleneksel mimarisini inceleyebilmek için sosyo-kültürel gelişim, iklim ve topografya gibi etkenler, kentin tarihi gelişimi hakkında yayınlanmış kitaplar, tezler, makaleler araştırılarak bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Haritalar, fotoğraf ve çizimlerden de kentin geleneksel mimari dokusu hakkında bilgi edinilmiştir.

Geleneksel yapıların incelenmesinde, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu arşivinde bulunan restorasyon projelerinden, haritalardan, fotoğraflardan vb. yararlanılmıştır. Kültür varlığı yapıların genel özellikleri belirlenirken, yayımlanan kitap, tez ve makalelerden yararlanılmıştır. Daha sonra basit onarım ve esaslı onarımlar sonucunda fonksiyon değişikliği olan yapılar araştırılmıştır.

3.2. Metod

Geleneksel yapıların mimarisi incelenirken, görsel analiz ağırlıklı olan bir metot uygulanmış ve görsel dokümanlarla da desteklenmiştir. Gaziantep'te kültür varlıklarının mimari özellikleri belirlenirken yazılı kaynaklardan, fotoğraflardan, rölöve ve restorasyon projelerinden yararlanılmış; yapım sistemleri, kullanılan malzeme, cepheler ve dış mekan kullanımları, iç mekan kullanımları, gözlem, görüş, anket sonucunda elde edilen bilgilerle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Basit onarım ve esaslı onarımlar sonucunda fonksiyon değişikliğine uğrayan yapıların mimari ve fiziksel özellikleri gözlem, tespit, ölçme teknikleriyle ve gerekli literatür araştırması yapılarak belirlenmiş ve daha sonra bu binalar, bina değerlendirme yöntemleri ile (çevresel performans, fonksiyonel performans vb.) değerlendirilmiştir.

3.2.1 Çalışma Alanının Belirlenmesi

Gaziantep, zengin kültür varlıklarıyla Anadolu tarihinde önemli bir yere sahip olduğu için çalışma alanı olarak seçilmiştir. Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu arşivinden ve koruma amaçlı imar planından yararlanılarak, Gaziantep'te geleneksel dokunun yoğun olduğu bölgeler belirlenmiş ve literatürden geleneksel konutlar araştırılarak, Gaziantep'in tarihi dokusu görsel olarak incelenmiştir. Geleneksel dokunun yoğun olduğu bölgelerde, fonksiyon değişikliğine uğrayan yapılar belirlenmiş ve bu binalar, gözlem, anket, görüşme vb. veri toplama teknikleri ile değerlendirilmiştir.

3.2.2 Çalışma Alanı Hakkında Genel Bilgi

Gaziantep'te kültür varlığı olarak korunması gerekli birçok geleneksel konut ve anıtsal yapı vardır. Zaman içinde bu yapılar büyük tahribata ve değişimlere uğramasına karşın yine de kentin bazı bölümlerinde geleneksel yaşam kültürünü ve konut dokusunu yansıtan alanlar günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bu alanlarda, sağlam olan binalardan bazıları, basit ve esaslı onarımlarla fonksiyon değişikliğine uğrayarak yeniden kullanıma açılmıştır.

3.2.3 Örnek Konutların Seçimi ve Kullanılan Teknikler

Çalışmanın amacına uygun örnek konutların seçiminde, geleneksel dokunun yoğun olduğu bölgelerde , yapım sistemi, kullanılan malzeme ve mimari özellikleri (plan tipleri, cephe düzeni..vb) açısından özelliği olan binalar göz önüne alınmıştır. Bu konutlardan çeşitli onarımlar sonucu fonksiyon değişikliğine uğrayan kültür varlığı yapılar tespit edilerek, gözlem, anket vb. yöntemlerle binalar incelenmiştir.

4. BULGULAR ve TARTIŞMA**4.1. Kültür Varlığı Yapılarda Korumaya Yönelik Müdahaleler**

Kültür Varlığı yapılarında korumaya yönelik müdahale biçimleri, 2863 sayılı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 5.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararında, üç ana başlık altında değerlendirilmektedir. Bu ana başlıklar;

4.1.1. Bakım

Kültür varlığı yapılarında sadece binanın yaşamını sürdürebilmesi için, çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana vb. tasarımda, malzemede, strüktürde ve mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen uygulamalardır.

4.1.2 Onarım

Kültür varlığı yapının yaşamasını sağlayan uygulamalardır. Bu uygulamalar gerektiğinde tasarımda, malzemede, strüktürde ve mimari öğelerde değişiklik yapılabilecek müdahalelerdir ve iki grupta değerlendirilmektedir;

- Basit Onarım;

Kültür varlığı yapının, özgün malzemelerinden (ahşap, madeni, taş vb.) çürüyen, bozulan yada eksilen mimari öğelerin, iç ve dış sıvaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak aslına uygun olarak, aynı malzeme ile değiştirilmesi, basit onarım kapsamında değerlendirilmektedir.

-Esaslı Onarım (restorasyon);

Kültür varlığı yapılarında meydana gelen hasarlar (özellikle strüktürde meydana gelen hasarlar,bozulmalar) basit onarım kapsamında değerlendirilemeyecek durumda ise, taşınmazda yapılacak uygulamalar esaslı onarım kapsamında değerlendirilmektedir. Bu uygulamalar, rölövesine dayalı, restitüsyon ve/ veya sorunların saptandığı, yeni kullanım olanaklarının araştırıldığı, belirlendiği,

onarıma yönelik müdahale biçimlerinin saptandığı, restorasyon projeleri ile teknik raporun hazırlanması sonucunda yapılmaktadır.

Kültür varlığı yapılarda yapılacak olan esaslı onarıma yönelik ilkeler, 2863 sayılı yasa kapsamında belirlenmiştir. Bu ilkeler;

- a. Sosyo-kültürel kimlik içinde yapının, yapısal ve mekansal özellikleri ile çevre içinde özgün konumunu korumasına,
- b. Yapının yıkılmadan korunmasına,
- c. Kültür varlığı yapılarda zaman içerisinde yapılan ve yapının tarihsel ve sosyo-kültürel değer taşıyan eklerinin korunmasına
- d. Taşınmazda fonksiyon değişikliği sonucunda, yapılacak zorunlu eklerin, kültür varlığı yapıyla bütünleşmesi olarak amaçlanmıştır.

Esaslı onarımlar, restorasyon projeleri ile teknik raporun hazırlanması sonucunda yapılmaktadır. Esaslı onarım kapsamında taşınmazda yapılan müdahaleler; sağlamlaştırma (konsolidasyon), temizleme (liberasyon), bütünleme (reintegrasyon), yenileme (renovasyon), yeniden yapımdır (rekonstrüksiyon).

4.1.3. Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon)

Kültür varlığı yapı, tescil edilmesine rağmen, herhangi bir sebepten dolayı yitirilmiş olsa dahi, taşınmazın gerek kültür varlığı özelliği, gerekse kültürel çevreye olan katkılarından dolayı, yapı kalıntısı, fotoğraf, rölöve, özgün yazılı-sözlü arşiv belgesi... vb. mevcut belgelerden yararlanılarak, eski yapının oturum alanında, özgün plan şemasında, aynı malzeme ve yapım tekniği ile aynı kütle ve gabaride, restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon projesi hazırlanmaktadır.

4.2. Gaziantep'teki Geleneksel Konut Yerleşiminin Genel Özellikleri

4.2.1. Gaziantep'in Konumu

Gaziantep Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile Akdeniz Bölgesinin geçiş alanında yer almaktadır. Güneyinde Kilis ve Suriye, Doğuda Şanlıurfa ve Fırat

Nehri, Kuzeyde Kahramanmaraş ve Adıyaman, Batıda Adana ve Amanos Dağları ile çevrilidir (Şekil. 1).

Gaziantep 38° 28" ve 38° 0" doğu boylamı ile 36° 38" ve 37° 32" kuzey enlemi arasında bulunmaktadır.

1. Derece deprem kuşağında yer alan Gaziantep, Hatay-Kahramanmaraş fay hattı (kırık hattı) üzerindedir. İlin deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık 518 metredir.

4.2.2. İklim ve Bitki Örtüsü

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, bütününde az dağlık olmakla beraber, kuzeyinde bulunan yüksek dağlar Gaziantep iklimi üzerinde ayrı bir etki yaparak yaz aylarında kuzey doğudan gelen hava akımlarının güneye inmesini engeller. Kış mevsiminde, kuzeyde oluşan yüksek basınç alanı kışın soğuk geçmesine yol açar.

Bölgede Akdeniz ve kara iklimi hakimdir. Bu nedenle bölgede, her iki iklime ait bitki örtüsü de görülmektedir. Batıdan doğuya gidildikçe Akdeniz bitki örtüsü (maki türleri) yerini step bitki türlerine bırakır. Yine bu bölgede zeytinliklere, fıstık ağaçlarına ve bağ alanlarına rastlanmaktadır.

4.2.3. Tarihsel Gelişim

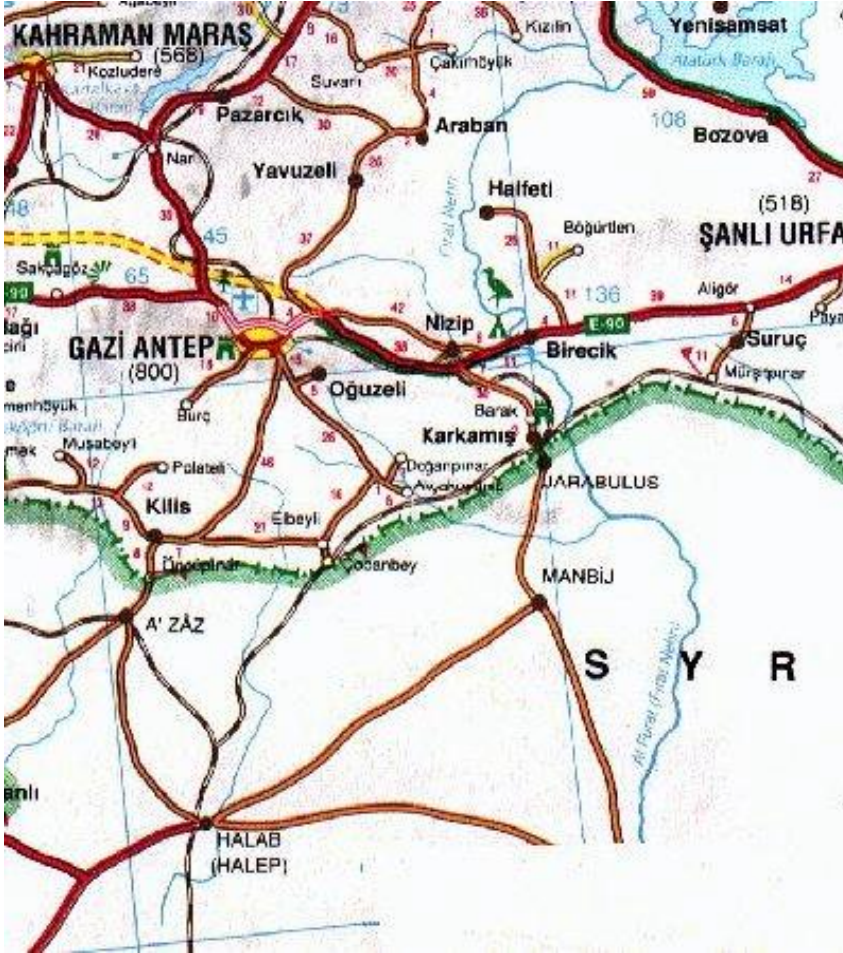
Gaziantep ve çevresi, yapılan araştırmalara göre ilk uygarlıkların doğup geliştiği, Anadolu'nun ilk yerleşim alanlarından biridir. Tarihi İpek Yolu üzerinde olması da şehrin önemini artırmış ve canlı kalmasına neden olmuştur. Gaziantep'te Taş, Kalkolitik, Bakır, Hitit, Mitani, Asur, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait kalıntılara, yapılara rastlanmaktadır. M.Ö. 1700 yıllarında Hititlerin hakimiyetine giren Gaziantep'in 10 km kuzeyinde bulunan antik Dülük Şehri, Hitit Devletinin önemli bir dinsel merkezidir.

Şehir M.Ö. 700 ve 546 yılları arasında, Asur, Med ve Pers İmparatorluklarının hakimiyetinde kalmıştır. Ancak daha sonra Roma İmparatorluğuna bağlanmış ve imparatorluğun bölünmesinden sonra da M.S. 636

yılına kadar Bizans İmparatorluğunun bir kenti olmuştur. Halife Hz. Ömer zamanında, 636 yılında İslam orduları Bizans ordusunu mağlup etmişler ve yöre halkı Müslümanlığı kabul etmiştir.

Antep 1071 yılında Malazgirt Savaşından sonra Selçuklu İmparatorluğuna bağlanmıştır. 1516 yılında da Yavuz Sultan Selim'in Antep'e gelmesiyle şehir Osmanlı İmparatorluğunun yönetimine girmiştir.

1. Dünya Savaşından sonra İngilizler ve Fransızlar tarafından işgal edilen Antep şehrine, 1921 tarihinde yapılan Millet Meclisi toplantısında "GAZİ" lik unvanı verilmiştir.

Şekil 4.1. Gaziantep il haritası

4.3. Gaziantep'teki Sokak ve Ev Özellikleri

Şekil 4.2. Kent dokusu

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Anadolu'da, tarihi M.Ö. 4000 yıllarına kadar uzanan en eski yerleşim bölgelerinden biri olan Gaziantep'te, kalesi olan diğer şehirler gibi, ilk yerleşmeler kale civarında olmaktadır. İlk yerleşimden sonra ortaya çıkan kent dokusu ise genellikle dinsel yapılar etrafında gelişmektedir.

Gaziantep'te eski kent dokusu, dar sokaklar, bu sokakların etrafındaki sık yerleşim ve evlerin avlu duvarlarından oluşur (Şekil: 2). Gaziantep sokaklarında, gölge ve hava akımını sağlamak amaçlı “**kabaltı**” adı verilen sivri kemerli, tonozlu mekanlara rastlanmaktadır. Kabaltıların her iki yanında aynı eve ait mekanlar bulunmaktadır. Yüksek avlu duvarları ve kabaltılar sıcak yaz günlerinde gölge etkisi yaratır.

Sokaklar, Arnavut kaldırımli, daralıp genişleyen, eğimli ve dar bir yapıya sahiptir. Kent dokusunun parçalarından biri olan sokaklarda, yüksek taş avlu duvarları, taş konsollar üstünde dikdörtgen ve gönye çıkmalar, pencereler, avlu kapıları ve sağır taş zemin kat duvarları karşımıza çıkmaktadır (Şekil: 3). Sokak dokusu zaman zaman sürprizler hazırlayarak çıkmaz bir sokağa dönüşebilir. Çıkmazlar genellikle birkaç evin avlu kapısının açıldığı küçük meydanlara dönüşür.

Şehrin altında, tünel şeklinde inşa edilen temiz su şebekesinin bulunduğu, “livas ” adı verilen kanallar ve ana caddelerin altında kanalizasyon şebekesi yer almaktadır.

Şekil 4.3. Kent dokusu

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Kentin eski dokusu, Bey Mahallesi, Türktepe ve Kozluca Mahallesinde yoğunlaşır. Kent dokusunu oluşturan öğelerden biri, yığma yapım tekniğinde, kesme taştan yapılmış evlerdir (Şekil. 4).

Şekil 4.4. Sokak dokusu (Hanifioğlu Sokak)

Dar sokaklarda, yüksek avlu duvarlarının arkasında, karşımıza geniş avlular (hayat) çıkmaktadır. Gaziantep evleri, yüksek avlu duvarlarının arkasında, dışa karşı kapalı olarak, avlu etrafında yerleşmiş yapılardır. Bu evlerin sokak ile olan bağlantısı kemerli, üzeri sac kaplı avlu kapısından sağlanmaktadır. Hayatta, yaşam birimlerine ait iki ya da üç katlı olan ana yapı, alaturka kiremit kaplı ve beşik çatılıdır. Servis yapıları ise tek katlıdır ve üzeri teras düz çatıdır. Çatı, meyve, sebze gibi gıda maddelerin kurutulması amacı ile kullanılmaktadır.

Servis yapılarında mutfak (ocaklık), kiler (hazna) ve tuvalet yer almaktadır. Geleneksel Gaziantep evlerinde banyo olmadığı için, mutfak, yıkanma fonksiyonu içinde kullanılmaktadır.

Ana yapılar avluya açılan livan (eyvan) ve bu mekandan geçilen odalardan oluşur. Sıcak yaz günlerinde açık bir mekan oluşturan eyvanlar daha sonraki dönemlerde camekanlarla kapatılarak, kapalı mekana dönüştürülmüştür. Eyvan olmayan evlerde, zemin katta avluya, üst katta ise merdiven ve geçiş konsollarına açılan, yan yana dizilmiş odalar vardır.

Avluda farklı renklerde taşlar kullanılarak geometrik desenler oluşturulmuştur (Şekil: 5). Ayrıca, hayatta gane (havuz), çeşme ve kuyu gibi su elemanlarına da rastlanmaktadır.

Şekil 4.5. Avlu döşemesi, 335 envanter nolu yapı

Geleneksel Gaziantep evlerinde, odalarda yemek yeme ve oturma gibi birçok yaşama yönelik fonksiyonlar görülür. Ayrıca odalarda, evlerde banyo olmadığı için, kapı girişinde bulunan eşikte yıkanma eylemi gerçekleştirilmektedir. Odalarda yaşamsal faaliyetlere yönelik eşyaların konulduğu ahşap kapaklı, dolap olarak kullanılan nişler vardır. Dolapların dışında kalan duvar yüzeyleri “**nacar**” adı verilen işlemeli ahşap kaplamalarla kaplanmıştır.

Odaların içinden birkaç basamaklı merdivenle inilip çıkılan “**hazna**” adında mekanlar bulunmaktadır ve bu odalar depo olarak kullanılır.

Gaziantep’te geleneksel evlerin cephe düzenlerine bakıldığı zaman, sokak cephesinin avlu cephesine oranla daha sade olduğu görülmektedir. Sokak cephesinde, mahremiyeti korumak için, yüksek avlu duvarları ve zemin katta sağır duvarlar vardır. Üst katlarda, taş konsollar üzerinde dikdörtgen ya da gönye çıkımlar, bu çıkımlarda, ahşap kafesli, genelde kemerli yapıya sahip oda pencereleri ile bunların üzerinde mekana daha fazla ışık ve hava sağlayan kuş pencereleri bulunmaktadır (Şekil: 6). Ayrıca çatı arasına çıkan merdivenin dış cephede oluşturduğu kademe ve parseli düzgün olmayan yapılarda, üst kattaki planı düzeltmek için, bu katta taşların üst üste kaydırılarak kademelendirilmesi, ağır taş cepheye hareketlilik kazandırır.

Şekil 4.6. Sokak dokusu (Hanifioğlu Sokak)

Dışa kapalı olan evlerde, avlu cepheleri sokak cephesine oranla daha hareketlidir. Kemerli kapılar ve oda pencereleri, oda pencerelerinin üstünde kuş pencereleri ve genelde dikdörtgen formdaki çatı arası (bardakaltı) pencereleri cepheye zenginlik katmaktadır. Ayrıca bu cephelerde, avludan üst kata ulaşımı sağlayan merdivenler taş işçiliğinin önemli örneklerinden biridir. Merdiven korkuluğu da demir ferforjelerle süslenir.

4.3.1. Planların Genel Özellikleri

Anadolu'nun aynı kültüre sahip bölgelerinde ev ve aile yaşamı aynı olmakla birlikte iklim şartları planın biçimlenmesini etkilemektedir. Gaziantep yöresindeki evlerde eyvanlı ve eyvansız iki tip plan türü karşımıza çıkmaktadır.

Eyvansız plan tiplerindeki evlerde, zemin katta yer alan odalar avluya, üst kattaki odalar ise merdivene ve balkon şeklindeki geçiş konsollarına açılmaktadır. Üst katlara genelde avludaki taş merdivenle çıkılmasına karşın bazı evlerde, evin içinde yer alan ve avludaki merdivenden daha sade olan taş merdiven kullanılır.

Evler, avlu üzerine açılan, bir veya birden fazla odalardan oluşur. Hayatta bazen başka haneler ve servis mekanları da bulunmaktadır. Eyvansız plan tiplerinde, odalar bir sırada yer almaktadır. Ancak odalar fazlaştıkça üç, dört odadan fazlası bir araya getirilmeyip, eve bir veya iki kanat ilave edilir. Bu kanatlar birbirine genelde eyvan ile bağlanmaktadır. Bazen avlunun etrafına ayrı ayrı evlerin yerleştirildiği de görülür.

Eyvanlı plan tiplerinde ise odalar bu mekana açılır ve eyvan evin genellikle en gösterişli bölümünü oluşturur.

4.3.2. Kültür Varlığı Yapıların Parsele Yerleşimi

Geleneksel Gaziantep evlerinde plan şemaları yapıların parsele yerleşmesine göre farklılık göstermektedir (Tablo:1).

Evlerin avlu etrafında yerleşmesine göre “lineer” veya “L” plan şemalı yapılar oluşmuştur. Bunların yanında çok az rastlanmakla birlikte “U” plan şemalı

evlerde vardır. Ayrıca bu yapılar da plan şemasına bağı kalmaksızın “mağara” veya “mahzenler”de yer almaktadır.

Yapılar genelde iki veya üç katlı olarak inşa edilmiştir. Odalar arasında kot farkı yaratılarak oluşturulan kat, hazna (kiler) olarak kullanılır. Ayrıca çatı arası da depo olarak kullanılmaktadır.

Plan tipleri incelendiğinde, üst katlara avludaki merdivenle ulaşan plan şemaları yaygındır. Daha geç dönemlerde ve konak tipi büyük ölçekli evlerde, avludaki merdiven, yapı içine alınmıştır. Bazı evlerde ise hem avluda hem de yapı içinde merdivene rastlanmaktadır.

Tablo 1. Yapıların parselde yerleşimi

	Giriş Avludan	Giriş Yapıdan Geçilerek
Parselde Yerleşmiş tek yapı		
Parselde "L" Biçiminde Yerleşmiş Yapı	 	
Parselde Yerleşmiş İki Yapı	 	

4.4. Geleneksel Gaziantep Evlerinde Kullanılan Yapı Malzemeleri

Geleneksel Gaziantep evleri yığma yapım tekniğinde kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir. Ana taşıyıcılarda taş malzeme kullanılmasındaki en önemli nedenler; iklimsel ve kültürel etkenler ile taşın bölgesel bir malzeme olmasıdır. Taşıyıcı duvarlarda kullanılan taş haricinde ahşap ve metal de, yardımcı yapı malzemesi olarak kullanılmıştır.

4.4.1. Taş Yapı Malzemesi

Gaziantep evlerinin ana yapısında taşın kullanılmasının başlıca nedenleri; taşın yöresel bir malzeme ve çok dayanıklı olması, işlenmeye elverişli olması, bölgenin yazın çok sıcak, kışın soğuk olmasıdır. Böylelikle, taş kullanımı sonucunda, Gaziantep'te evler, yazın serin, kışın ise ılık olmaktadır.

Yapı taşı olarak, çevredeki mağaralardan kesilerek elde edilen kalkerden yararlanılmaktadır. Kentte kullanılan taş ocakları, 20 km uzaklıktaki Topaktaş, 20-25 km uzaklıktaki Gaziantep Karakuyu, 40 km uzaklıktaki Bostancık mevkiidir.

Gaziantep evlerinde “kor” adı verilen taş sıralarının değişmez en ölçüleri vardır; ölçü 27 cm'e denk gelmektedir. Duvar örülürken bağlayıcı olarak havara tozu, kireç ve su karışımından oluşan harç kullanılır. Taşlar arasındaki derzlerde ise kireç, keymık tozu, kül ile kendir liflerinin karışımından dolgu malzemesi kullanılmıştır.

Gaziantep'te çıkarılan taş çeşitleri;

- Havara Taşı,
- Keymık taşı,
- Topaktaşı,
- Minare kayası,
- Karataş,
- Pembe mermerdir.

4.4.1.1. Havara Taşı

Genellikle evlerin iç kısımlarında kullanılan havara taşının yumuşak olmasından dolayı kullanımı ve kesimi çok kolaydır. Kesildiğinde beyaz renkli olmasına karşın zaman geçtikçe sarı renge dönüşür. Çoğunlukla bahçe duvarlarının üst kısmında, odaların iç bölümlerinde ve çok yük binmeyecek alanlarda kullanılır. Bunun dışında diğerlerine oranla ucuz olmasından dolayı, son dönemlerde yapılan tek katlı, küçük ve basit yapılarda da kullanılmıştır. Ancak, dış etkilere ve suya karşı diğer taşlar kadar dayanıklı olmamasından dolayı zaman içinde eridiği ve döküldüğü görülmektedir.

4.4.1.2. Keymik Taşı

Gaziantep'te evlerin dış cephelerinde ve merdivenlerde kullanılması tercih edilen keymik taşı oldukça sert olup, suya ve dış etkenlere karşı dayanıklıdır. Bir çok dini yapıda, minarelerde ve kemerlerde de yine bu taş kullanılmıştır. Mukavemetinin iyi olmasından dolayı hatıllarda da kullanıldığı görülür. Keymik taşı kirli beyaz rengindedir.

4.4.1.3. Topak Taşı

Gaziantep'e 20 km uzaklıktaki Topaktaş mevkiinden çıkarılan topak taşı oldukça sert ve dayanıklı bir malzemedir. Çok özellikli anıtsal yapılarda, köprü ve kemer yapımında kullanılır. Bazen evlerin dış cephelerinde ve avlu kapılarında da bu taşa rastlanılır.

4.4.1.4. Minare Kayası

Genellikle minare yapımında kullanılan taş, havara ve keymik taşından daha serttir, fakat kolay işlenir, çürümeye karşı dayanıklıdır. Beyaz renklidir, ancak üzerinde sert çizgiler görülür.

4.4.1.5. Karataş

Volkanik bir taş çeşidi olan karataş, bazalt oluşumludur ve çevrede açık araziden elde edilmektedir. Siyah renkte olan ve çok sert bir yapıya sahip olan karataşın işlenmesi ve kesilmesi oldukça zordur. Eşiklik ve “bartış” adı verilen eşikte, avlu kapılarında yer alan kemerlerdeki dekoratif amaçlı kullanımda, avluda pembe mermerle birlikte, taban döşemesinde desen oluşturmada karataş kullanılır. Karataşta kolay kolay aşınma görülmez.

4.4.1.6. Pembe Mermer

Şehir merkezine yakın Çarpık köyü yakınlarındaki ocaklardan çıkarılan pembe mermer, ocaklardan 5-6 cm kalınlığında tabakalar halinde kesilir veya blok olarak çıkarılır. Pembe mermer evlerin oda girişlerinde bulunan, ayakkabıların çıkarıldığı ve yıkanma eyleminin gerçekleştiği eşikliklerde ve çok nadir olarak oda döşemesinde kullanılmaktadır. Ayrıca karataşla beraber avlu döşemesinde kullanılır.

4.4.2. Ahşap Yapı Malzemesi

Gaziantep evlerinde taş malzemenin yanında yardımcı malzeme olarak ahşap kullanıldığı görülmektedir. Ahşabın taşa oranla az kullanılmasının nedeni bölgede ağacın az olmasından dolayı ahşap malzemenin başka bölgelerden getirilmesidir. Evlerde kullanılan ağaçlar, Gaziantep ve çevresinde yetişen kavak, çam, ceviz, meşe ve ıhlamur ağacıdır. Tavan ve döşeme girişlerinde kavak ağacı, kapı, pencere ve ahşap dolaplarda ise çam, meşe, ceviz ve ıhlamur ağacı kullanılmaktadır. Çatı yapımında da yine ahşap malzeme kullanıldığı görülmektedir.

Bağdadi tekniğinde yapılmış çıkmalarda, bazı pencerelerin önündeki kafeslerde de ahşap malzeme kullanılmıştır.

4.4.3. Metal Yapı Malzemesi

Yardımcı yapı malzemesi olarak ahşabın dışında metal de kullanılmaktadır. Avluda üst kata çıkılan merdiven ve geçiş konsollarında demir ferforjelere, pencere önlerinde de demir aksamlar kullanılmıştır. Demir ferforjelere, ayrıca avlu kapılarında, kapı kanadı ile kemer arasında yer alan dairesel açıklıkta da rastlanır.

Avlu kapılarındaki tokmaklar döğme demirden yapılmıştır. Bağdadi tekniğinde yapılmış olan çıkmaların genelde dış yüzeyleri ile çoğu evin avlu kapısı da saç ile kaplanmıştır.

4.4.4. Sıvalar

Geleneksel Gaziantep evlerinde evlerin sokağa ve avluya bakan dış duvarlarında sıva yapılmamaktadır. Ancak bazı avlu duvarlarında, sokağa bakan kısımlarda serpme sıva yapıldığı görülmektedir. Mekanların iç kısımlarında özel sıvalar kullanılmıştır.

4.4.4.1. Halep Sıvası

Halep'teki yapılarda da yoğun olarak kullanılan sıva kirli beyaz renkte olup beyaz sıvadan farkı, içerisine yumurta katılmasıdır. Bu nedenle diğer sıvalara oranla yapışma özelliği daha fazladır ve kolay kolay dökülmez. İç mekanlardaki duvarlarda yoğun olarak kullanılmaktadır. Çoğunlukla, nacar ile tavan arasında kalan boşlukta ve odaların taban döşemesinde kullanılır.

4.4.4.2. Beyaz Sıva

Beyaz sıva genellikle iç mekanlarda, tabanda bazen de duvarda kullanılmaktadır. Beyaz toprağın içerisine sönmüş kireç ile kıyılmış, tiftiklenmiş kendir ve elyafın ilave edilmesiyle oluşan karışım birkaç gün bekletildikten sonra kullanılır.

4.4.4.3. Kara Sıva

Yalnızca tabanlarda kullanılan sıva; hamamların külhanlarından elde edilen küllerin elenmesinden sonra ortasına yerleştirilen sönmüş kirecin eritilmesiyle oluşur.

4.4.4.4. Serpme Sıva

Dış duvarların yağmur ve kar suyundan etkilenmemesi için yapılan bir sıva çeşididir. Sıvanın duvarı daha iyi tutması için taş yüzeylerde pütürler oluşturulmuştur. Ayrıca sonraki dönemlerde sıvadan önce rabbitz telinin örüldüğü görülmektedir.

4.5. Geleneksel Gaziantep Evlerini Oluşturan Yapı Elemanları**4.5.1. Ana Elemanlar****4.5.1.1. Duvar**

Geleneksel Gaziantep evlerinin duvarlarında, yöresel topaktaş, keymık taşı ve havara taşı kullanılmaktadır. Evin dış duvarlarında daha çok keymık taşı, iç duvarlarında ise kolay işlendiği için havara taşı kullanılır. Duvarlar, iki sıra taş ve arasına kireç, moloz taş ve toprak karışımı doldurularak yapılmaktadır (Şekil: 7). Yapıların iç duvarları, horasan harcı ile sıvanır.

Şekil 4.7. Duvar detayı, 67 envanter nolu yapı

4.5.1.2. Döşeme

Geleneksel Gaziantep evlerinde zemin kat ve avlu bölümü tamamıyla taş kaplama olup, üst katta genellikle ahşap kirişler üzeri ahşap kaplama üstüne, kireç, moloz taş ve toprak karışımı doldurularak, üzeri taş kaplama yapılmıştır (Şekil: 8-9). Bazı evlerde ise ahşap kirişlerin üzerine ahşap kaplama yapıldığı da görülmektedir. Özellikle bodrum katı olan evlerde zemin katta da ahşap kaplama mevcuttur.

Çöken
döşeme detayı

Şekil 4.8. Döşeme detayı (Dayı Ahmet Ağa konağı), 67 envanter nolu yapı

Çöken
döşeme
detayı

Şekil 4.9. Döşeme detayı (Dayı Ahmet Ağa Konağı), 67 envanter nolu yapı

Yapım tarihi diğerlerinden daha yeni olan Gaziantep evlerinde, zemin kaplamasında, siyah ve beyaz renkte taşlar kullanılarak oluşturulan, çeşitli geometrik motiflere de rastlanır.

Taban döşemesi taş olan evlerde, taş yüzeyine kireç, kül, keymık tozu ve kendir lifleri ile su karışımından oluşan ve yöresel ismiyle “halep sıva” olarak bilinen malzeme sürülmektedir. Ancak girişteki eşiklik, pembe mermer ile kaplanır.

Şekil 4.10. Avlu döşemesi, 41-42 envanter nolu yapılar

Avlu döşemelerinde karataş ve pembe mermer kullanılarak çeşitli desenlerde zemin döşemeleri oluşturulur (Şekil:10).

4.5.1.3. Çatı

Geleneksel Gaziantep evleri, ilk yapıldığı zamanlarda düz dam olarak yapılmalarına karşın daha sonraki dönemlerde, ahşap konstrüksiyon üstü alaturka kiremit ile kaplanmış beşik çatı ile kapatılmıştır. “Bardak altı” denilen ve depo olarak kullanılan çatı araları ise çatı pencereleri ile havalandırılmaktadır (Şekil: 11). Müştemilat yapılarında ise çatı düz teras çatıdır ve bu teraslar, sebze kurutma, salça yapma .. v.b. amaçla kullanılmaktadır.

Şekil 4.11. Çatı arası, 254 envanter nolu yapı

Tavan döşemesi bağdadi tekniğinde olan odaların üstünde çatı arası bulunmamaktadır. Tavanı oluşturan ahşap çitelerin üzerine ahşap gergiler çekilerek, üstüne çatının konstrüksiyonu yerleştirilir. Bu işlemlerden sonra ahşap kaplama tahtası döşenerek üzeri kiremitle kaplanır (Şekil:12).

Şekil 4.12. Çatı detayı (Dayı Ahmet Ağa Konağı), 67 envanter nolu yapı

Çatının etrafında, sac oluklar bulunmaktadır. Ancak bazı evlerde keymık taşından oyma olarak yapılmış çörtenler de görülür. Akan suyun binaya gelmesini önlemek için, çörtenler çatıdan yaklaşık 40 cm dışarıya doğru çıkmaktadır.

Çatıda, kesme taştan, üstü kapalı, yanlarda duman delikleri olan bacalar yer almaktadır (Şekil:13). Çatı altlarında çeşitli motifler ve desenlere rastlanır.

Şekil 4.13. Baca, 45 envanter nolu yapı

4.5.1.4. Merdiven

Merdiven, Gaziantep evlerinde önemli mimari elemanlardan biridir. Görsel açıdan büyük bir zenginliğe sahip olan merdiven, malzemelerine, yapım tekniklerine ve buldukları yere göre değişiklikler göstermektedir.

Avludan üst kata geçilen taş merdivenler, odaların içinden geçilen, üs kata, ara katlara ya da haznalara çıkan merdivenler, merdivenin devamı niteliğindeki geniş konsollar, gizli merdiven ve geçitler, merdiven çeşitleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.5.1.4.1. Avlu Merdiveni

Geleneksel Gaziantep evlerinde, üst kata genellikle avlu içinde taş merdivenden çıkılmaktadır (Şekil:14). Hayatta yer alan taş merdiven, genelde profilli taşlar kullanılarak yapılır. Merdiveni oluşturan basamak taşlarının, yontularak

şekillendirilmesinden sonra, binanın dış duvarı örülürken, basamağın bir kısmı duvar içine yerleştirilmektedir (Şekil: 15). Keymık taşı kullanılarak yapılan merdivenin genişliği yaklaşık 80-110 cm arasındadır. Dış cephede yer alan merdivenin korkuluğu demir ferforjelerle süslenmektedir.

Şekil 4.14. Avludan üst kata çıkan merdiven, 7 envanter nolu yapı

Şekil 4.15. Merdiven detayı, 107 envanter nolu yapı

4.5.1.4.2. İç Merdiven

Avluda görülen ve üst katlara çıkmak için kullanılan taş merdiven, bazı plan tiplerin de bina içinde yer almaktadır (Şekil:16). Bu merdivenler avlu merdivenlerine oranla işlemez, sade, düz taşlar kullanılarak yapılır.

Şekil 4.16. İç merdiven, 213 envanter nolu yapı

Geleneksel Gaziantep evlerinde, ara katlara ulaşmak için de odanın içinden çıkılan sade, hiçbir özelliği bulunmayan taş merdivenler kullanılmıştır. Bazı evlerde, üst katlardan çatı katına çıkan iç merdivenler, dış cephede, sağır olan duvarda çıkıntılar oluşturmaktadır (Şekil: 17). Cepheye ayrı bir estetik katan bu merdiven çıkıntıları, ankastre olarak yapılan merdiven basamaklarının, duvar içinde kalan uçları uzun tutulup, duvarın dışına taşırılarak yapılmıştır. Böylelikle taş duvarın sağır cephede oluşturduğu ağır etki taş işlemler ve kabartmalarla azaltılmış olmaktadır.

Şekil 4.17. Cephedeki merdiven çıkıntısı
25 envanter nolu yapı

4.5.1.4.3 Geçiş Konsolları

Üst kattaki odalarla olan bağlantıyı, avludan üst katlara çıkan taş merdivenin devamında, balkonumsu bir görünüme sahip olan geçişler sağlamaktadır (Şekil: 18). Geçiş konsolları da, genellikle merdivende olduğu gibi, dış duvar örülürken içine yerleştirilen profilli taş konsollardan oluşmaktadır. Estetik açıdan çok etkileyici bir görünüme sahip olan bu taş konsolların korkuluğu, demir ferforjelerle çevrilir. Konsolların boyu yaklaşık 80-110 cm arasındadır.

Şekil 4.18. Geçiş konsolu, 238 envanter nolu yapı

4.5.1.4.4. Gizli Merdivenler ve Gizli Geçitler

Geleneksel Gaziantep evlerinin bir kısmında dışardan gelebilecek bir saldırıyı önlemek amaçlı evin içinde gizli merdiven ve geçitler bulunmaktadır. Bazı evlerde üst kattaki odaların birinden alt kata inen, 50-60 cm genişliğinde, oldukça yüksek rıhtlı olan merdiven, alt kattaki odada bulunan dolaplardan birinin içine açılmaktadır.

Evlerin bazılarında ise, başka sokak ve mahallelere açılan yer altı geçitleri bulunduğu ve Gaziantep şehrinin altında gizli bir tünel ağının var olduğu söylenilmektedir. Bu tünel sisteminin Gaziantep savunması sırasında kullanıldığı da belirtilmektedir.

4.5.2. Dış Yapı Elemanları

4.5.2.1. Avlu (Cümle) Kapıları

Gaziantep evlerinde ilk dikkati çeken özellik, evin avludan sokağa ulaşımını sağlayan avlu kapılarıdır. Evin büyüklüğüne göre bu kapıların büyüklüğü de değişir. Kapılar genellikle kemerli lento ile geçilmektedir (Şekil: 19).

Şekil 4.19. Avlu kapısı, 16 envanter nolu yapı

Avlu kapısındaki lento da, genellikle siyah ve beyaz renkte kesme taşlar kullanılmaktadır. Bu taşlarda ve kilit taşında çeşitli motiflere rastlanmaktadır (Şekil: 20). Kapılar çoğunlukla tek kanat ve dikdörtgen formdadır. Kapı kanadı ile kemer arasında kalan kısım demir ferforjelerle süslenir (Şekil: 20). Avlu kapıları ahşaptan yapılmalarına karşın, emniyet açısından ve doğa şartlarından etkilenmemesi için ahşabın üstü sac ve çinko levha ile kaplanır. Sacın üstüne, büyük başlı çiviler, yatay, dikey ya da daha farklı motifler oluşturarak çakılmaktadır. Avlu kapılarının bazılarının üzerinde kitabe ve rozet, bazılarında ise, kapının yan tarafında gelenleri görmek için yapılmış pencereler bulunmaktadır.

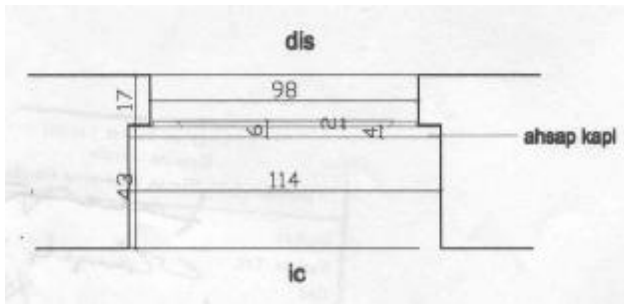
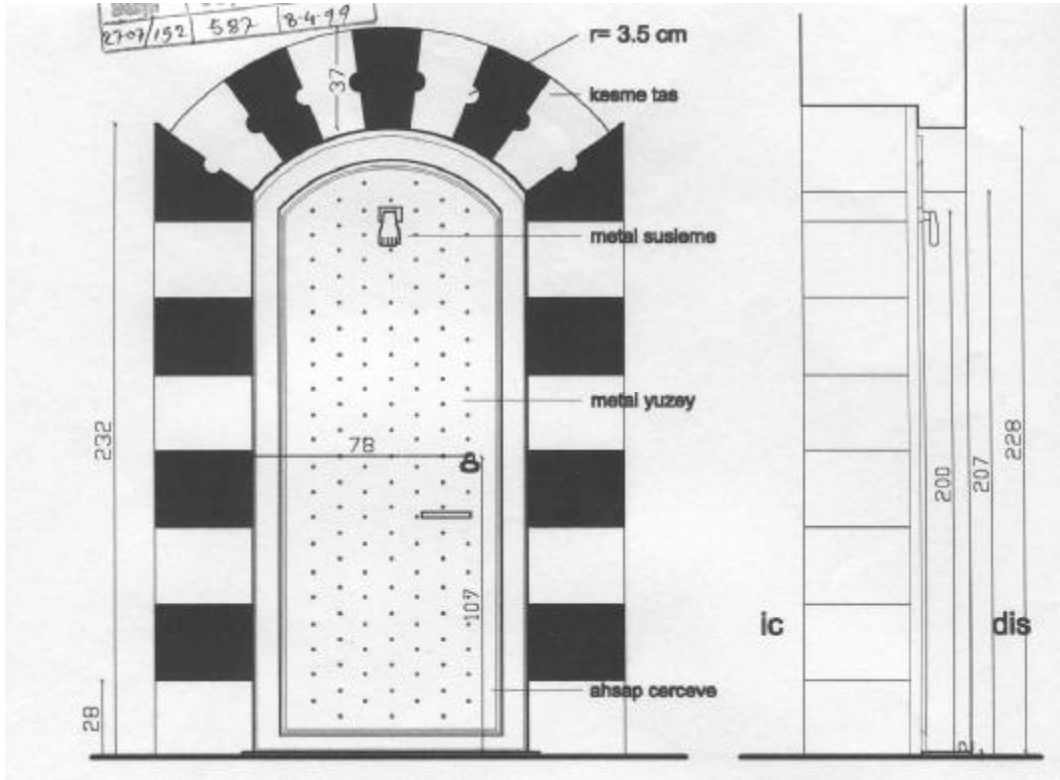
Şekil 4.20. Avlu kapısından detay, 140 envanter nolu yapı

Genelde tek kanatlı olan avlu kapıları dışında, çift kanatlı ve kapının iki yanına sütun konulan kapılarda mevcuttur. Zengin kişilere ait evlerde, yan yana iki avlu kapısı görülmektedir. Bunlardan büyük ve gösterişli olanı misafirlerin ve ev sahiplerinin kullandığı, diğeri ise hizmetçilerin kullandığı kapılardır.

Kapıların üzerinde, pirinç, tunç ve demirden yapılmış kapı tokmakları vardır. Ayrıca kapı üstlerinde taştan yapılmış süslemelerde görülmektedir (Şekil: 21).

Şekil 4.21. 4 envanter nolu yapının dış kapı üstü detayı,

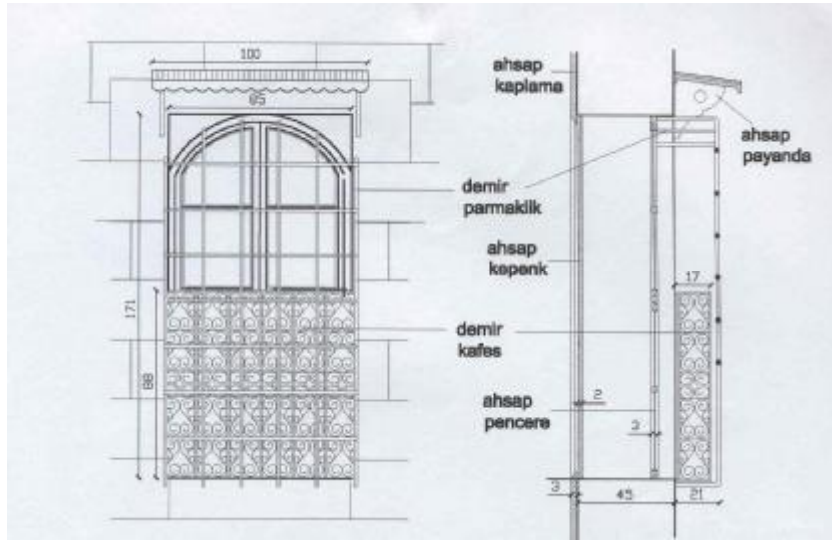

Şekil 4.22. Kapı detayı, 45 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

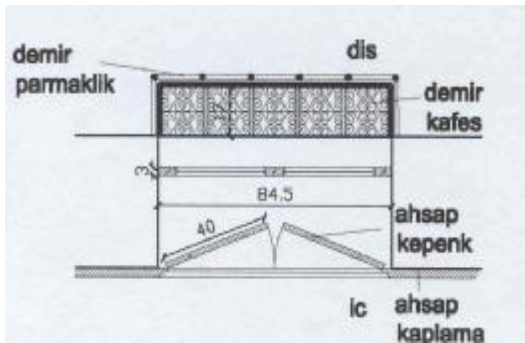
4.5.2.2. Pencereler

Geleneksel Gaziantep evlerinde pencereler, en önemli mimari unsurlardan biridir. Kullanıldıkları mekana ve amaca göre farklı şekillerde tasarlanır. Cepheye bakıldığı zaman tüm pencerelerin birbirleriyle uyum içinde oldukları görülmektedir. Havalandırma ve ışık amaçlı kullanılan pencereler yapının bütününde görsel olarak önemli bir yere sahiptir (Şekil: 23).

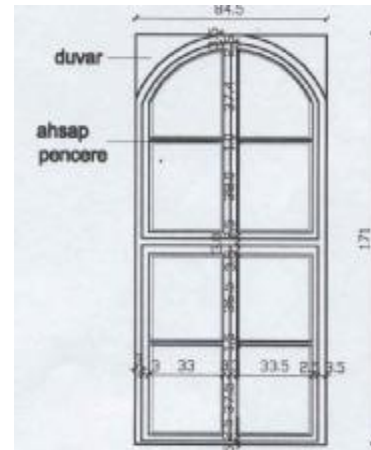

GÖRÜNÜŞ

KESİT

PLAN

GÖRÜNÜŞ

Şekil 4.23. Pencere detayı, 41 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Oda pencereleri 1'e 2 oranlı, kemerli ya da dikdörtgen formda olup bodrum ve kuş pencereleri çeşitlilik göstermektedir. Bodrum, çatı ve kuş pencereleri, oda pencerelerinden daha küçük boyuttadır (Şekil: 24).

Şekil 4.24. Avlu cephesinde yer alan pencere örnekleri, 86 envanter nolu yapı

Gaziantep evlerinde, pencerelerde, aksesuar olarak ahşap, demir, cam, kilit düzenekleri ve porselen düğmeler kullanılır. Pencerenin odanın içindeki kapakları genellikle göbekli olup, çoğunda aynalar, simetrik motifler ve desenler bulunmaktadır. Camın dışında ise, dış cephede mutlaka demir aksamlar vardır. Ayrıca pencerelerin, sokağa bakan cephelerinde demir parmaklığın dışında genellikle farklı modellerde ahşap panjur yapılmaktadır.

4.5.2.2.1. Oda Pencereleri

Geleneksel Gaziantep evlerinde, zemin katın sokağa bakan cephesi sağır, avlu cephesine ise pencereler açılmıştır. Üst katlarda ise hem avlu cephesi, hem de sokak cephesinde pencereler mevcuttur (Şekil: 25). Evlerde, aynı cephede ve aynı sırada kullanılan oda pencerelerinin şekilleri ve ölçüleri aynıdır.

Şekil 4.25. Sokağa açılan oda pencerelerinden örnek, 36 envanter nolu yapı

Oda içinde çok sayıda ve büyük ölçüde pencereler olduğu için doğal ışık ve havalandırma imkanı daha kolay sağlanmaktadır.

4.5.2.2. Kuş Pencereleri

Gaziantep evlerinde, tavan yüksekliğinin fazla olmasından dolayı, daha fazla ışık ve havalandırma sağlamak amaçlı, oda pencerelerinin sayısı ile aynı fakat daha küçük boyutlarda ve farklı şekillerde kuş pencereleri açılır. Yöresel ismi “kuş taası” olan pencereler, hem avlu cephesinde, hem de sokak cephesinde görülmektedir. Kuş pencerelerinde, oda pencerelerinin aksine cam, oda tarafında bulunduğu için geriye kalan bölüm, duvar kalınlığının fazla olmasından dolayı, kuşların yuva yapmasına olanak sağlanmaktadır (Şekil: 26). Bu pencereler, bazen dış cephede ahşap oymalı kafeslerle süslenmektedir (Şekil: 27). Kuş pencereleri, binanın özelliklerine göre kare, dikdörtgen, oval v.b. şekillerde biçimlendirilir. Ayrıca bir binada farklı modeldeki kuş pencerelerine de rastlanmaktadır (Şekil: 28-29).

Şekil 4.26. Kuş penceresi, 371 envanter nolu yapı

Şekil 4.27. Kuş penceresi, 26 pafta, 466 ada, 57 parsel

Şekil 4.28. Kuş penceresi, 89 envanter nolu yapı

Şekil 4.29. Kuş penceresi, 26 pafta, 466 ada, 57 parsel

4.5.2.2.3. Ara (Bağlantı) Penceresi

Ara (bağlantı) pencereleri, eyvana (sofaya) açılan oda kapısının yanında bulunan pencere olup, hem fonksiyonel hem de görsel amaçlı olarak tasarlanır (Şekil: 30). Ara penceresi de, odanın dış cepheye ve avluya bakan pencereleri ile aynı boyutta ve formda yapılmaktadır. Odanın eyvana bakan cephesinde, bağlantı pencereleri dışında kuş taa'larına da rastlanır.

Şekil 4.30. Açık eyvana bakan ara bağlantı penceresi, 12 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

4.5.2.2.4. Çıkma (Cumba) Penceresi

Geleneksel Gaziantep evlerinin sokak cephesinde, taş ya da ahşap konsollarla desteklenmiş çıkmalara rastlanmaktadır. Çıkmalarmın hem ön cephesinde hem de yan cephesinde dikdörtgen formda ya da kemerli pencereler vardır (Şekil: 31). Böylelikle daha fazla doğal aydınlatma sağlanmaktadır. Bu pencerelerin diğer bir kullanım amacı ise sokak silüetini ve eve gelen yabancı kişileri görmektir. Çıkmalarda oda pencereleri dışında kuş pencereleri de vardır.

Şekil 4.31. Çıkma penceresi, 365 envanter nolu yapı

4.5.2.2.5. Kiler (Bodrum) ve Bardak Altı Havalandırma (Çatı Katı) Penceresi

Kiler penceresi; evlerin bodrum katında bulunan kilerin, avluya bakan cephesinde, havalandırma ve ışık sağlamak amacıyla yapılan, oda pencerelerinden küçük, kuş pencerelerinden büyük olan pencerelerdir. Bu pencerelerin iç taraflarında demir aksamlar bulunmaktadır. Kilerin tavanına yakın olan bu pencereler avludan bakıldığı zaman hayatın zemininden yaklaşık 5-10 cm yüksekte olduğu görülür.

Şekil 4.32. Dikdörtgen formdaki çatı penceresi, 232 envanter nolu yapı

“Bardak altı” olarak isimlendirilen çatı katı pencereleri, saçağın altında havalandırma ve ışık sağlamak için yapılmış küçük pencerelerdir. Boyutları ve şekilleri değişiklik göstermektedir (Şekil: 32). Çatı pencerelerinin önündeki ahşap oyma kafesler ya da demir aksamlar hem görsel, hem de saklanan malzemeyi kuşlardan korumak amaçlı yapılmaktadır. Çatıdaki pencerelerin sayısı her zaman oda pencerelerinin sayısı ile aynı değildir.

4.5.2.3. Kitabe

Gaziantep evlerinde, evin yapılış tarihi, evi yaptıran kişinin adı ile çeşitli dini ibarelerin yer aldığı kitabeler bulunmaktadır (Şekil: 33). Bu kitabeler, evin yapıldığı dönemde kullanılan dil ve dönemin sosyo-kültürel yapısı hakkında da bilgiler vermektedir. Yöresel taş üzerine kabartma ya da oyma harflerle işlenmiş kitabeler en çok giriş kapısı, üst kat pencereleri ve balkon kapılarının üstü ile saçak altlarına

yerleştirilir. Bazı evlerde, kitabenin etrafında bitkisel ve geometrik motiflerde yapılmaktadır.

Şekil 4.33. Kitabe, 310 envanter nolu yapı

4.5.3. İç Yapı Elemanları

4.5.3.1. Tavan

Geleneksel Gaziantep evlerinde kullanılan mekanın fonksiyonuna, kullanım amacına göre tavanlar çeşitlilik göstermektedir.

Direkli tavanlar; zemin kat ve üst katta ikinci plandaki odaların tavanı, ahşap direkler altta kalacak ve gözükecek şekilde direk üstü ahşap kaplama yapılır (Şekil: 34). Direklerin uçları yükü taşıyabilmesi için yan duvarların üzerine oturtulmaktadır.

Şekil 4.34. Direkli tavan, 81 envanter nolu yapı

Taşıyıcı direklerin uçları ve ortaları çeşitli desende ve renkte motiflerle, kalem işleri ile süslenir (Şekil: 35). Ahşap kaplamalar ve direkler genelde farklı renklerde boyanmaktadır.

Şekil 4.35. Direklerin ucundaki kalem işi süsleme
248 envanter nolu yapı

Çıtalı tavanlar; kullanım ve önemi açısından ikinci derecede olan odaların bazılarında, taşıyıcı direkler ahşapla kaplanarak üzerine çıtalar yerleştirilmektedir. Bu çıtalarla bazen düz, bazen de geometrik desenler oluşturulur. Çıtalı tavanlar düz renkte boyanmaktadır.

Motifli düz tavanlar; tavan genellikle kalın sac veya ahşap ile kaplanmaktadır. Tavan göbeklerinde, tavanın çevresinde ve eteğinde bitkisel ya da geometrik desenler yapılır (Şekil: 36).

Şekil 4.36. Motifli düz tavan, 232 envanter nolu yapı

Şekil 4.37. Tekne tavan, 220 envanter nolu yapı

Tekne tavanlar; genellikle büyük evlerde, misafir odalarında, sokağa çıkma yapan odalarda rastlanan tavan türüdür. Bağdadi tekniğinde yapılmış tekne tavanların yüksekliği fazladır (Şekil: 37). Eteklerinde, iç bükey ve dış bükey formlar kullanılır. Tekne tavanın üzerinde, çeşitli renklerde, bitkisel motifler, kalem işleri göze çarpmaktadır (Şekil: 38). Yine bazılarında manzara, ev vb. tasvirlerde yapılmaktadır. Tekne tavanların ortaları genellikle oval olarak tasarlanmakta olup, bazı evlerde ise tekne tavanın yarısı yapılmaktadır. Bu modellere “yarım tekne tavan” denilir.

Şekil 4.38. Tekne tavan detayı, 220 envanter nolu yapı

Gaziantep evlerinin bazılarında, çok fazla rastlanmamakla birlikte, misafir odalarında, odanın aydınlık görülmesi, odaya derinlik verilmesi ve görsel amaçlı olarak, tavan süslemelerinde aynalar kullanılmaktadır.

Kubbe tavan; çok az evde görülen kubbe tavanlar, misafir odalarında, sofaların tavanlarında yapılmaktadır. Bağdadi tekniğinde yapılan tavanda çıtaların arası, hem içten hem de dıştan, üzeri kendir, kül ve kireç karışımı bir harçla sıvanmaktadır. Ancak iç tarafı, alçı görünümdeki beyaz sıva denilen sıva ile tekrar sıvanır. Tavan eteklerinde ve göbeğinde bitkisel motiflere rastlanmaktadır (Şekil: 39).

Şekil 4.39. Kubbe tavan, 232 envanter nolu yapı

Gaziantep’te, konak tipi evlerin bazılarında, önemli odaların tavanlarında, madalyonlar, ev, manzara v.b. resimler, dini tasvirler yer almaktadır. Bazen duvarlarda da bu resimlere rastlanmaktadır (Şekil: 40).

Şekil 4. 40. Duvar resimleri, 232 envanter nolu yapı

4.5.3.2. Pencere Kepenkleri

Pencerelerin iç taraflarında, odaların içindeki nacılarla uyumlu ahşap kepenkler vardır. Bu kepenkler yanlarda bulunan menteşeler sayesinde hareket etmektedir. Sıcak yaz günlerinde kepenkler kapatılarak güneşin içeriye girmesi önlenmektedir.

4.5.3.3. İç Kapılar

Avlu içine ve eyvana açılan ahşap kapılar pencerelerle aynı formda ve çift kanatlıdır (Şekil: 41). İç kapılar, genellikle, basit ve sade olmalarına karşın bazı evlerde kapı yüzeylerinde kabartmalı motiflere de rastlanmaktadır. Bu motifler genelde pencere kepenklerindeki desenlerle uyum içindedir. Genişlikleri 80 ile 100 cm arasında değişen kapılar odanın içine açılmaktadır.

Şekil 4.41. İç kapı, 21 envanter nolu yapı

Desenli kapılar, parçalar halinde işlendikten sonra, parçaların, geçmeli olarak bir araya getirilmesiyle oluşmaktadır.

4.5.3.4. Dolaplar ve Yüklükler

Geleneksel Gaziantep evlerinde, odaların içlerinde yöresel ismi “mahmil” olan dolaplar yer almaktadır. Oda duvarlarının tüm yüzeyinde dolaplar, dolaplardan arta kalan bölümlerde de “nacar” adı verilen ahşap kaplamalar vardır (Şekil: 42). Pencere kepenkleri ve kapılarda bu ahşaplarla uyum içindedir. Bir çok amaçla kullanılan (yük yeri, döşek yeri, günlük ihtiyaçları karşılayan malzemelerin konulduğu vb.) dolapların genişlikleri yaklaşık 40 cm’dir. Dolapların bir bölümünde yatak, yorgan ve yastık koymak için “yüklük” adı verilen özel bölümler yapılır. Yüklüklerin bazılarının önünde, ahşap kapaklar bulunmamaktadır. “Açık yüklük” denilen bu bölümler perde ile kapatılmaktadır.

Odalardaki dolaplar, günlük ihtiyacı karşılayabilecek nitelikte ve sayıdadır. Camekanlı olan dolaplarda, günlük kullanıma yönelik eşyalar ve süs eşyaları bulunmaktadır.

Şekil 4.42. Dolap, 253 envanter nolu yapı

Orijinalinde boyanmadan yalın olarak yapılan dolaplar, daha sonraları kullanıcılar tarafından boyanmaktadır.

4.5.3.5. Nacar İşleri

Gaziantep evlerinde duvarda dolapların dışında kalan yüzeyler “nacar” adı verilen ahşap malzemeler ile kaplanır (Şekil: 43). Nacarların düz sade olanları dışında, süslemeli ve oymalı olanları da vardır. Nacarlar, genellikle, tavanın 80 cm aşağısından başlayarak oda zeminine kadar inmekte olup, iki tür nacar vardır; tam nacar, yarım nacar.

Şekil 4.43. Nacar, 575 envanter nolu yapı

Tam nacar; oda yüzeyinin tamamında ve kapılar dışında kalan boşlukları ahşap malzeme ile kaplayan nacarlardır.

Yarım nacar; oda yüzeyinin tamamında yapılmayıp kısmi olarak yapılan ahşap kaplamadır.

4.5.3.6. Korkuluk

Geleneksel Gaziantep evlerinde avlu cephesinde yer alan taş merdiven, geçiş konsollarının korkulukları, demir ferforjelerle süslenir (Şekil: 44). Motifleri meydana getiren demirler bükülerek şekillendirilir ve daha sonra kenetlerle birbirine birleştirilebilmektedir.

Şekil 4.44. Korkuluk, 267 envanter nolu yapı

4.5.3.7. Demir Parmaklık ve Kafes

Gaziantep evlerinin, avlu ve sokak cephelerindeki pencerelerde, genelde ızgara şeklinde demir parmaklıklar vardır (Şekil. 45). Sokağa bakan cephelerde, bazen demir parmaklıkların yerine ahşap kafesler yapılmakta olup, her ikisinin bir arada kullanıldığı da görülmektedir.

Şekil 4.45. Demir parmaklık, 232 envanter nolu yapı

4.6. Geleneksel Gaziantep Evlerini Oluşturan İşlevsel Birimler

4.6.1. Hayat (Avlu):

Gaziantep evleri, etrafı komşu binalarla ve yüksek duvarlarla örülü avluya açılmaktadır. Hayat, mekanlar arası bağlantıların sağlandığı ortak alanlardan biridir. Ev halkının önemli bir zamanı burada geçmektedir (Şekil: 46).

Zemin katta yer alan, mutfığa, kilere, ahıra vb. mekanlara girişler direkt avludan yapılmaktadır. Üst katlara ise, hayata açılan ve demir ferforjelerle süslenmiş taş merdivenlerle çıkılmaktadır. Tuvalet, avluda, bahçe seviyesinden yüksekte, dış kapıya yakın bir yerde bulunmaktadır.

Şekil 4.46. Avlu, 81 envanter nolu yapı

Avluda yapılar, tipolojiye göre, Tablo: 1'deki gibi çeşitli şekillerde yerleşmektedir. Hayatta, ortası fiskiyeli havuz (gane), çeşme ve kuyu gibi su elemanları yer almaktadır. Avluda yer alan su elemanları, bitkiler, bir mikro klima ortamı yaratarak odaların ve hayatın havalanmasını sağlamaktadır.

Şekil 4.47. Avlu döşemesi, 232 envanter nolu yapı

Avluda, döşeme malzemesi olarak beyaz taş, kara taş (bazalt) ve pembe mermer kullanılmaktadır (Şekil:47). Beyaz taşın su tutma özelliği bulunmakta olup, daha sonra avluda biriken suyun yavaş yavaş buharlaşması ile serinlik meydana gelmektedir. Ayrıca karataş ve pembe mermerin bir arada kullanılması ile çeşitli şekillerde geometrik motifler oluşturulmaktadır.

4.6.1.1. Havuz (Gane)

Havuz, hem görsel, hem de bazı ihtiyaçları karşılamak amaçlı (yün yıkama, sebze ve meyve yıkama vb.) genellikle avlunun ortasında yer alan su elemanıdır (Şekil:48).

Şekil 4.48. Gane, 253-254 envanter nolu yapı

Ganelerin suyu, evden eve kiremit künklerle yer seviyesinde gelir. Havuzlar genellikle elips, kare, dikdörtgen ve sekizgen formda yapılmaktadır. Hazneyi oluşturan taşlar demir veya kurşun kenetler ile birbirlerine ve avlu zeminine bağlanır. Boyutları yaklaşık olarak 150-250 cm, yükseklikleri ise 60-70 cm arasında değişmektedir. Havuzların çoğu günümüzde boş tutulmakla beraber, bir kısmı da toprakla doldurularak çiçeklik olarak kullanılmaktadır.

4.6.1.2. Kuyu (Livas)

Gaziantep'te eski dönemlerden bu yana şehirden su kanallarının geçtiği bilinmektedir. Bu nedenle de her evde kuyuya rastlanmamaktadır. Kuyuların çoğunluğu "livas" adı verilen yer altı kanalları ile birbirine bağlanmıştır.

Kuyular genelde avlunun bir köşesinde yer alır ve evin su ihtiyacını karşılamak için kullanılır. Çok az rastlanmakla beraber, bazı evlerin içinde ya da mahzenlerde de kuyu görülmektedir (Şekil: 49). Ayrıca bu kuyular, yazın gıda maddelerinin saklandığı yerdir.

Şekil 4.49. 253 envanter nolu yapının içinde yer alan kuyu,

4.6.1.3. Çeşme

Avludaki su elemanlarından biri olan çeşme, avlu duvarının üzerinde ya da hayat içindeki yapının duvarında yer almaktadır. Bazı yapılarda ise iç mekanda da görülür. Çeşme, kuyudan alınan su ile doldurulan, taştan oyma su haznesi, sabun koyma yeri, yine taştan oyma su yalağı ve musluk bölümünden oluşur ve bu bölümlerde çeşitli şekillerde taş işçiliklerine rastlanmaktadır (Şekil:50).

Şekil 4.50. Çeşme, 42 envanter

4.6.2. Eyvan ve Sofa

Eyvan, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kullanılan ve sofanın, iklim koşullarına göre değişerek kullanılan biçimidir. Eyvan, her evde görülmemekle birlikte, evin ana mekanlarından biri olup, dikdörtgen formdadır. Eyvanın, avluya bakan, geniş açıklıklı olan kemerli bir girişi ve her iki yanında bu mekana açılan odalar vardır (Şekil: 51). Bazı evlerde, eyvanın arkasında da, bir oda yer almaktadır. Eyvana açılan odaların, kapı ve pencereleri kemerli formdadır ve kapı kanatlarında ahşap işçiliğine rastlanmaktadır. Tavan yapıları genellikle kubbe tavan ya da tekne tavan şeklindedir. Taban döşemesinde ise, farklı renklerdeki taşlar kullanılarak geometrik desenler oluşturulur.

Şekil 4.51. Açık eyvan, 12 envanter nolu yapı

Gaziantep'in, kışları soğuk geçen bir iklime sahip olmasından dolayı, eyvanın, avluya bakan kemerli yüzeyi genellikle ahşap yada demir aksamı camekanla kapatılmıştır (Şekil: 52). Bazı evlerde, kemerin iki yanında, üzerinde mukarnas işçiliği bulunan sütunlar vardır. Zemin katta yer alan eyvan, avlu kotundan yüksekte planlanmıştır ve bu mekana profilli taş merdivenle çıkılır. Üst kattaki eyvana ise alttaki eyvanın içinde bulunan merdivenle ya da örneğine daha çok rastlanan , avludan üst kata çıkan merdivenin sahanlığından geçilmektedir.

Şekil 4.52. Kapalı eyvan, 267 envanter nolu yapı

4.6.3. Odalar

Geleneksel Gaziantep evlerinde odalar, eyvanlı plan tiplerinde, eyvanın her iki yanında yer almakta ve buraya açılmaktadır. Sofasız plan tiplerinde ise, odalar yan yana dizilir ve zemin katta avluya, üst katta ise merdiven sahanlığına ve balkona açılmaktadır. Odalar hem günlük yaşam için, hem de misafirler için kullanıldığından özenle yapılmaktadır (Şekil: 53).

Şekil 4.53. 3 envanter nolu yapının odası

Odalar, fonksiyonlara göre sınıflandırılmamış olup, her oda bir çok fonksiyona sahip, temel ihtiyaçların yanında kendi başlarına birer yaşama birimleridir. Odaların her birinde yeme, yatma, oturma, yıkanma eylemleri gerçekleştirilebilmektedir.

Gaziantep evlerinin tavan yükseklikleri fazla olduğundan bu evlerde kot farkı yaratılarak ara katlar oluşturulur ve bu katlara da odaların içinde yer alan, genellikle ahşap kapaklar arkasına gizlenen merdivenle inilip-çıkılmaktadır (Şekil: 54). Ara katlardan iki, üç basamakla inilip-çıkılana ve kiler olarak kullanılana “hazna”, 7 basamakla ulaşılan ve oda olarak kullanılana da “tabaka” adı verilmektedir.

Gaziantep’te zenginlere ait büyük konaklarda, haremlik ve selamlık kullanımına da rastlanmaktadır. Üst katlarda misafirlerin kabul edildiği odalarda elips, dikdörtgen veya kare şeklinde, kalem işi süslemeleri olan tekne tavanlar görülmektedir.

Şekil 4. 54. Haznanın dış cepheden görünümü, 267 envanter nolu yapı

Oda kapısının önünde, zemin döşemesinden yaklaşık 15 cm daha düşük kotta, döşemesi pembe mermer olan “eşiklik” bulunmaktadır. Odaya girişte, ayakkabıların çıkarılarak, burada bırakılması için yapılan eşiklik, su deliğinin bulunmasından dolayı, yıkanma eylemi içinde kullanılmaktadır. Eşiklikte, oda kapısının önünde, karataştan yapılmış, “bartış” adı verilen eşik yer almaktadır.

Şekil 4.55. Eşik, 267 envanter nolu yapı

Geleneksel Gaziantep evlerinin bazılarında, oda içindeki gömme dolapların bir bölmesi gibi görünen, ahşap dolap kapaklarının arkasında, yıkanma eyleminin gerçekleştiği gusülhane de yer almaktadır.

Geleneksel Gaziantep evlerinde ısınma, mangal ya da tandır ile sağlanmaktadır. Tandır, oda zemininde yer alan gömme taş ocak üzerine konmuş bir kürsü ve onun üzerine örtülen geniş bir yorgandan oluşan mahalli bir ısınma sistemidir.

Duvarlara açılan nişler, ahşap kapaklarla kapatılarak, gömme dolap olarak kullanılmakta olup, odaların iç duvarları “nacar” adı verilen ahşaplarla kaplanır (Şekil: 56). Kapaklı dolapların üst kısımlarındaki küçük dolaplara “kübbiye” denilmektedir. Ayrıca ahşap kapaklı döşek dolapları (yükçük) kadar derin olmayan ve günlük kullanım eşyalarının konulduğu dolaplara da “mahmil” denilir (Şekil: 57).

Şekil 4.56. Nacar, 267 envanter nolu yapı

Şekil 4.57. Ahşap kapaklı dolap, 267 envanter nolu yapı

Odalarda doğal aydınlatmaya önem verilmiş olup, pencereler, zemin katta avluya, üst katta ise hem avluya hem de sokak cephesine açılmaktadır. Duvar kalınlığının fazla olmasından dolayı pencerelerin dışa bakan tarafı cam, iç tarafında ise oda içinde nacara uygun camsız ahşap kapaklar yapılmaktadır. Bu kapaklar kapatıldığı zaman odanın duvarlarında bir bütünlük sağlanmaktadır (Şekil: 58).

Şekil 4.58. Nacar ve pencere kepenkleri, 267 envanter nolu yapı

Pencere formları dikdörtgen ya da kemerlidir. Odalarda tavan yüksekliği fazla olduğu için pencerelerin üstlerinde, odaya daha fazla ışık ve kuşlara yuva imkanı sağlamak amacıyla, yöresel adı “kuş taası” olan kuş pencereleri yapılmıştır. Bu pencerelerin ise iç kısmı camlıdır ve boyutları diğer pencerelerden daha küçüktür.

4.6.4. Balkon

Gaziantep evlerinin bazılarında taş ya da demir konsollar (I putreller) üzerinde, üst katta ve merdiven sahanlığında balkonlar yer almaktadır. Çok az örnekte, dekoratif amaçlı olarak yapılmış, zemin katta avludan bir ya da iki basamakla çıkılan ve oda kapılarına geçilen balkonlara da rastlanmaktadır. Balkonların korkulukları demir ferforjelerle süslenir (Şekil: 59).

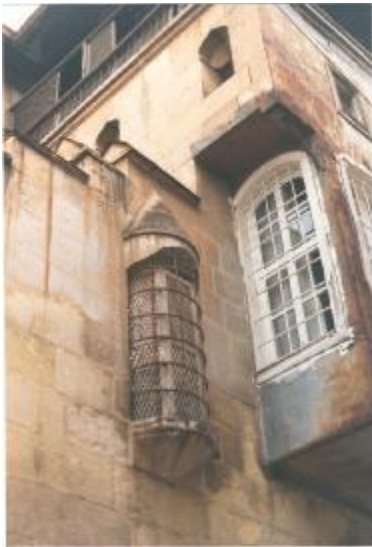

Şekil 4.59. Balkon (tescilsiz yapı)

4.6.5. Çıkma

Gaziantep evlerinde sokağa bakan cephede, taş ve ahşap kolonlar üstünde bağdadi tekniğinde yapılmış çıkmalar vardır. Bu çıkmaların cepheleri genellikle sac ile kaplanmaktadır. Pencerelemeler kemerli ya da dikdörtgen formdadır (Şekil: 60).

Çıkmaların bazılarının altında bağdadi tekniğinde, dairesel formda (iç bükey) silmeler mevcuttur. Bazı evlerde ise, avlu cephesinde taş malzeme kullanılarak yapılan çıkmalara da rastlanmaktadır. Gönnye ve düz (dikdörtgen) olmak üzere iki türlü çıkma vardır. Gönnye çıkmalı evlere, parsel çizgisi düz olmayan sokaklarda rastlanır.

Şekil 4.60. Çıkma , 44 envanter nolu yapı

4.7. Servis Mekanları

4.7.1. Ocaklık (Mutfak)

Gaziantep evlerinde mutfak (ocaklık), avluda yer alan, tek katlı müştemilat binasının içinde yer alır (Şekil: 61). Burada günlük ve kışlık yiyecekler hazırlanmakta olup, yapılacak işe göre, değişik boyutlarda ocak bulunmaktadır. Mutfakta, bazı evlerde, avluya bakan cephedeki pencerelerden birinin içi çukur yapılarak oluşturulan “küllük” bölümü bulunmaktadır. Buraya bulaşık yıkamak için ocaktan çıkan küller konulur.

Şekil 4.61. Ocak, Dayı Ahmet Ağa Konağı, 67 envanter nolu yapı

Ocağın altında, kullanılan malzemelerin konulduğu nişler, yan tarafında ise mum konulmak için, taşa oyularak yapılmış bir bölüm bulunur.

Ocaklığın duvarında, mutfak eşyalarının konulduğu ahşap gömme dolaplar ve raflar bulunmaktadır. Müştemilat yapısının çatısı düz damdır ve buraya avludaki merdivenden çıkılmaktadır.

Geleneksel Gaziantep evlerinde, zengin evleri haricinde, hamam bulunmadığı ve ocağın mutfakta olmasından dolayı, yıkanma eylemi odalarda yer alan eşiklik haricinde mutfakta da yapılmaktadır.

4.7.2. Kiler

Kiler, yiyeceklerin depolandığı servis mekanıdır. Kilerlerin bir kısmı ana yapının altında yer alır. Bunlardan çoğu Gaziantep'in jeolojik özelliğinden dolayı, belirli bir planı olmayan, mağaralar şeklindedir. Kayaya oygu "mahzen" adı verilen bu mekanların içinde, kışlık yiyeceklerin ve pekmezlerin konulduğu küpler yapılır (Şekil: 62). Mağara şeklinde olmayanlar ise zemin katın planına uygun olarak inşa edilir ve bu tür kilerlerde küçük havalandırma delikleri ya da havalandırma pencereleri bulunmaktadır.

Şekil 4.62. Mahzen şeklindeki kiler (Etnografya müzesi), 41 envanter nolu yapı

Mahzen şeklindeki kilerlerin dışında, mutfağın yanında bulunan ya da ana yapıdaki odaların içinden birkaç basamakla geçilen, günlük ihtiyaca cevap veren "hazna" denilen kilerlerde vardır.

4.7.3. Tuvalet

Geleneksel Gaziantep evlerinde tuvaletler ana binanın dışında, avlunun bir köşesinde yapılmaktadır (Şekil: 63). Bazı evlerde ise müştemilat yapısının içinde de görülmektedir.

Şekil 4.63. Tuvalet, 254 envanter

4.7.4. Hamam

Konak tipi, zengin ailelerin oturduğu evlerde, yıkanma eyleminin gerçekleştirildiği hamam bulunmaktadır. Çok az evde görülen bu hamam, genelde küçük mekanlar olarak bırakılır ve sobayla ısıtılmaktadır (Şekil: 64). Bazı evlerde ise, duvarın içine gömülen, çok özel bir su ısıtma sistemi kurulmuştur. Duvara gömülmüş bir su kazanı ve bu kazanın altında soba düzeneği bulunur ve bu sistemin içinde ayrıca soğuk su kazanı da bulunmaktadır. Soğuk ve sıcak su tesisatı ayrı ayrı çözümlenmektedir.

Şekil 4.64. Hamam, 42 envanter nolu yapı

4.7. 5. Bodrum Kat

Geleneksel Gaziantep evlerinin genelinde bodrum bulunmaktadır. Avludan merdivenle inilen bodrumlar genelde tonozlu yapıya sahiptir ve küçük yer pencereleri ile aydınlatılmaktadır. Bazı evlerde bodrumların bir kısmı kaya oygu mağaralar ile birleştirilir. Bodrum kat, kiler ve ahır olarak kullanılmaktadır.

4.8. Cepheler

4.8.1. Cephe Düzeni

Geleneksel Gaziantep evlerinin, sokak cephesinde, yüksek avlu duvarı, kemerli avlu kapısı, avlu kapısının yanında, gözetleme amaçlı yapılan pencereler, sağır zemin kat duvarı ile üst katlarda yer alan oda ve kuş pencereleri bulunmaktadır

Şekil 4.65. Cephe düzeni, 4 envanter nolu yapı

Evin parselinde, eğrilik varsa, eğriliği yok etmek ve üst katlarda daha düzgün odalar oluşturmak amacıyla, zemin katın tavan döşemesi taşların üst üste kaydırılarak oturtulmasıyla oluşur ve bu da cephede, köşelerde ayrı bir estetik meydana getirmektedir.

Avlu kapılarının bazılarının üstünde kitabe, bazılarında da ev sahibinden hacca giden varsa, bunu belirten renkli resimler bulunmaktadır.

Şekil 4.66. Dikdörtgen formda pencere örneği, 81 envanter nolu yapı

Evlerin avlu cephelerinde aynı formda, düz lentolu ya da kemerli pencere ve kapılar, üst kattaki pencerelerin üzerinde çeşitli şekillerdeki kuş pencereleri ve çatı pencereleri yer almaktadır (Şekil: 65-66). Ayrıca avlu cephesinde, üst kata çıkan taş merdiven ve geçiş konsolları ile korkuluklarda bulunan demir ferforjeler, taş işçiliği ve metal işçiliğiyle görsel açıdan önemli bir yere sahiptir. Bazı evlerde bulunan eyvan da, avlu cephesinde, görsel açıdan önemli unsurlardan biridir. Genellikle kemerli olan girişleri, sonradan kullanıcılar tarafından ahşap doğramalı camekanlarla kapatılmaktadır.

Daha sonraki dönemlerde cephe düzenlerinde ve mimari elemanlarda farklılıklar görülmektedir.

4.9. Süsleme

4.9.1. Ahşap Süsleme

Gaziantep evlerinde kullanılan süsleme elemanlarından biri de ahşaptır. Yapılarda ahşap işçiliği, en az taş işçiliği kadar gösterişlidir.

Evlerde, ahşap işçiliğine; dolaplarda, nacırlarda, pencere kepenklerinde, kapılarda, çatı saçaklarında, kuş pencerelerinin üzerinde rastlanmaktadır (Şekil: 67-68-69).

Şekil 4.67. Nacarlardaki ahşap işçiliği
(15 envanter nolu yapı)

Şekil 4.68. Nacarlardaki ahşap işçiliği
(15 envanter nolu yapı)

Kuş pencereleri ile ışık pencerelerinin üzerlerinde ahşap kafesler vardır. Kafeslerin bir kısmı çıtaların düz yada geometrik şekiller oluşturmasıyla, bir kısmı da çeşitli bitki motiflerinin ahşabın üzerine oyulmasıyla yapılmaktadır.

Şekil 4.69. Saçaktaki ahşap işçiliği, 38 envanter nolu yapı

İç meknlardaki ahşap işçiliği, bulunduğu mekana görsel açıdan büyük bir zenginlik katmaktadır. Dolap kapakları, duvar kaplamaları, pencere kepenkleri ve iç kapılar, aynı modelde birbirini tamamlayacak şekilde yapılır. Ahşaplarda geometrik desenler ya da hayvan ve bitki motifleri kullanılmaktadır. Ayrıca tavan göbeklerinde de çok ince ahşap işçiliğine rastlanmaktadır (Şekil. 70).

Şekil 4.70. Tavan göbeği, 141 envanter nolu yapı

Çatı alt kenarlarında geometrik motifler, çatı saçaklarında da bitki motiflerinin oyularak işlenmesiyle oluşan ahşaplar vardır.

4.9.2. Demir İşçiliği (Metal Süsleme)

Geleneksel Gaziantep evlerinde demir işçiliği de en az taş işçiliği ve ahşap işçiliği kadar önemlidir. Metal süslemelere en çok merdiven ve geçiş konsollarının korkuluklarında, avlu kapısında, pencere önündeki parmaklıklarda rastlanmaktadır.

Ferforjeler demirlerin bükülerek şekillendirilmesinden sonra metal kenetlerle bir araya getirilmesinden oluşmaktadır. Bu birleşim sırasında kaynak kullanılmamaktadır.

Demir işçiliğine, ayrıca kapı tokmaklarında da rastlanmaktadır. Genelde el ve halka şeklindedir.

4.9.3. Taş Süsleme

Geleneksel Gaziantep evleri, yığma yapım tekniğinde kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir. Dayanıklılıklarına göre, pencerelerde, duvarlarda, merdivenlerde, kemerlerde farklı taşlar kullanılmaktadır. Taş süslemeler, çoğunlukla avlu cephesinde bulunmaktadır. Dış cephede ise avlu giriş kapısında, yapının köşesinde yer alan taş düzeltme profillerinde, çatı katına çıkan merdiveni oluşturan taş

profillerin dış cephede oluşturduğu kademelerde karşımıza çıkmaktadır.

Avlu kapısındaki kilit taşında, kabartma ya da oyma motiflere, kapı üzerinde mukarnaslı korniş ve kapı yanında kitabelere rastlanmaktadır.

Avlu kapısından içeriye girdiğimiz zaman, hayatta, farklı renkte taşlar kullanılarak oluşturulan geometrik desenli avlu döşemeleri karşımıza çıkmaktadır.

Avluya bakan duvarda yer alan çeşmede bitkisel motifli ve geometrik desenli işlemler bulunmaktadır. Hayatta yer alan taş profilli merdivenler ve geçiş konsolları da taş oymacılığının önemli örneklerindedir. Ayrıca bazı evlerde bulunan ve eyvanın her iki yanında yer alan sütunlarda görsel açıdan önemli taş işçiliklerindedir.

4.9.4. Kalem İşi Süslemeler

Geleneksel Gaziantep evlerinde kalem işi süslemelere de rastlanmaktadır. Evlerde, büyük ve özel odalarda bulunan tekne tavanlarda, ahşap, taşıyıcı tavan direklerinde, genelde bitkisel motiflerin yer aldığı kalem işleri bulunmaktadır. Ayrıca motifli düz tavanlarda da kalem işi görülmektedir. Bazı evlerde tavanlarda, tekne tavan eteklerinde ya da nacar ile tavan arasında kalan duvarlarda çeşitli manzara resimlerine, ev, tren, gemi vb ve dini tasvirlerle de rastlanmaktadır.

Dış cephede, saçak altında duvarın üzerinde ya da saçak altı kaplama tahtalarında da çeşitli desenlerde kalem işleri mevcuttur. Bazı evlerde de nacarların üstünde, canlı renklerde, kalem işi uygulamalar görülmektedir.

4.9.5. Renkli Camlar

Geleneksel Gaziantep evlerinde, çok az rastlanan süsleme elemanlarından biri de, ortak kullanıma yönelik mekanların, giriş kapılarının üst kısmında yer alan renkli camlardır.

4.10. Restorasyon ve Basit Onarımlar Sonrası Fonksiyon Değişikliği Geçiren Yapılara Örnekler

Gaziantep’te, kent merkezinde yer alan tescilli taşınmaz kültür varlığı yapıların yoğun olduğu bölgeler, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu’nun 17.07.1987 gün ve 3579 sayılı kararıyla, iki ayrı Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir.

Geleneksel Gaziantep evleri, genellikle, Bey Mahallesi, Şekeroğlu Mahallesi, Türktepe ve Kozluca Mahallesinde yoğunlaşmaktadır. Gaziantep kent merkezinde Kentsel Sit Alanı içinde ve dışında olmak üzere, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 10.03.1997 gün ve 2732 sayılı kararıyla son hali belirlenen listede, 528 tane tescilli sivil mimarlık örneği bulunmaktadır.

Şekil 4.71. Gaziantep Kalesi ve çevresi

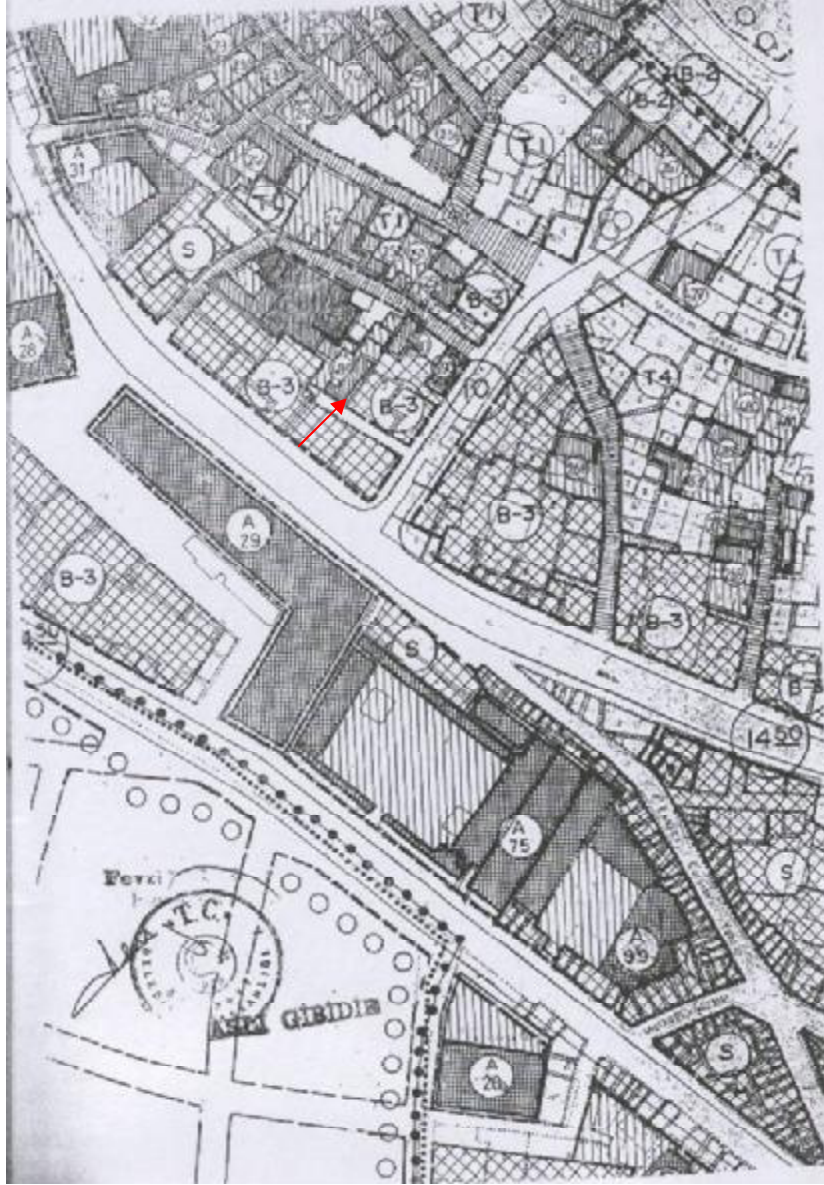
Çalışma alanı olarak belirlenen Gaziantep’te, Kentsel Sit Alanı içinde 5, Kentsel Sit Alanı dışında da 3 adet olmak üzere toplam 8 adet yapı incelenmiştir. Bunlar; Kentsel Sit Alanı içinde, Eyüpoğlu Mahallesi, Hanifioğlu Sokakta yer alan 41-42 envanter nolu yapılar, Bey Mahallesinde bulunan, 10-11, 3-4 ve 1 envanter nolu yapılar, Şekeroğlu Mahallesinde yer alan 253-254 envanter nolu yapılar ile Kentsel Sit Alanı dışında, Gaziler Caddesinde yer alan 110, 113 ve 114 envanter nolu yapılardır.

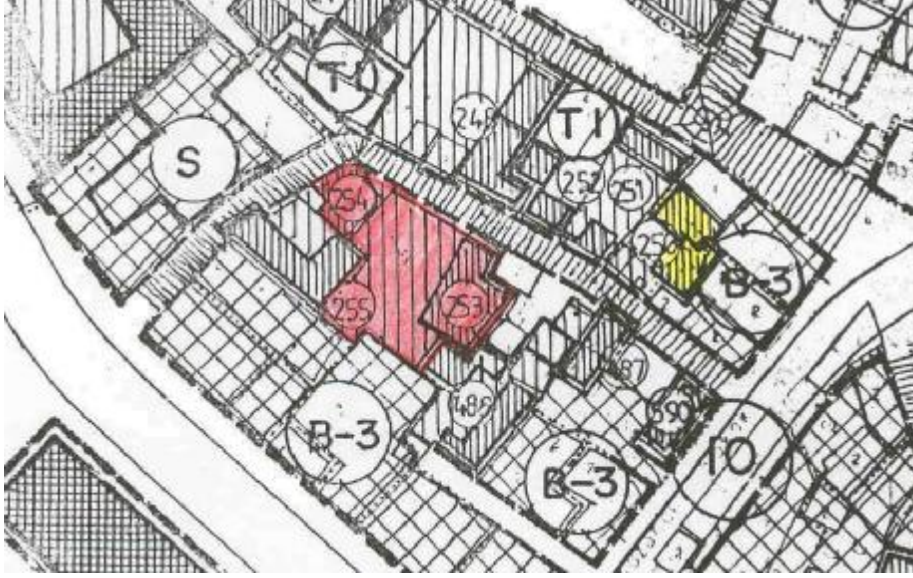
Şekil 4.72. Bey Mahallesi ve Eyüpoğlu Mahallesi

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

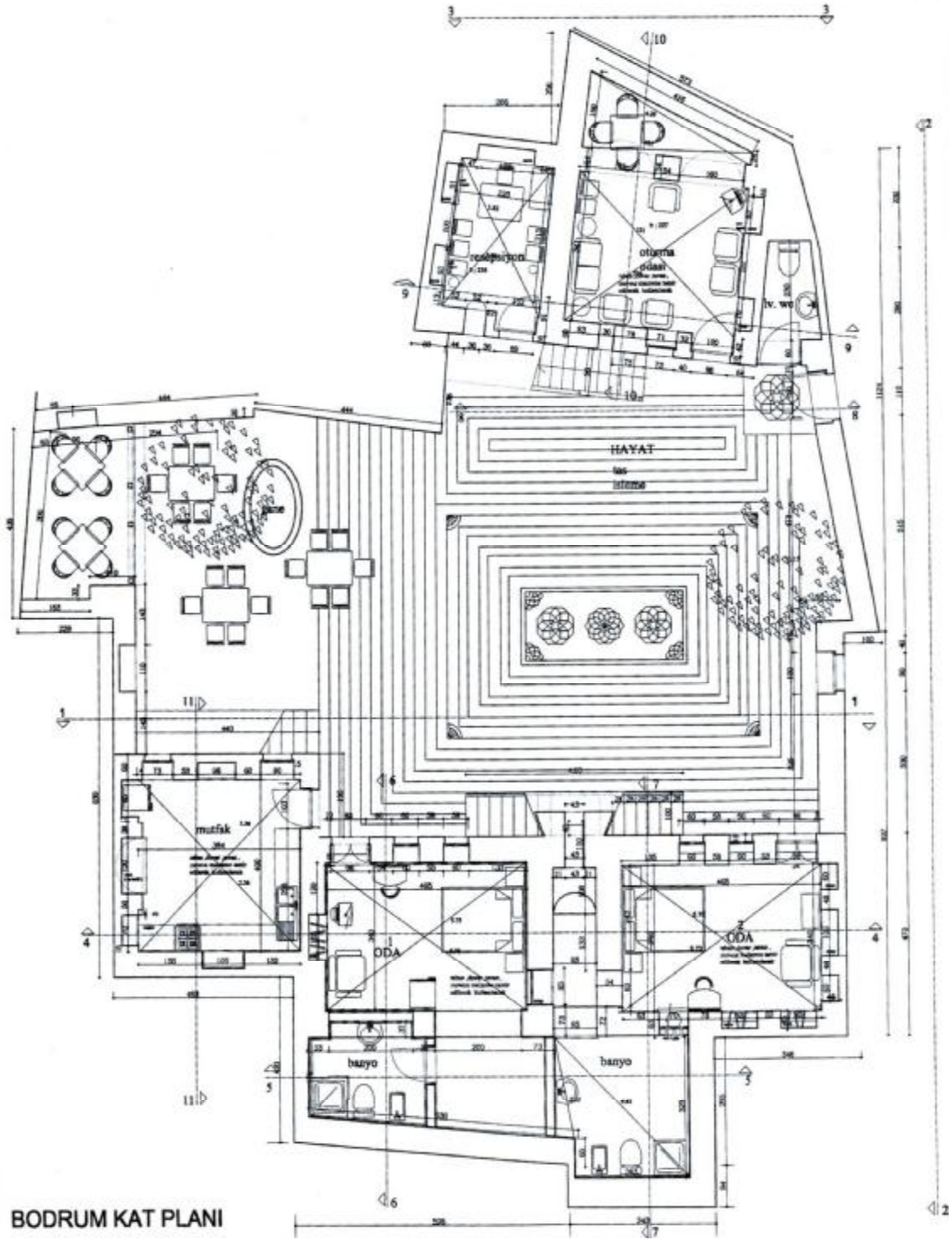
Şekil 4.73. Şekeroğlu Mahallesi

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

253-254 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapılar Anadolu Evleri**Şekil 4.74.** Koruma Amaçlı İmar Planı**Kaynak:** Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Şekeroğlu Mahallesi, 39 pafta, 235 (537) ada, 15 parselde, yığma yapım tekniğinde inşa edilmiş ve aynı avluya bakan 253 ve 254 envanter nolu tescilli taşınmaz kültür varlığı yapılar bulunmaktadır. Taşınmazlar yaklaşık olarak 175 yıllıktır.

253 ve 254 envanter nolu yapılar, Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 14.12.1974 gün ve 8193 sayılı kararıyla taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiş, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 16.12.1993 gün ve 1647 sayılı kararıyla da taşınmazların tescil kayıtlarının devamına karar verilmiştir. Söz konusu yapıların bulunduğu adada 255, 488, 487 ve 590 envanter nolu tescilli taşınmaz kültür varlığı yapılar da bulunmaktadır.

Şekil 4.75. 253 ve 254 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.76. 253 envanter nolu yapının restorasyon öncesi görünümü

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

253 envanter nolu yapı; Kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, bodrum+zemin+ 1 normal kat+ çatı arası olarak inşa edilmiştir (Şekil: 76). Taşınmaz iç merdivenli yapılardandır. Bodrum kata avludan 1 rıhtla inilmekte, zemin kata ise avludan, 8 rıhtlı, korkuluğu demir ferforje ile süslenmiş merdivenle çıkılmaktadır. Geleneksel Gaziantep evlerinin bir çok özelliğine rastlanan taşınmazda, avlu cephesinde kemerli kapılar, kemerli oda pencereleri, oval kuş pencereleri ve bardakaltı (çatı arası) pencereleri vardır. Pencerelerin önünde yatay ve dikey demir aksamlar mevcuttur. Avlu cephesinde 2. katta demir ferforjeli açık balkon yer almaktadır.

Hayatın tabanı, farklı renkteki taşların kullanılması ile geometrik desenler oluşturulmuş taş döşemedir (Şekil: 77-78). Avluda oval formda gane (havuz) vardır (Şekil: 79). Hayatta, parselin ve bitişikteki binaların oturumlarından oluşan niş mevcuttur.

Şekil 4.77. Avludaki döşeme

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.78. Avludaki döşeme

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.79. Gane

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Bodrum katta, hayattan geçilen iki oda ve bu iki odanın arkasında yer alan büyük tek bir mekan vardır. Bu mekana, odalar arasında yer alan ve tonozlu bir yapıya sahip olan koridordan ulaşılmaktadır (Şekil: 80). Avluda, binaya bitişik, mutfak olarak kullanılan, sonradan yapılmış, tavanı betonarme olan tek katlı ocaklık bulunmaktadır (Şekil: 81).

Şekil 4.80. Bodrum kattaki oda

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.81. Sonradan yapılmış olan ek bina

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Zemin kata avludan taş merdivenle çıkılmaktadır (Şekil: 82). Bu katta, avluya bakan iki oda ve bu odaların arkasında “hazna” olarak adlandırılan mekanlar yer almaktadır. 1. kata ulaşım, avluya bakan odalar arasında yer alan taş merdivenle sağlanmaktadır.

Şekil 4.82. Zemin kata çıkan merdiven

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

1. katta, avluya bakan iki adet oda ve aralarında çatıya çıkan taş merdiven vardır. Bu odalardan birinin arkasında girişi camekan olan bir mekan, diğerinin arkasında ise banyo yer almaktadır.

Şekil 4.83. Nacar ve dolaplar

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.84. Nacar ve dolaplar

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Zemin ve 1. kattaki odaların duvarları nacırla süslenmiştir (Şekil: 83-84). Bu katlarda ayrıca günlük ihtiyaçları karşılayan ahşap kapaklı, dolap olarak kullanılan nişler vardır. 1. kat hariç, tavan döşemeleri ahşap hatıl üstü ahşap kaplama, taban döşemesi ise şaptır. 1. katta tavan döşemeleri düz tavan olup kalem işleri ile süslüdür (Şekil: 85-86-87). Taban döşemesinde ise orijinal desenli halep sıva mevcuttur.

Şekil 4.85. 1. katın tavanındaki kalem işi süslemeler

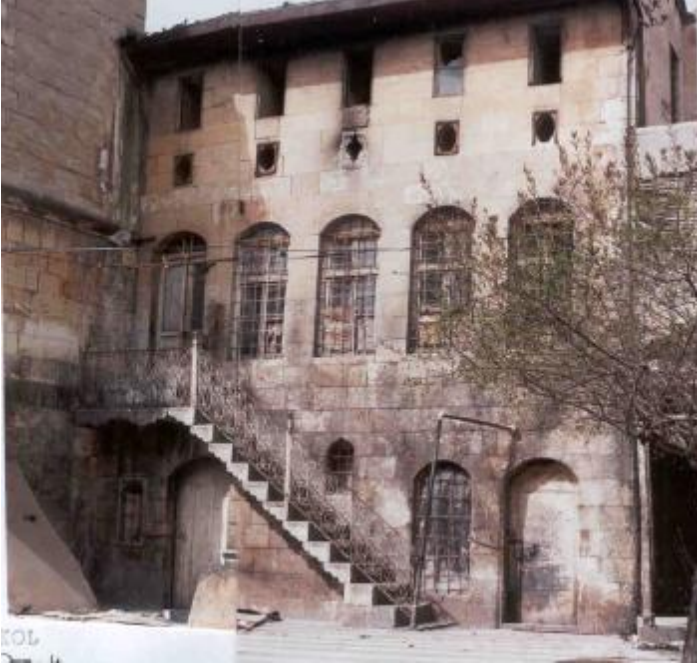
Şekil 4.86. 1. katın tavanındaki kalem işi süslemeler

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.87. 1. katın tavanındaki kalem işi süslemeler

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.88. 254 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

254 envanter nolu yapı; Avlunun diğer tarafında yer alan 254 envanter nolu yapı, kesme taş malzeme kullanılarak yığma yapım tekniğinde zemin+1 kat+ çatı arası olarak inşa edilmiştir (Şekil. 88). 1. kata, korkuluğu demir ferforjeler ile süslenmiş, taş merdivenle çıkılmaktadır. Çatı arasına ise taşınmazın içindeki taş merdivenle ulaşılmaktadır. Bu merdivenin girişi oda içindeki nacarın devamı ile kapatılmıştır. Zemin kat iki, 1. kat tek odadan oluşmaktadır. Zemin katta, avlu giriş kapısının yanında wc vardır ve avlu girişi tarafında bulunan odanın içinde iki kemerli niş mevcuttur (Şekil: 89-90). 1. katta yer alan odanın duvarları nacarla süslenmiştir. Duvarlarında ahşap kapaklı, dolap olarak kullanılan nişler mevcuttur. Tavan döşemesi, ahşap hatıl üstü ahşap kaplama, taban döşemesi, şaptır. Odanın içinde, girişi nacarın devamı ile kapatılmış banyo (gusülhane) vardır. Avluya bakan cephesinde kemerli kapı ve oda pencereleri, dikdörtgen söve içinde oval kuş pencereleri ve dikdörtgen formda çatı arası (bardakaltı) pencereleri vardır (Şekil: 91).

Şekil 4.89. Avlu girişi ve yanındaki wc

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.90. Zemin kattaki odada yer alan niş

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.91. Çatı arası ve bardakaltı pencerelerinin içten görünümü

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Taşınmazların sokak cepheleri, avlu (hayat) cephesine göre daha sadedir. Zemin kat sağır olup üst katta dikdörtgen formda pencereleri ve kuş taası vardır. 254 envanter nolu yapının sokak cephesinde çatıya çıkan merdivenin oluşturduğu kademelenme, cepheye hareketlilik kazandırır. Yüksek avlu duvarı ve kemerli avlu girişine sahiptir.

Taşınmazlar, ilk yapıldığı yıllarda konut amaçlı tasarlanmıştır. Sahiplerinin terk etmesinden sonra bir süre boş kalan yapılar, daha sonra kunduracı atölyesi olarak kullanılmış ve bazı odalar bu kullanımdan zarar görmüştür. Ayakkabı yapımı sırasında kullanılan malzemelerden dolayı duvarlarda is ve bali izleri olduğu ve asılan malzemelerden de nacırlarda yıpranmalar meydana geldiği görülmektedir. Daha sonra tekrar boş kalan taşınmazlarda, kullanılmadığından dolayı çeşitli hasarlar meydana gelmiştir; döşemelerde, doğramalarda ve nacırlarda, kırılmalar, çürümeler, çökmeler, duvarlarda çatlaklar, taşlarda aşınmalar, yosunlaşmalar, derz aralarında açılmalar vb. bozulmalar tespit edilmektedir (Şekil: 92-93-94-95).

Şekil 4.92. Duvardaki çatlak ve taşlardaki aşınma

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.93. Cephedeki kirlilik

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.94. Nacarlardaki ve dolaplardaki bozulmalar

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.95. Dolaplardaki bozulmalar

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Yapıların Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.09.2002 gün ve 4847 sayılı kararıyla, rölövesi ile restitüsyon ve restorasyon projeleri onaylanmış ve yapı grubu 2. grup yapı olarak belirlenmiştir. Aynı Kurulun 30.10.2003 gün ve 5358 sayılı kararıyla da restorasyon projesinde önerilen konuttan otele dönüştürülmesi fonksiyonunun uygun bulunduğuna karar verilmiştir.

253 ve 254 envanter nolu yapılarda, 4847 sayılı karar eki restorasyon projesiyle onarıma yönelik yapılan müdahaleler;

- Öncelikli olarak binanın tamamında temizleme ve sağlamlaştırma yöntemleri uygulanmıştır.
- Ahşap işlerinin (nacarlar, dolaplar, döşemeler ..vb) sağlam olanları aynen korunmuş, kırık ve yok olanlar ise aslına uygun olarak yenilenmiştir.
- Doğramalarda ve demir aksamlarda sağlam olanları aynen korunarak, kırık ve yok olanlar ise aslına uygun olarak yenilenmiş ve boya yapılmıştır.
- Çatı konstrüksiyonu tamir edilerek, kiremit kaplama yapılmıştır.
- Tüm oluklar yenilenmiştir.
- Derzler arasındaki boşluklara enjeksiyon yöntemiyle yapıştırıcı reçineler enjekte edilmiştir.
- Taşlarda aşınmış olanlar çürütme yöntemiyle alınarak yerine aslına uygun yeni taşlar konulmuştur.

Restorasyon sonucunda, 253 ve 254 envanter nolu kültür varlığı yapılar, otel olarak kullanılmaktadır. Fonksiyon değişikliği sonucunda;

253 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı;

- Bodrum katta, odaların arkasında yer alan büyük mekan ikiye bölünerek, odaların banyoları olarak kullanılmaktadır.
- Binaya sonradan eklenen bölümün, ocakları korunarak bu mekan yine mutfak olarak hizmet vermektedir.
- Zemin katta, odaların arkasında yer alan haznalar banyo olarak kullanılmaktadır. Tek katlı yapının üstünde, ahşap doğramalı camekandan bir mekan oluşturulmuş ve üstü kiremit kaplı çatı ile kapatılarak, kahvaltılık salonu olarak kullanılmaktadır.

- 1. katta, güney-doğuda yer alan oda, kuzey-doğudaki odanın banyosu ve mevcutta bulunan banyo da, kuzey-batıda yer alan odanın banyosu olarak kullanıma açılmıştır.
  - Çatı arası, yüksekliğinin fazla olmasından dolayı, yeni bir mekan olarak kullanılmış ve bu odanın içine bölücü elemanlar kullanılarak banyo eklenmiştir(restorasyon projesinde ise çatı arası iki adet oda olarak görülmektedir).
- 254 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı,
- Restorasyon projesinde Zemin katta yer alan odalar resepsiyon ve oturma odası olarak kullanılmaktadır.
  - 1. katta, odanın arkasındaki banyo yine aynı amaçlı kullanılmaktadır.
  - 253 envanter nolu yapıda olduğu gibi 254 envanter nolu yapıda da, çatı arası yüksekliğinin fazla olmasından dolayı, oda olarak hizmet vermektedir.

Tablo 2. 253 envanter nolu yapının mekan dağılımı

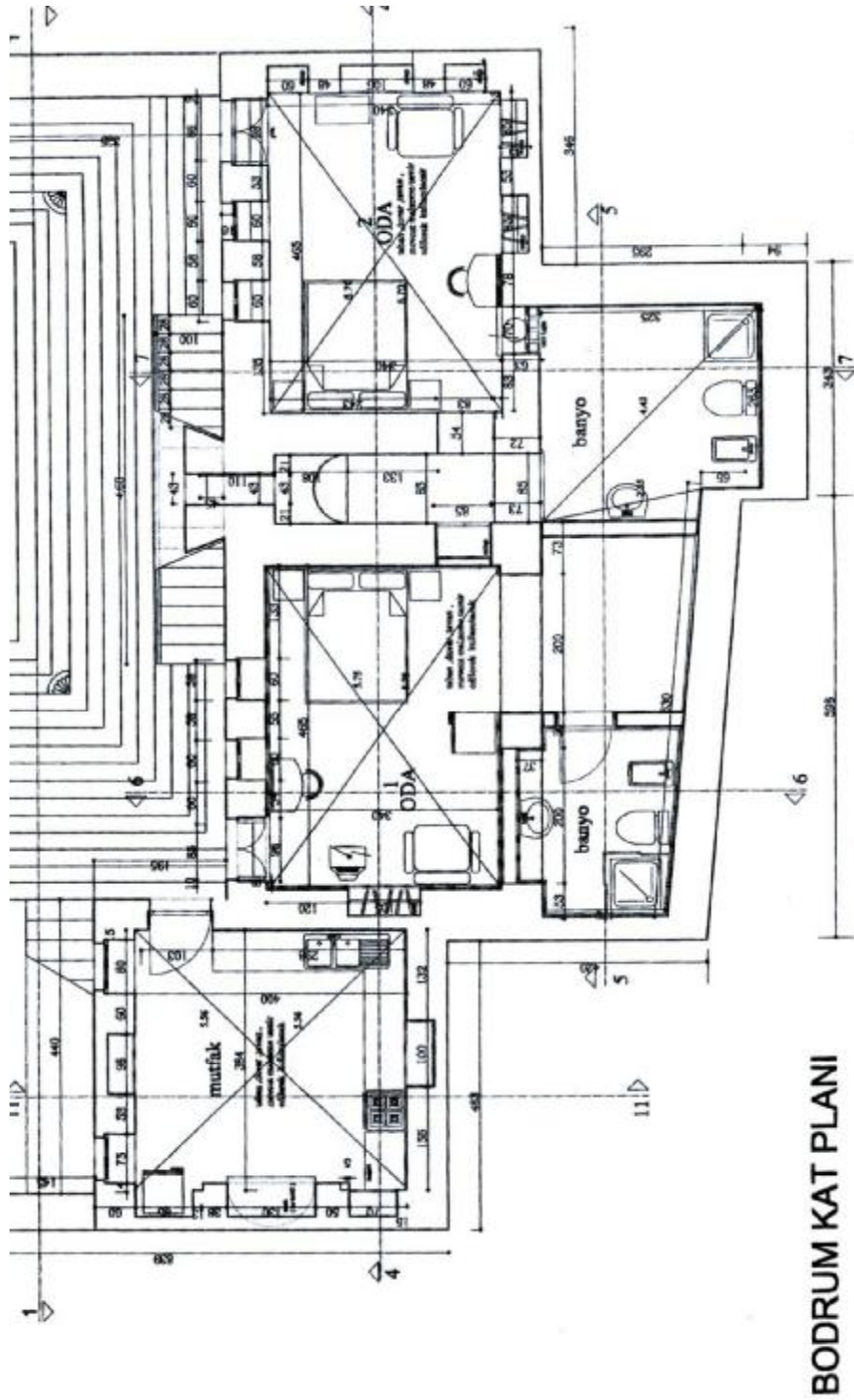
BİNA	253 Envanter nolu kültür varlığı yapı ANADOLU EVLERİ									
	Bodrum Kat		Zemin Kat			1. Kat				Çatı arası
Mekanlar	Oda + Banyo	Oda + Banyo	Oda + Banyo	Oda + Banyo	Düşey Sirkülasyon	Oda + Banyo	Oda + Banyo	Yatay Sirkülasyon	Düşey Sirkülasyon	Oda + Banyo

Tablo 3. 253 envanter nolu yapının mekan dağılımı

BİNA	253 Envanter nolu kültür varlığı yapı ANADOLU EVLERİ
Bölüm	Tek Katlı Bölüm
Mekanlar	Mutfak

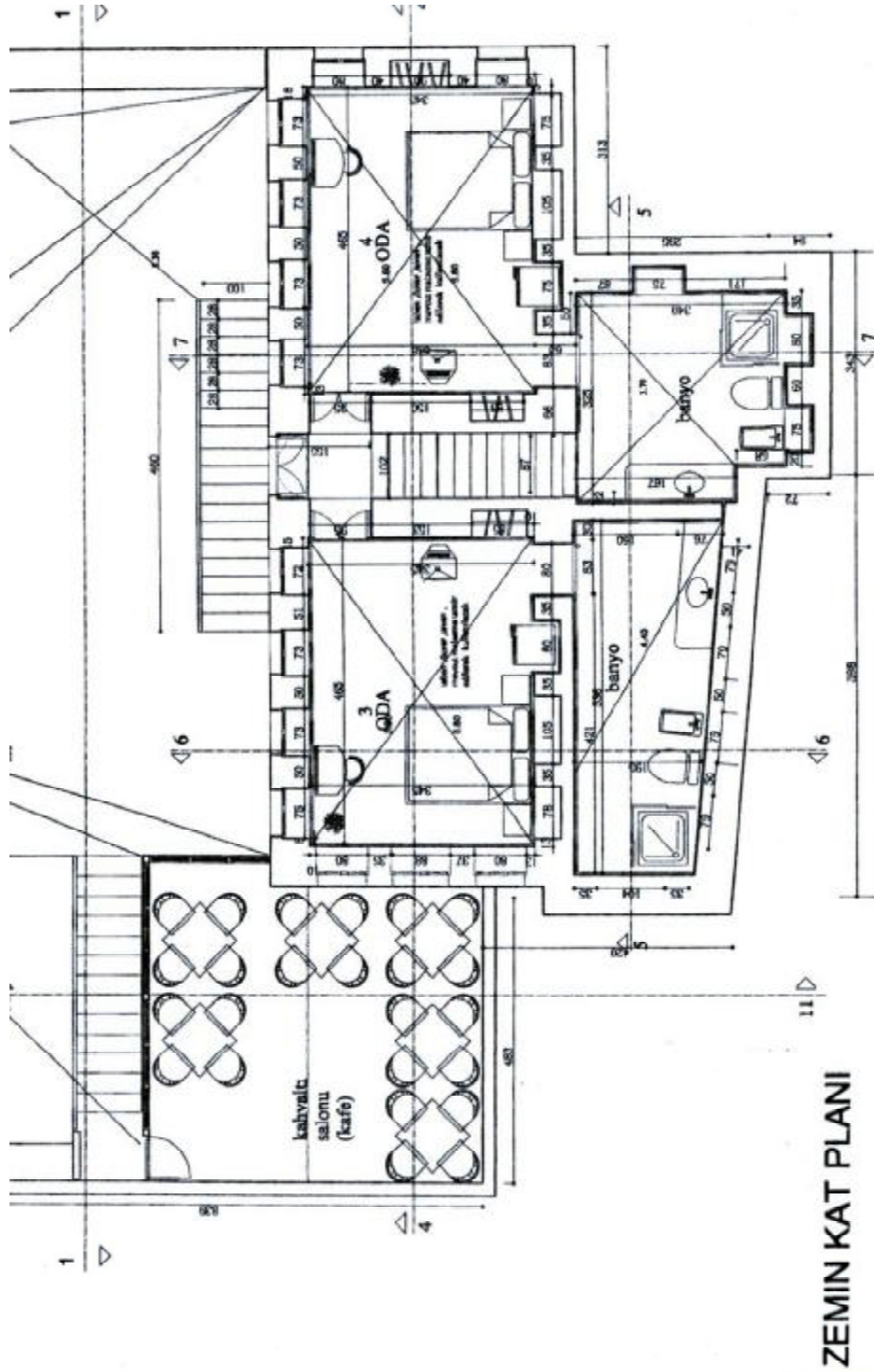
Tablo 4. 254 envanter nolu yapının mekan dağılımı.

BİNA	254 Envanter nolu kültür varlığı yapı ANADOLU EVLERİ					
Bölüm	Zemin Kat			1. Kat		Çatı arası
Mekanlar	Resepsiyon	Oturma Odası	Wc	Oda + Banyo	Düşey Sirkülasyon	Oda

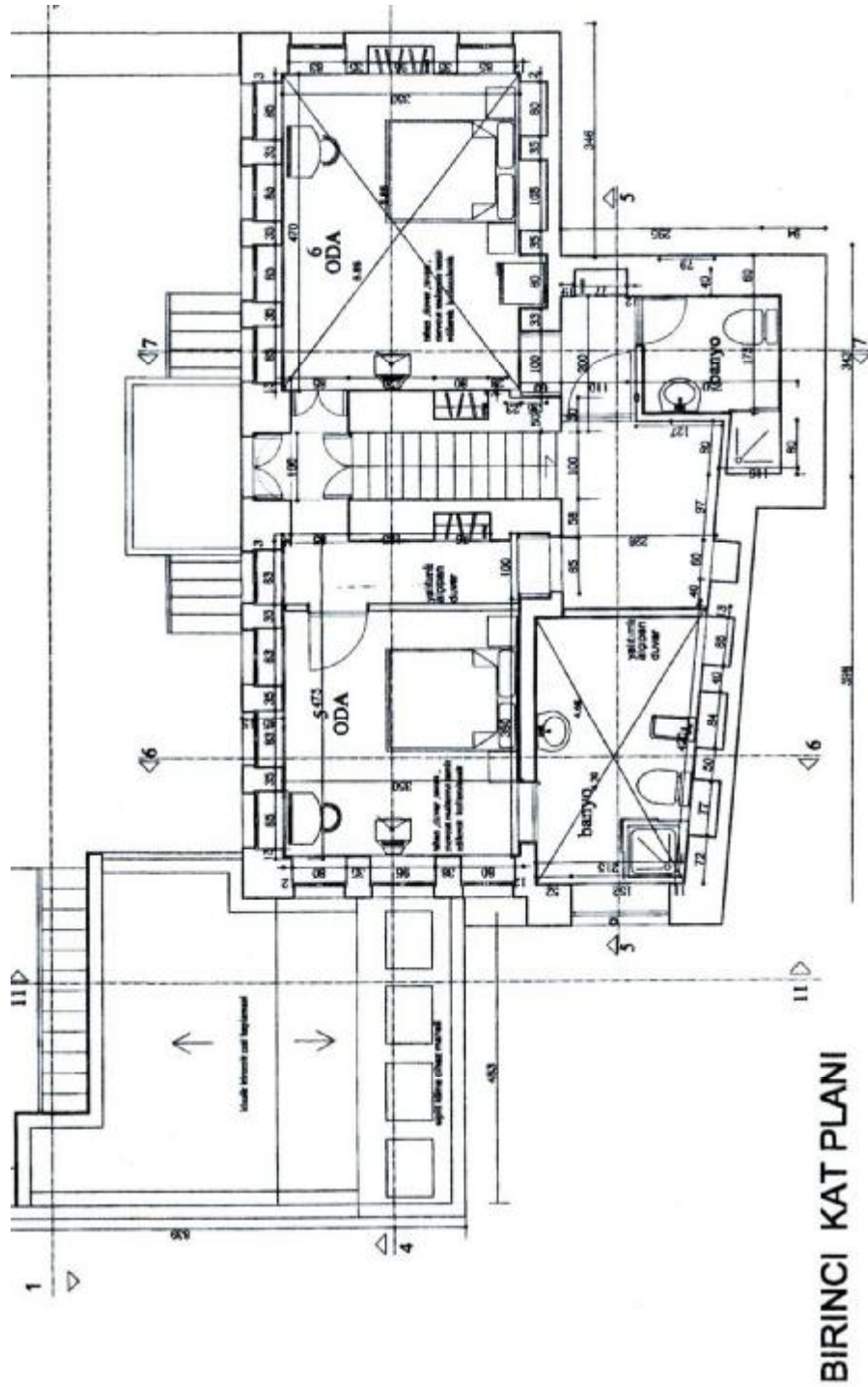
Şekil 4.96. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

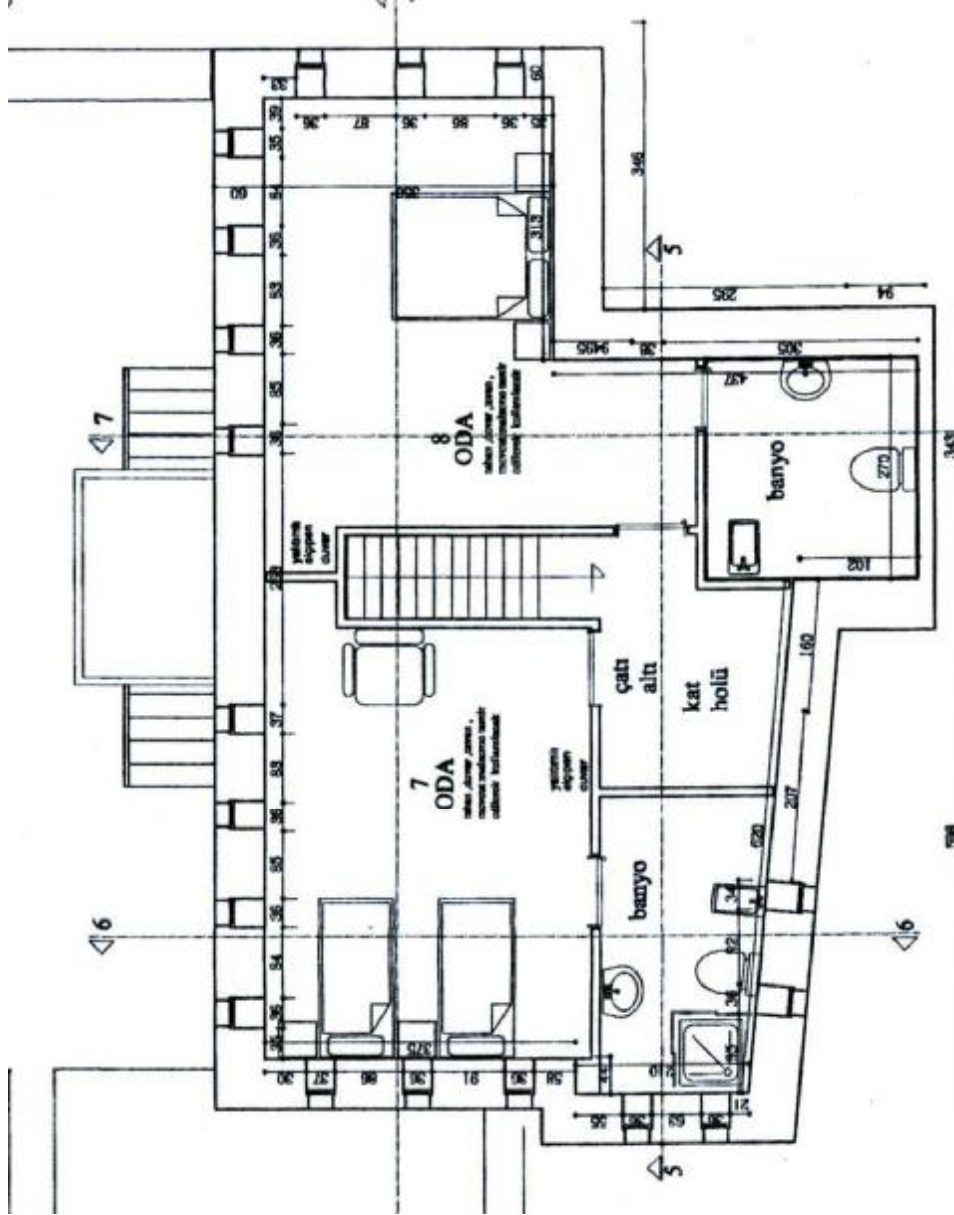
Şekil 4.97. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

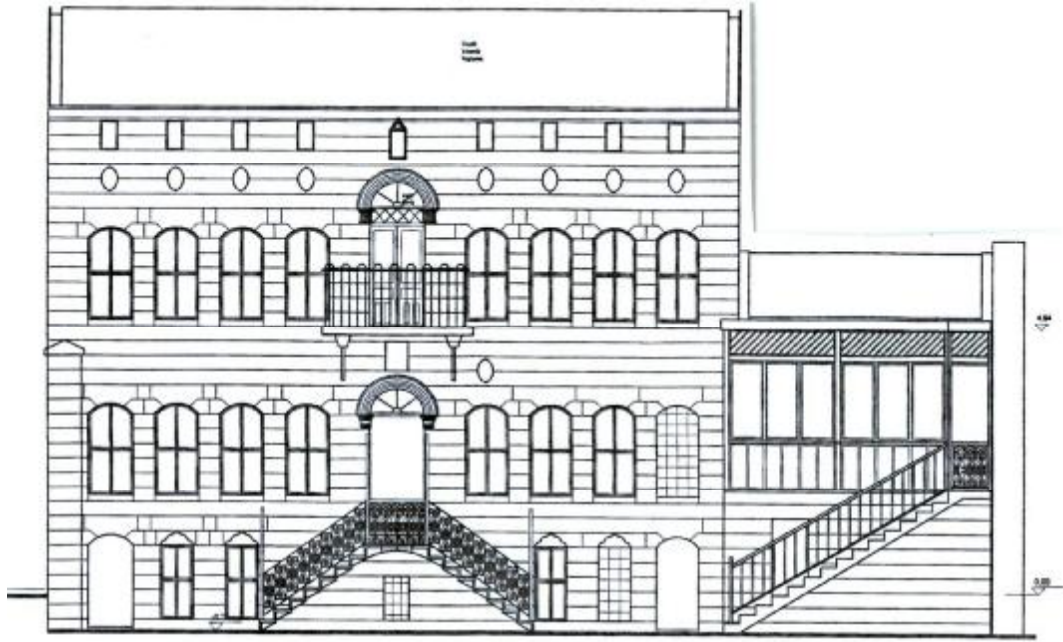
Şekil 4.98. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.99. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

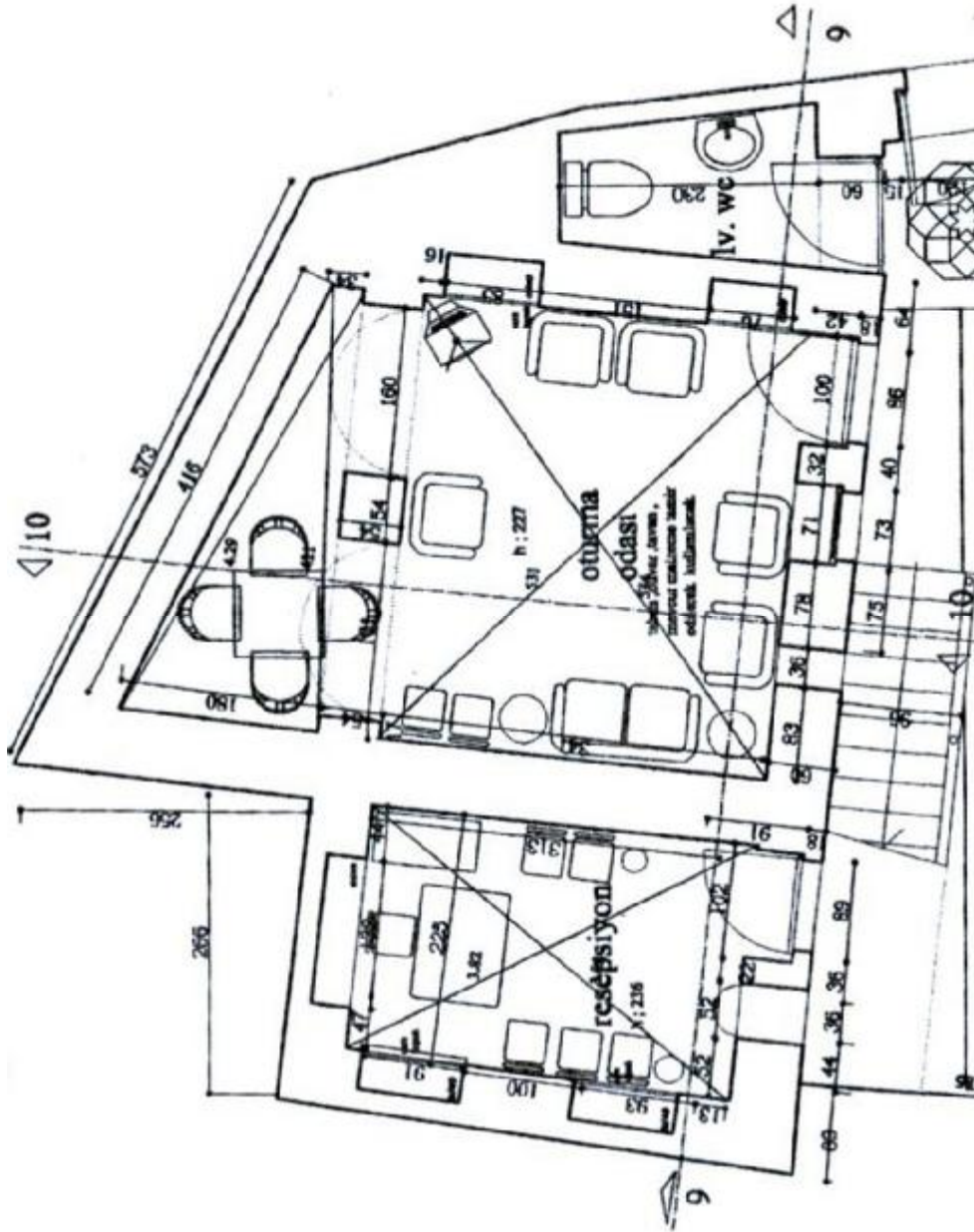
Şekil 4.100. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.101. 253 envanter nolu kültür varlığı yapı

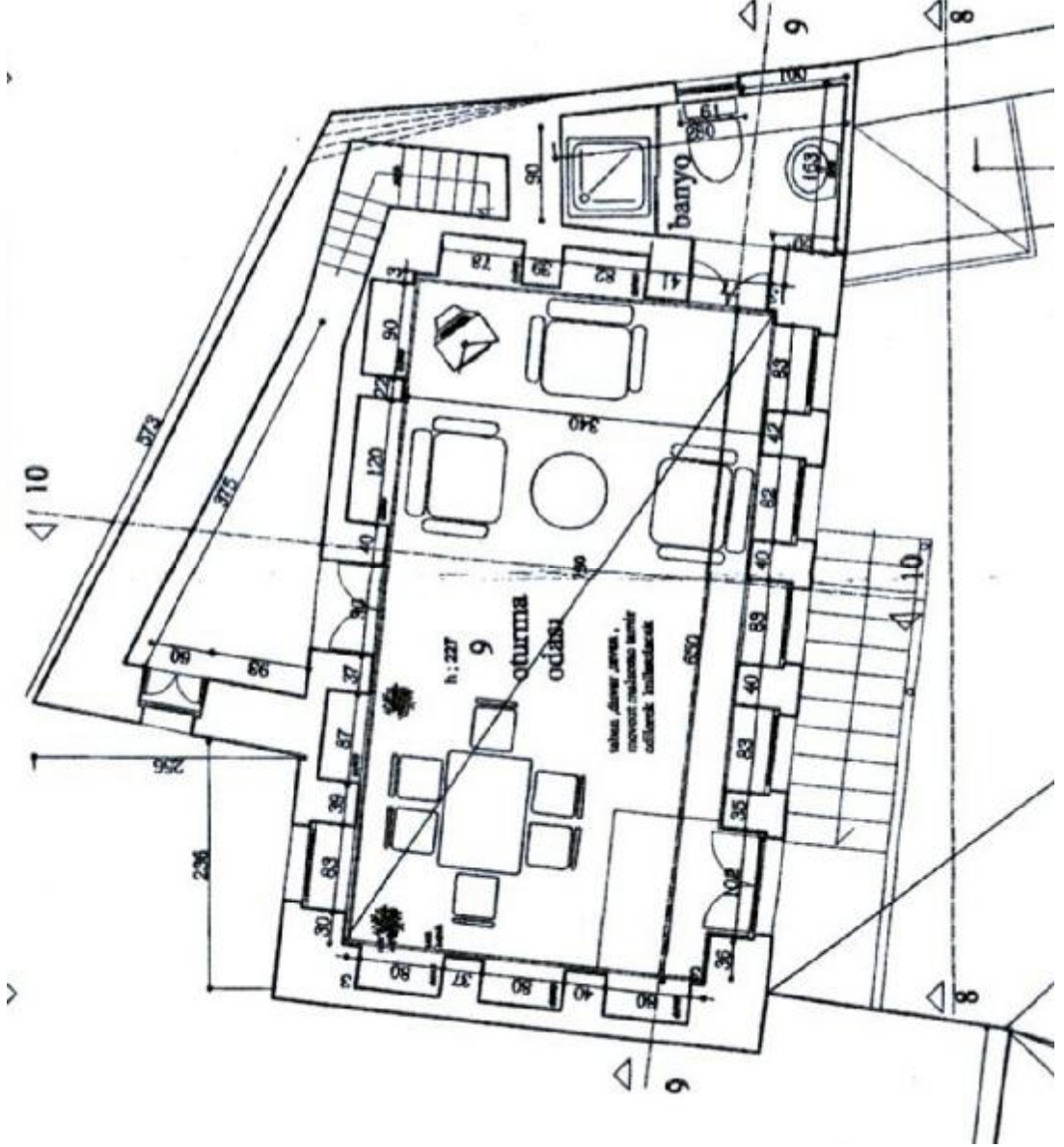
Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.102. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı

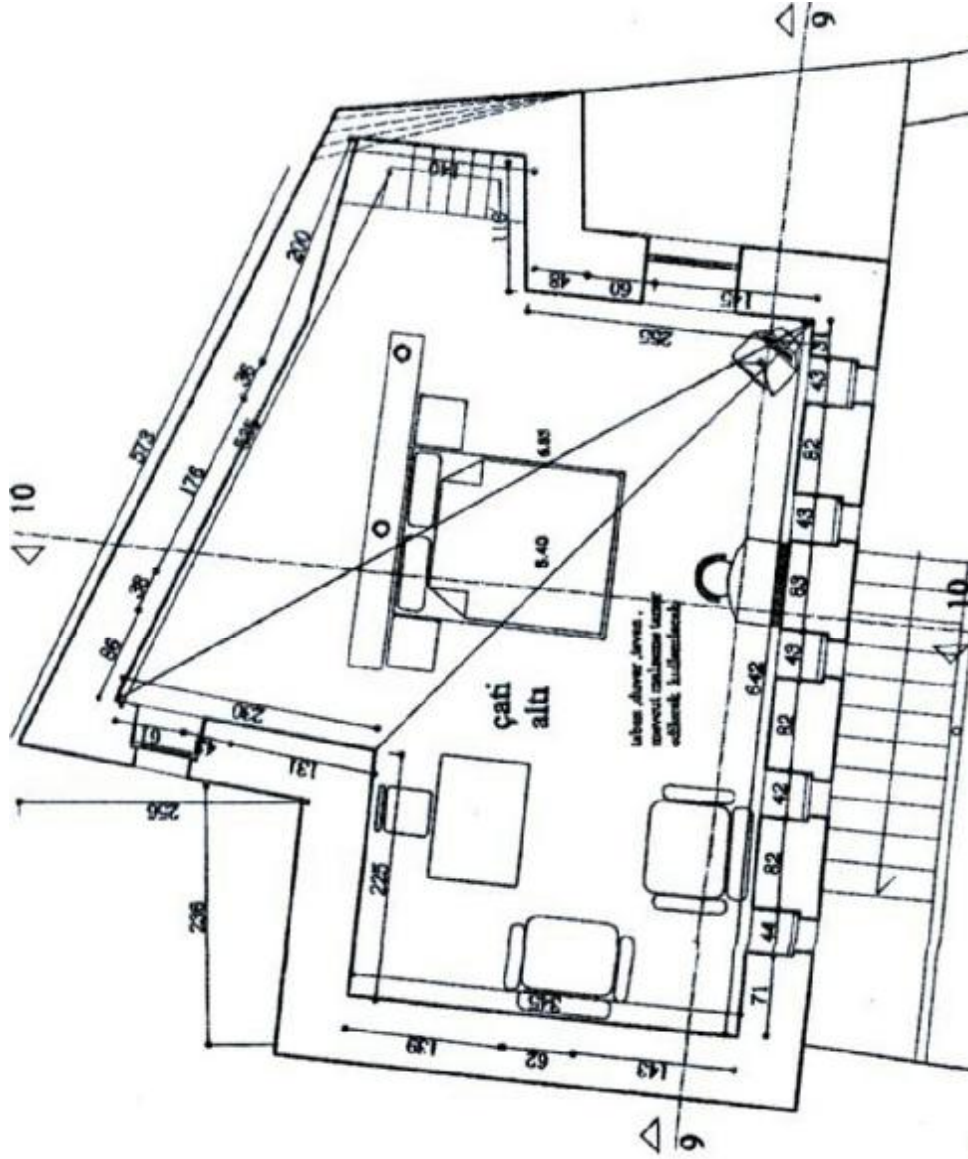
Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

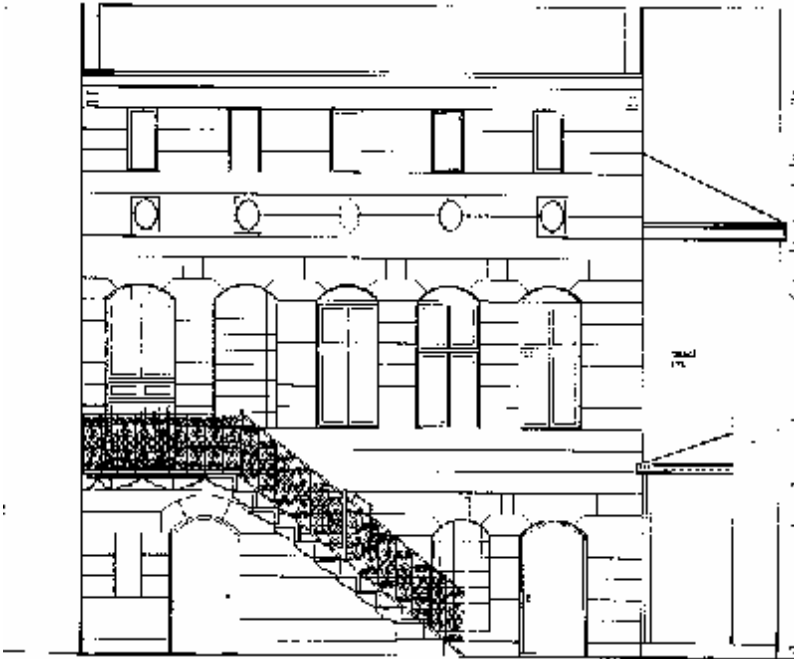
Şekil 4.103. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.104. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.105. 254 envanter nolu kültür varlığı yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.106. 253 nolu yapının restorasyon sonrası

Şekil 4.107. 253 nolu yapının restorasyon sonrası

Şekil 4.108. Restorasyon sonrası sokak cephesi

Şekil 4.109. Avlu

Şekil 4.110. Bodrum kattaki oda

Şekil 4.111. 1. kattaki oda

Şekil 4.112. Çatı arası

Şekil 4.113. Tavandaki kalem işi süsleme

Şekil 4.114. 1. kattaki oda, 254 envanter nolu yapı

Şekil 4.115. Zemin katta yer alan resepsiyon ve bekleme odası, 254 envanter nolu yapı

Restorasyon sonrasında fonksiyon değişikliği geçiren taşınmazlarda yapılan gözlemler sonucunda aşağıdaki sorunlar tespit edilmiştir;

Fonksiyon değişikliği sonucunda, haznalar ıslak hacme dönüştürüldüğünden taban seramik ile kaplanmış ve bu mekanlarda orijinal taban döşemesi yok olmuştur.

Sonradan ıslak hacme dönüştürülen mekanlarda pencere yada havalandırma bacası olmadığı içi nem problemi yaşanmakta ve taşlarda aşınma görülmektedir.

Bina içindeki yatay sirkülasyon yetersizdir. 253 envanter nolu yapıda, zemin katta, odaların girişleri ve üst kata çıkan merdiven arasında çok küçük bir alan kalmakta ve binanın girişi de bu alana açılmakta olduğundan, sirkülasyon alanı çok kısıtlıdır.

Binada, nacar ve dolaplar ile döşemelerdeki ahşaplarda, mantara, neme ve yangına karşı koruyucu kimyasal malzemeler kullanılmamış olması ileriye dönük sorunlar yaratabilir.

Kültür varlığı yapıların, fonksiyon değişikliği ile kullanımı, yukarıda belirtilen sorunları doğurmasına karşın, bu yapılar ancak fonksiyon değiştirilerek kullanıma açılabileceğinden, atıl durumda olan binanın, yapılan onarımlarla tekrar yaşatılması sağlanmıştır. Restorasyon aşamasında yapılan onarımlarda yapının taşıyıcı sisteminin ve döşeme detaylarının korunduğu görülmüştür. Yapılan ekler ve değişiklikler yapıya ek yük getirmediğinden strüktürel olarak olumsuz etkisi olmamıştır.

Fonksiyonun getirdiği zorunluluklardan dolayı yapılan ek ve değişiklikler dışında yapı genelde özgün plan şemasını korumaktadır. Restorasyon sonrasında ıslak hacimlerin döşeme malzemesinin değiştirilmesi dışında orijinal malzemeler genel ölçüde korunmuş ve eksik olanlar aslına uygun olarak yenilenmiştir. Yine tavan süslemeleri de aynen korunmuştur.

Tablo 5. 253 envanter nolu kültür varlığı yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

253 Envanter nolu yapı	Bodrum Kat	Zemin Kat	1. Kat	Çatı Arası
Strüktür	Duvarlar ve döşemeler esaslı onarımla sağlamlaştırılmıştır.			
Plan Özelliği	Arka mekanlara yapılan ekler dışında genelde plan özelliği korunmaktadır	Yapılan küçük ekler dışında genelde plan özelliği korunmaktadır		
Özgün Malzeme	Yeni oluşturulan ıslak hacimlerin taban döşemesi dışında tavan-taban döşemelerinde ve duvarlarda kullanılan tüm orijinal malzemeler korunmaktadır			

Tablo 6. 253 envanter nolu kültür varlığı yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

253 Envanter nolu yapı	Tek Katlı Bölüm		
Strüktür	Duvarlar ve döşemeler esaslı onarımla sağlamlaştırılmıştır.		
Plan Özelliği	plan özelliğini korumuştur		
Özgün Malzeme	Tavan-taban döşemelerinde ve duvarlarda kullanılan tüm orijinal malzemeler korunmaktadır		

Tablo 7. 254 envanter nolu kültür varlığı yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

254 Envanter nolu yapı	Zemin Kat	1. Kat	Çatı Arası
Strüktür	Duvarlar ve döşemeler esaslı onarımla sağlamlaştırılmıştır		
Plan Özelliği	Plan özelliğini aynen korumaktadır		
Özgün Malzeme	Yeni oluşturulan ıslak hacimlerin taban döşemesi dışında tavan-taban döşemelerinde ve duvarlarda kullanılan tüm orijinal malzemeler korunmaktadır		

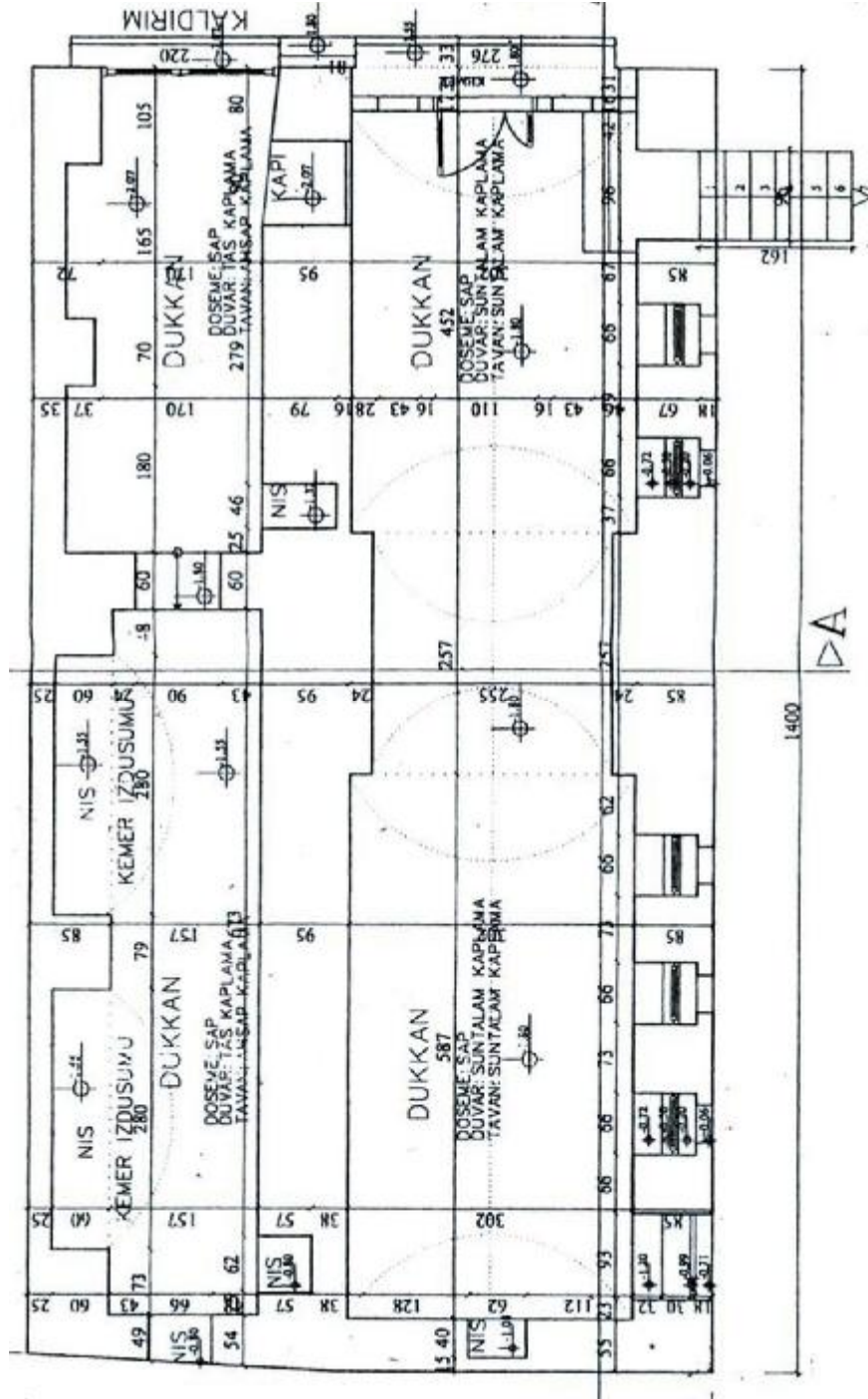
1 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı Antiochos Cafe**Şekil 4.116.** Koruma Amaçlı İmar Planı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Kentsel Sit Alanı içinde yer alan, 1 envanter nolu yapı, Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 14.12.1974 gün ve 8193 sayılı kararıyla taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 16.12.1993 gün ve 1647 sayılı kararıyla da taşınmazın tescil kaydının devamına karar verilmiştir.

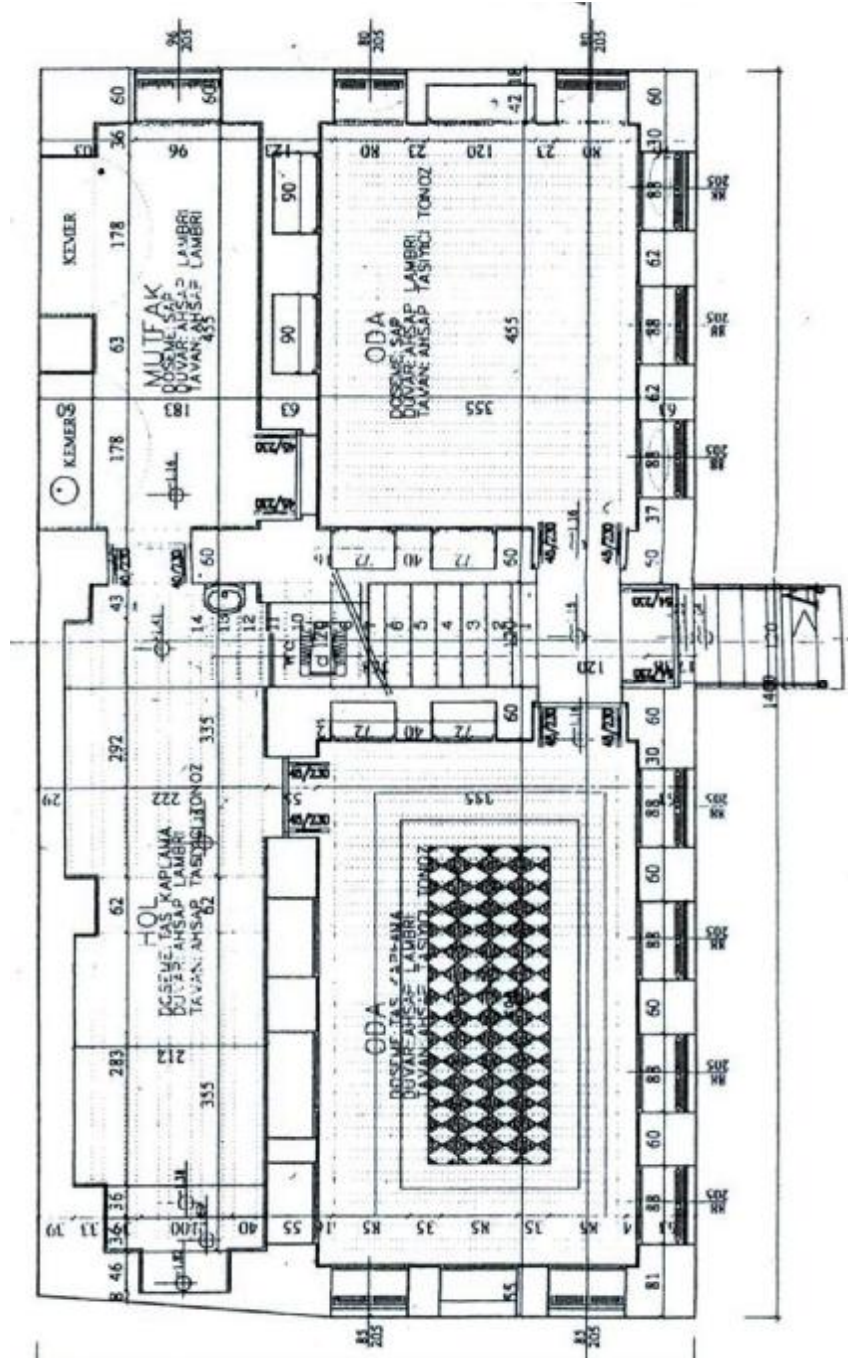
Şekil 4.117. 1 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

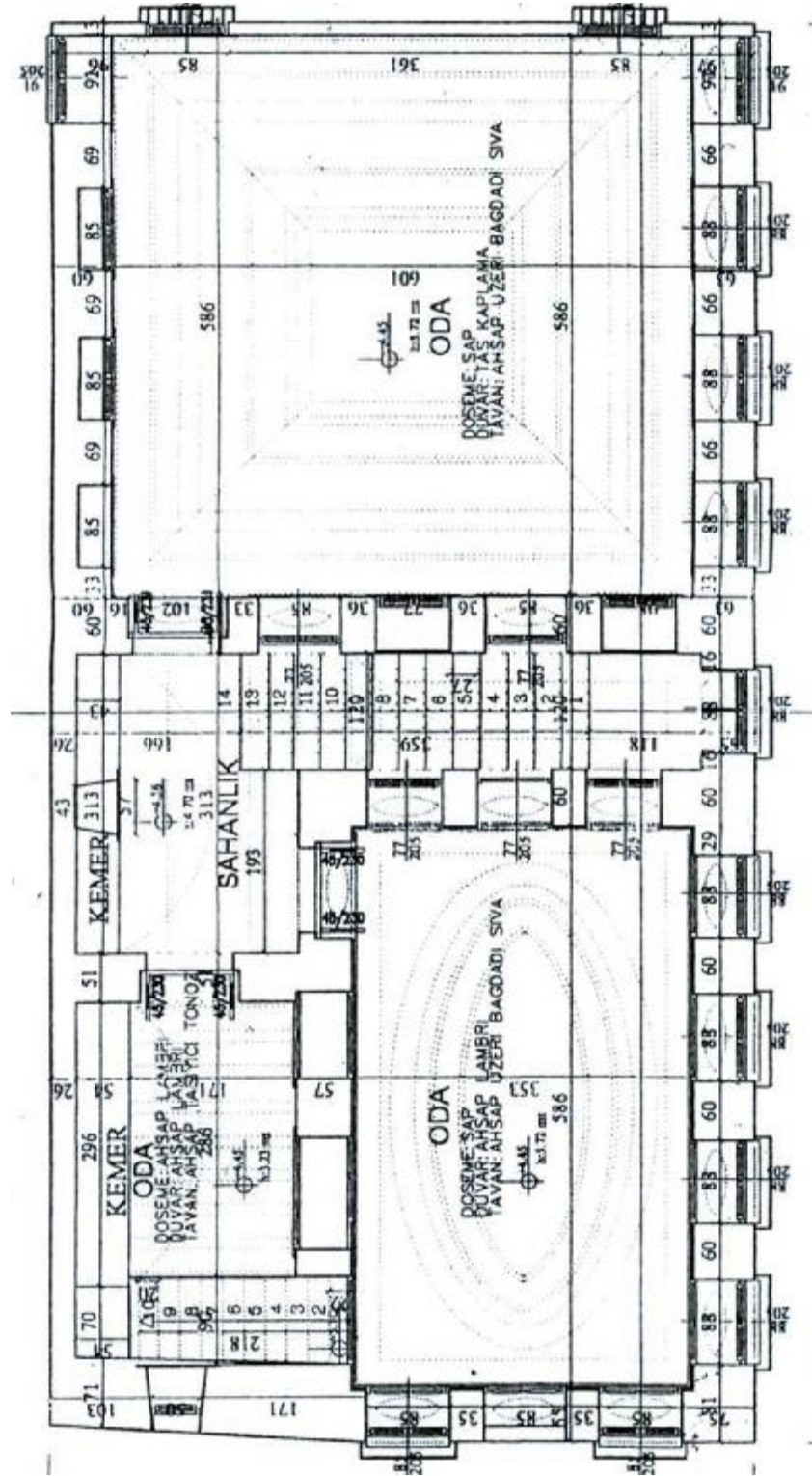
Şekil 4.118. 1 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.119. 1 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.120. 1 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

1 Envanter nolu yapı; kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, avlulu, bodrum + zemin + 1 katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil.117). Bodrum kat girişi sokak cephesindedir. Zemin kata avludan, 1. kata da taşınmazın içinde yer alan taş merdivenle çıkılmaktadır. Bodrum kat tonozlu bir yapıya sahip olup, duvarlarında nişler mevcuttur. Sokak cephesinden girişi olan mekana, avludan yedi rıhtlı bir merdivenle de inilmektedir. Zemin katta avluya bakan iki oda ve bu odalardan geçilen iki mekan (hazna) bulunmaktadır. Güney-batıdaki odanın tavanı ahşap hatıl üstü ahşap kaplama, tabanı ise taş kaplamadır. Güney-doğudaki odanın tavanı, ahşap hatıl üstü ahşap kaplama, tabanı, halep sıvadır. 1. katta iki büyük ve bir adet küçük oda bulunmaktadır. Büyük odaların tavan döşemesi, bağdadi tekniğinde yapılmış tekne tavanıdır (Şekil: 121-122-123). Küçük odanın tavan döşemesi ise, ahşap hatıl üstü ahşap kaplama, taban döşemesi ahşaptır. Zemin katta avluya bakan iki oda ile 1. kattaki büyük odaların duvarlarında nacar ve bu nacar ile uyumlu ahşap kapaklı, dolap olarak kullanılan nişler vardır.

Şekil 4.121. 1. kattaki odalardan biri tekne tavan

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.122. 1. kattaki odalardan biri tavan örneği

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.123. 1. kattaki odalardan biri tavan örneği

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Taşınmazın avlu cephesinde, kemerli kapı ve pencereleri ile pencerelerin önünde, zemin katta ve 1. katta farklı şekilde olmak üzere demir aksamlar bulunmaktadır. Binanın giriş kapısı ve onun üzerindeki pencerenin etrafında ve çatı altında üçgen form oluşturan söve bulunmaktadır.

Taşınmazın ilk yapılış amacı konuttur. Maliklerinin kültür varlığı yapıyı terk etmelerinden sonra uzun bir süre boş ve atıl bir durumda olan binada, doğramalarda, tavan döşemelerinde, çatıda, çürümeler ve kırılmalar oluşmuştur. Daha sonra binada fonksiyon değişikliği sonucunda, basit onarımlar yapılarak, yapı “cafe” olarak kullanıma açılmıştır.

Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 30.10.2003 gün ve 5362 sayılı kararıyla 1 envanter nolu tescilli taşınmaz kültür varlığı yapıda konut kullanımından cafe kullanımına yönelik fonksiyon değişikliği uygun görülmüş, ancak taşınmazın özellik arz eden tavanlarında (tekne tavanlarda) ve çatısında yapılmak istenilen basit onarım isteminin, söz konusu tavanlara ilişkin kısmi rölöve ve restorasyon projesinin getirilmesinden sonra değerlendirilebileceğine karar verilmiştir.

1 envanter nolu kültür varlığı yapıda fonksiyon değişikliği sırasında, basit onarım kapsamında yapılan uygulamalar;

- Binanın genelinde temizlik çalışmaları ve boya-badana yapılmıştır.
- Doğramalardan kötü durumda olanlar aslına uygun olarak yenilenmiş ve boyanmıştır.
- Demir aksamlardan kötü durumda olanlar aslına uygun olarak yenilenmiştir.
- Zemin katta, tavan döşemelerindeki ahşap hatıllardan bazıları tamir edilmiş, boyanmış, tamamıyla bozulanlarda, aslına uygun olarak yenilenmiştir .
- Nacarlardan bazıları tamir edilmiş, boyanmış, tamamıyla bozulanlarda, aslına uygun olarak yenilenmiştir .

1 envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda;

- Bodrum kat kahvehane, diğer katlar ise cafe olarak kullanıma açılmıştır.
- Zemin katta, arkada yer alan odalardan güney-doğudaki mutfak, diğeri ise depo olarak, üst kattaki odalar ise oturma mekanı olarak kullanılmaktadır.
- Wc, üst kata çıkan merdivenin altında yer almaktadır.

- Avlu yaz döneminde, açık oturma alanı olarak kullanılmaktadır.

Tablo 8. 1 envanter nolu yapının mekan dağılımı

BİNA	1 Envanter nolu kültür varlığı yapı ANTİOCHOS CAFE									
Bölüm	Bodrum	Zemin Kat				1. Kat				
Mekanlar	Kahvehane	Oda	Oda	Mutfak	Düşey Sirkülasyon	Wc	Oda	Oda	Yatay Sirkülasyon	Düşey Sirkülasyon

Şekil 4.124. Onarım sonrası cephe

Şekil 4.125. Onarım sonrası cephe

Şekil 4.126. Onarım sonrası nacarlardan ve direkli tavandan görünüm

Fonksiyon değişikliği sonucunda kültür varlığı yapıda yapılan gözlemler sonucunda aşağıda belirtilen sorunlar tespit edilmiştir;

Kalem işi süslemeleri olan bağdadi tavanlarda, rölöve ve restorasyon projesi hazırlanmadığı için onarımı yapılamadığından, tavan döşemesinde çatlaklar ve yer yer çökmelere rastlanmaktadır. Ayrıca, tavan döşemesindeki süslemelerden dolayı basit onarımla çatı konstrüksiyonu da yenilenemediğinden, çatıyı oluşturan ahşap iskelette çürümeler ve yer yer çatlaklar bulunmaktadır ve bu nedenden dolayı binada nem sorunu çözümlenememiştir.

Eski yapılarda mutfak, genelde müstemilat yapısının içinde ya da avluda çözümlendiği için, mutfak, kullanım açısından oldukça küçük ve yetersizdir. Ayrıca fonksiyon değişikliği sonucunda, mutfak olarak, orijinalinde hazna olan mekan düzenlendiğinden, mutfağa avluya bakan odanın içinden geçilerek ulaşılmakta olup, ayrı bir girişi bulunmamaktadır.

Bina içindeki yatay sirkülasyon yetersizdir. Mutfağa ve wc'ye ulaşımın oda içinden geçilerek sağlanması ve zemin katta, odaların girişi ile üst kata çıkan merdiven arasında kalan antrede çok küçük bir alan kalması, binanın girişinin de bu alana açılmasından dolayı yatay sirkülasyonda sorunlar çıkmaktadır.

1 envanter nolu kültür varlığı, çevresinde çok sayıda tescilli yapı bulunması ve bu yapıların genelde ticari amaçlı kullanılmasından dolayı bina fonksiyon değişikliğine uğramış ve harap durumda olan binanın yapılan onarımlarla ayakta kalması sağlanmıştır. Binada yapılan uygulamalar sadece basit onarım kapsamında olduğundan, yapılan uygulamalarda, yapının taşıyıcı sisteminin ve döşeme detaylarının korunduğu görülmüştür. Tüm bu uygulamalar sırasında bina, eklenen wc dışında özgün plan şemasını korumaktadır. Yine özgün zemin kaplaması ile duvarlardaki orijinal ahşap malzeme korunmuştur.

Tablo 9. 1 envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

1 Envanter nolu yapı	Bodrum Kat	Zemin Kat	1. Kat
Strüktür	Duvarlarda ve döşemelerde basit onarımlar yapılmıştır.		
Plan Özelliği	Merdiven altına yerleştirilen wc hariç, plan özelliğini aynen korumaktadır		
Özgün Malzeme	Tavan-taban döşemelerinde ve duvarlarda kullanılan tüm orijinal malzemeler korunmaktadır		

3-4 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapılar Papirüs Cafe**Şekil 4.127.** Koruma Amaçlı İmar Planı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Kentsel Sit Alanı, Bey Mahallesi, 10 pafta, 119 ada, 10 parselde yer alan 3 ve 4 envanter nolu tescilli taşınmaz kültür varlığı yapıların, 1850’li yıllarda Şah-ı Nazar Paşa tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir. İran Konsolosluğunun misafirhanesi, Jandarma Karakolu ve konut olarak kullanılan taşınmaz günümüzde ticari amaçlı (cafe) kullanılmaktadır.

Şekil 4.128. Sokak cephesi

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

10 parselde, iç avlulu ve avlunun kuzey ve güneyine yerleşmiş, 3 ve 4 envanter nolu kültür varlığı yapılar yer almaktadır. Yapılara giriş, avludan sağlanmaktadır. Kentsel Sit Alanı içinde yer alan taşınmazlar, Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.12.1974 gün ve 8193 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Söz konusu parselde, Noter Sokak cephesine daha sonraki dönemde, kesme taştan, iki katlı yapı ilave edildiği görülmektedir (Şekil:129). Günümüzde bu binanın sadece wc bölümü kullanılmaktadır.

←
Sonradan
Eklenen
Bölüm

Şekil 4.129. 3 envanter nolu ve sonradan yapılan yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

3 envanter nolu yapı; Kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, bodrum+zemin+1 normal kat olarak inşa edilmiştir (Şekil: 129). Bodrum kata, avluya açılan taş merdivenle inilmektedir. Bodrum katta, girişin tavanı ahşap hatıl üstü ahşap kaplama olup, geri kalan bölüm tonozlu bir yapıya sahiptir. Taban döşemesi şaptır. Zemin kata, avluda bulunan taş merdivenle çıkılmaktadır. Bu kattaki odaların tavan döşemeleri volta döşeme ile kare ve yuvarlak kesitli ahşap hatıl üstü ahşap kaplama olmak üzere farklı çeşittedir (Şekil:130). Zemin katta kendi aralarında geçişleri olan odalardan bazılarına, ayrıca avludan da ulaşılmaktadır. Üst kata ulaşım betonarme merdiven ve geçiş konsolundan sağlanmaktadır. Kemerli pencere ve kapıları olan taşınmazın üst katına betonarme teras ve biriketten ek mekan eklenmiştir. Kullanılmayan yapı bakımsız bir durumdadır.

Şekil 4.130. 3 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

4 envanter nolu yapı; Kesme taş malzeme kullanılarak yığma yapım tekniğinde, zemin+1 normal kat olarak inşa edilmiştir. Zemin katın tavanı tonozludur ve iç mekandan üst kata ulaşımın sağlandığı merdiven kapatılmıştır. 1. kata, avludan betonarme merdivenle çıkılmaktadır. Üst kat eyvan ve buraya açılan üç adet oda ve eyvanın arkasında yer alan odanın içinden geçilen bir odadan (hazna) oluşmaktadır. Odalardan, kuzey-batıda yer alan baş odanın tavanı, bağdadi tekniğinde kubbe tavadır. Duvarlarında ve tavanında İtalyan bir ressam tarafından yapıldığı belirtilen duvar resimleri (manzara resimleri, melek figürü... vb), kalem işi süslemeler vardır (Şekil: 131).

Şekil 4.131. Kalem işi süslemeler

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.132. Nacar ve dolaplardan bir görünüm

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

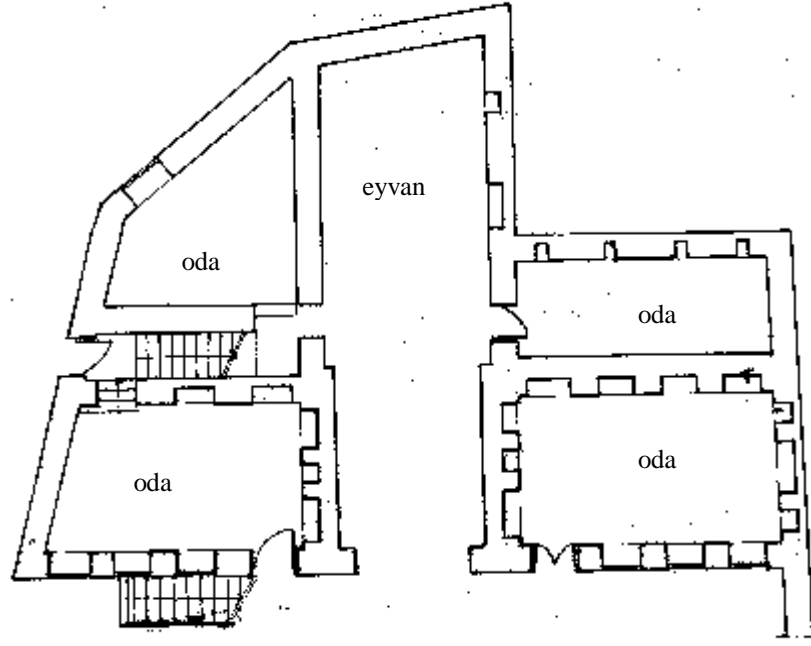
Diğer odaların tavanı ise yine bağdadi tekniğinde, tekne tavandır. Odaların duvarlarında nacar ile oymalı ya da kabartmalı ahşap kapaklı ve camlı dolap olarak kullanılan nişler mevcuttur (Şekil: 132-133).

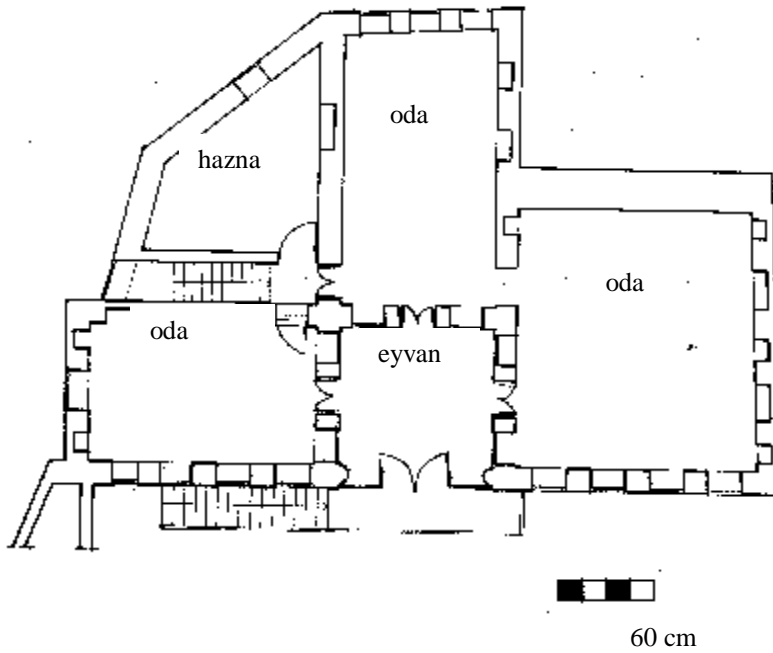
Şekil 4.133. Nacar ve dolaplardan bir görünüm

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.134. 4 envanter nolu yapı (zemin kat planı)

Şekil 4.135. 4 envanter nolu yapı (1. Kat planı)

Taşınmazın ilk yapılış amacı konut olmasına karşın, yapı bir süre İran Konsolosluluğu Misafirhanesi ve Jandarma Karakolu olarak, daha sonra tekrardan konut amaçlı kullanılmıştır. Ancak konut kullanımından sonra bir süre boş kalan taşınmazlardan, 4 envanter nolu kültür varlığı yapı, fonksiyon değişikliği geçirerek, günümüzde cafe olarak hizmet vermektedir. 3 envanter nolu kültür varlığı yapı ise halen kullanılmamaktadır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 5.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararı doğrultusunda, 2001 yılında 3-4 envanter nolu yapılarda Müzesi denetiminde basit onarım uygulamaları yapılmıştır. Bu uygulamalar kapsamında; taşınmazın taşıyıcı duvarları sağlam olduğundan, boya, badana, doğramaların aslına uygun olarak yenilenmesi ve duvar temizliğinin yapıldığı tespit edilmiştir.

Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 21.03.2002 gün ve 4606 sayılı kararıyla "... 10 parselde kayıtlı kültür varlığı yapının 'cafe' olarak kullanımına yönelik fonksiyon değişikliğinin, kurulumuzun 3657 sayılı kararıyla da ticari fonksiyon getirilmiş olmasından dolayı uygun bulunduğu, Gaziantep mimarisi için büyük önem taşıyan yapının geleceğine yönelik rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanmasının istenmesine ..." karar verilmiştir.

Fonksiyon değişikliği sonucunda 4 envanter nolu taşınmazın sadece kullanılan üst katında, korumaya yönelik bazı basit onarım uygulamaları yapılmıştır. Bu uygulamalar sonucu;

- Temizlik çalışmaları ile boya –badana yapılmıştır.
- Doğramalar aslına uygun olarak aynı malzeme ile yenilenmiştir.
- Demir aksamlardan kötü durumda olanlar aslına uygun olarak yenilenmiştir.

4 envanter nolu yapıda, nacılar oymalı ve kabartmalı, tavan döşemeleri de resimli ve kalem işi süslemeli olduğu için bu bölümlerde, basit onarım kapsamında uygulama yapılamamıştır.

Fonksiyon değişikliği sonucunda 4 envanter nolu yapıda;

- Üst kat cafe olarak hizmet vermektedir.
- Eyvanın bir bölümü kasa ve vestiyer olarak kullanılmaktadır.
- Wc olarak, avluya sonraki dönemlerde eklenen binanın üst katındaki tuvalet kullanılmaktadır.

- Avlu yaz döneminde açık oturma alanı olarak kullanılmaktadır.
- Mutfağa, eyvanın arkasında bulunan odanın (orijinalinde hazna olan) içinden geçilmektedir.
- Odalar, oturma alanı olarak hizmet vermektedir.

Tablo 10. 4 envanter nolu yapının mekan dağılımı

BİNA	4 Envanter nolu kültür varlığı yapı PAPİRÜS CAFE					
Bölüm	Zemin Kat	1. Kat				
Mekanlar	Kullanılmıyor	Oda	Kasa + vestiyer (eyvan olan bölüm)	Oda	Oda	Mutfak

Şekil 4.136. 4 envanter nolu yapı

Şekil 4.137. 3 envanter nolu yapı

Şekil 4.138. 4 envanter nolu yapıda baş odanın nacar ve duvar resimleri

Şekil 4.139. Baş odanın nacar ve duvar resimleri

Şekil 4.140. 4 envanter nolu yapı

Şekil 4.141. 3 envanter nolu yapının bodrum katı

4 envanter nolu kültür varlığı yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda aşağıda belirtilen sorunlar tespit edilmiştir;

Yapılara konut kullanımından sonra verilen işlevlerde, avlunun noter sokağa bakan cephesine iki katlı yapı eklenerek, kültür varlığı yapıların görünüşleri olumsuz etkilenmiştir.

4 envanter nolu yapıda, Bağdadi tavadaki orijinal duvar resimlerinden dolayı, çatıda ve tavan döşemesinde basit onarım kapsamında uygulama yapılamamıştır. Bu nedenle tavan döşemesinde ve çatıda çatlaklara, çökmelere ve orijinal resimlerde de bozulmalara rastlanmaktadır.

Çatı onarımı yapılamadığından, yapıda doğal etkenlerden kaynaklanan nem problemi görülmektedir. Bu nedenle taşlarda aşınmalar ve derz açılmaları mevcuttur.

Nacarlada ve dolap kapaklarındaki oymalı ve kabartmalı ahşaplarda, bu bölümlerin rölövesi çıkarılmadan onarım yapılamayacağından, bozulmalara ve ahşaplarda kırılmalara rastlanmaktadır.

Oturma mekanlarının bulunduğu 4 envanter nolu yapının içinde wc bulunmaması, wc'nin avluya sonradan eklenen binanın içinde yer almasından dolayı çeşitli fonksiyonlara yönelik odaların birbirleriyle olan bağlantısında, sorunlar yaşanmaktadır.

4 envanter nolu kültür varlığı yapı, fonksiyon değişikliği sonucunda özgün plan şemasını korumakla beraber, aynı avluya bakan 3 ve 4 envanter nolu kültür varlıklarının tamamının kullanılmayarak, sadece 4 envanter nolu yapının üst katının kullanılmasından dolayı bina fonksiyona tam olarak cevap verememektedir. Yapı içindeki mekanlar yetersiz kalmaktadır.

Restorasyon projesiyle birlikte, yüklenecek fonksiyona göre, her iki binanın da kullanımı tasarlanarak, özgün plan şeması ve malzemeleri korunarak, kentsel sit alanı içinde yer alan ve en önemli sivil mimarlık örneklerinden biri olan yapıların korunması sağlanmış olacaktır.

Tablo.11. 4 envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

4 Envanter nolu yapı	1. Kat
Strüktür	Taşınmazda sadece temizlik çalışmaları ile doğramalar aslına uygun olarak yenilenmiştir.
Plan Özelliği	Plan özelliğini aynen korumaktadır (sadece 1. kat kullanılmaktadır)
Özgün Malzeme	Tavan-taban döşemelerinde ve duvarlarda kullanılan tüm orijinal malzemeler korunmaktadır

11-12 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapılar Çınar Lokantası**Şekil 4.142.** Koruma Amaçlı İmar Planı

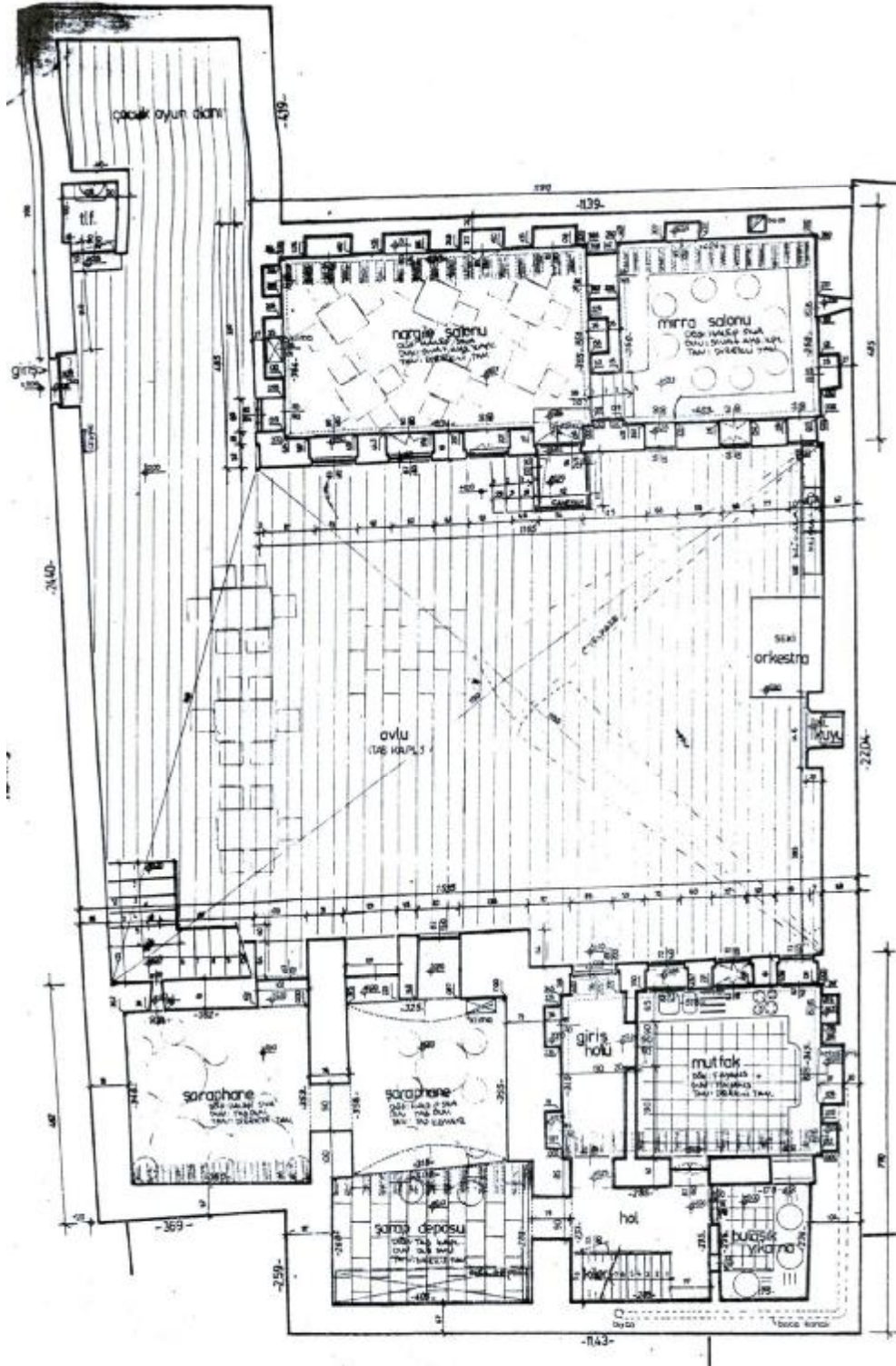
Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Kentsel Sit Alanı içinde, Bey Mahallesi, Hanıfioğlu Sokak, 10 pafta, 119 ada (yeni 1073), 4 parselde yer alan 11 ve 12 envanter nolu yapılar, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.12.1974 gün ve 8193 sayılı kararıyla "korunması gerekli kültür varlığı" olarak tescil edilmiştir. 11 ve 12 envanter nolu kültür varlığı yapılar, avlunun her iki tarafına karşılıklı yerleşmiş olup, giriş yüksek duvarlı avludandır (Şekil: 143). Avlu döşemesinde, farklı renklerde taş kaplama kullanılarak desenler oluşturulmuştur.

Şekil 4.143. 11 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.144. 11-12 envanter nolu yapılar

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.145. 11 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

11 envanter nolu yapı; kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, zemin+1 katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil: 145). Zemin katta, avluya açılan üç adet mekan vardır. Doğudaki odanın içinden geçilen ve arkasında yer alan, orijinalinde hazna olan mekan, sonradan ikiye bölünmüştür. Oluşan mekanlardan biri banyo, diğeri ise hol olarak kullanılmıştır. Holde, birinci kata çıkan merdiven yer almaktadır ve merdivenin altı, yine daha sonraki dönemlerde wc olarak çözümlenmiştir. Ortada yer alan mekanın bir kısmı tonozlu yapıya sahip olup, kalan bölüm ve diğeri odaların tavanı ahşap hatıl üstü ahşap kaplamadır (direkli tavan) . Taban döşemesi, doğuda ve batıda bulunan mekanlarda toprak dolgu, ortadaki mekanda ise halep sıva ve taş kaplamadır. Doğudaki odanın duvarlarında, dolap olarak kullanılan, ahşap kapaklı nişler mevcuttur.

Şekil 4.146. 11 envanter nolu yapıda oda detayı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Üst kata, avludaki taş merdivenden ulaşılmaktadır. Merdivenin korkulukları ferforjeyle süslenmiştir. Bu kat, kemerli girişi olan açık eyvan ve eyvan etrafındaki odalardan oluşmaktadır. Eyvanın ve odaların taban döşemeleri halep sıva, tavan döşemesi ise ahşap hatıl üstü ahşap kaplamadır (direkli tavan). Duvarlarda dolap olarak kullanılan, ahşap kapaklı nişler ve bu kapaklarla uyumlu, “nacar” adı verilen ahşap kaplamalar vardır (Şekil: 146). Eyvanın doğusunda yer alan odanın arkasında kalan ıslak hacimlerin olduğu bölüme (orijinalinde hazna olan), doğudaki odanın içinden geçilerek ve zemin kattaki mutfağın içinde bulunan merdivenden çıkılarak ulaşılmaktadır. Islak hacimlerin doğusunda ise çatı arasına çıkan merdiven yer almaktadır.

Taşınmazın sokak cephesi çok sadedir. Kemerli yapıya sahip avlu kapısı bulunmaktadır. Avlu cephesinde, kemerli kapı ve pencereleri ile ahşap kafesli, kaş kemerli kuş pencereleri (kuş taa’sı) vardır. Ancak kuş pencerelerinin oda içindeki yüzeyi dikdörtgen formdadır. Yine bu cephede kemerli girişi olan eyvan ve taş merdiven cepheye ayrı bir hareketlilik kazandırmıştır. Odaların eyvana bakan cephelerinde de kemerli kapı ve pencereler (bağlantı pencereleri) bulunmaktadır.

Şekil 4.147. 12 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

12 envanter nolu yapı; kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, bodrum+zemin kat olarak inşa edilmiştir (Şekil: 147). Bodrum kat, ocaklık ve depo olmak üzere iki adet mekandan oluşmaktadır. Ocaklığın kot seviyesi daha yüksekte olup, girişi avludandır. Depo bölümüne, ocaklığın içinden,

merdivenden inilerek geçilmektedir ve bu mekan tonozlu bir yapıya sahiptir (Şekil: 148). Ocaklığın tavanı direkli tavandır. Duvarlarında nişler ve ocak vardır. Depo bölümünde avluya bakan, dıştan içe doğru genişleyen küçük bodrum pencereleri bulunmaktadır.

Şekil 4.148. 12 envanter nolu yapının deposu

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Zemin kata, avluda bulunan taş merdivenle ulaşılmaktadır. Bu katta, iki adet oda bulunmaktadır. Doğuda yer alan odaya, batıdaki odanın içinden, merdivenle çıkılarak geçilmektedir. Mekanların tabanı halep sıva, tavanı ise ahşap hatıl üstü ahşap kaplamadır (direkli tavan). Duvarlarında, dolap olarak kullanılan, ahşap kapaklı nişler ve kapaklarla uyumlu, “nacar” adı verilen, ahşap kaplamalar vardır (Şekil: 149). Girişin üstü, ahşap direklerle taşınan çatı ile kapatılmıştır.

Şekil 4.149. 12 envanter nolu yapının içinden bir görüntü

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Taşınmazın ilk yapılış amacı konut olmasına karşın, bir süre kullanılmayan 11 ve 12 envanter nolu kültür varlığı yapılar, fonksiyon değişikliği geçirerek (ticari amaçlı kullanıma dönüşmüştür) günümüzde restoran olarak hizmet vermektedir.

11 ve 12 envanter nolu kültür varlığı yapıların, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.07.1999 gün ve 3473 sayılı kararıyla yapı grubu 2. grup olarak belirlenmiş, rölövesi uygun bulunmuş ve taşımazlarda fonksiyon değişikliği (turistik lokanta olarak kullanım) istemi ilke olarak benimsenmiştir. Aynı Kurulun 02.08.2000 gün ve 3844 sayılı kararıyla taşınmazlara ilişkin hazırlanan restitüsyon projesi, 09.10.2000 gün ve 3899 sayılı kararıyla da restorasyon projesi uygun bulunmuştur.

Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 21.03.2002 gün ve 4599 sayılı kararıyla, 11 ve 12 envanter nolu yapının avlusunda, yapılmak istenilen ilave wc-lavaboya ilişkin hazırlanan tadilat projesi uygun bulunmuştur.

Restorasyon uygulamaları sırasında, projeye aykırı olarak, bazı duvarlarda halep sıva uygulamasına (sıva üzerine derz yapılarak taş görüntüsü verilmeye çalışılmıştır) gidilmiştir. Ancak bu uygulama, sıvanın sökülmesinin binaya zarar vereceği düşünüldüğünden (uygulamaların çoğunun bittiği anlaşıldığından), 30.10.2003 gün ve 5356 sayılı kurul kararıyla uygun bulunmuştur.

Fonksiyon değişikliği sonucunda, 11 ve 12 envanter nolu kültür varlığı yapılarda, restorasyon projesi doğrultusunda, esaslı onarım uygulamaları yapılmıştır;

- Öncelikli olarak avluda ve binanın tamamında temizleme çalışmaları yapılmıştır.
- Avlu içinde, binaların yıkılmış duvarlarına, merdivenine ve doğramalarına ait malzemeler bir araya toplanarak, elden geçirilmiş ve temizleme sonucunda, yeniden kullanımı mümkün olanlar tespit edilmiştir.
- Taşınmazlarda, duvarlarda görülen açılmalar ve yıkılmalardan dolayı, uygulama aşamasında binanın zarar görmemesi için, yer yer askıya alma yöntemi uygulanmıştır.
- Tavan döşemesinde, taşıyıcı olan ahşap hatılarda, çürümeler ve kırılmalar söz konusu olduğu için, alttan destekleme yapılarak, kötü durumda olan hatıllar, aslına uygun olarak yenilenmiştir.

- Ahşap işlerinin (nacarlar, dolaplar, doğramalar,döşemeler ..vb) sağlam olanları aynen korunarak, kırık ve yok olanlar ise aslına uygun olarak yenilenmiş ve boya yapılmıştır.
- Çatı konstrüksiyonu tamir edilerek, kiremit kaplama yapılmıştır.
- Tüm oluklar yenilenmiştir.
- Derzler arasındaki boşluklara enjeksiyon yöntemiyle yapıştırıcı reçineler enjekte edilmiştir.
- Taşlarda aşınmış olanlar çürütme yöntemiyle alınarak yerine aslına uygun yeni taşlar konulmuştur.
- Restorasyon uygulamaları aşamasında, binaların, ısıtma, havalandırma, elektrik ve su tesisatı proje doğrultusunda yapılmıştır.

Restorasyon sonucunda fonksiyon değişikliği geçiren 11 ve 12 envanter nolu kültür varlığı yapılar restoran olarak kullanılmaktadır. Fonksiyon değişikliği sonucunda (odalardan bazıları, restorasyon projesinde belirtilen fonksiyonundan farklı olarak kullanılmaktadır) ;

11 Envanter Nolu Yapıda ;

- Zemin katta doğuda yer alan oda mutfak olarak kullanıma açılmıştır.
- Zemin katta, batıda yer alan oda depo olarak kullanılmaktadır.
- Zemin katta ortada yer alan mekan bar olarak hizmet vermektedir.
- Üst katta yer alan odalar, restoranın oturma mekanı olarak tasarlanmıştır.
- Üst katta, doğuda yer alan odanın arkasındaki mekan, ıslak hacim olarak kullanılmaktadır.
- Avlu yaz döneminde, restoranın açık oturma alanı olarak kullanılmaktadır.

12 Envanter Nolu Yapıda;

- Bodrum kattaki depo bölümü, yazın depo amaçlı, kışın ise oturma mekanı olarak, ocaklık bölümü de yine yazın depo amaçlı, kışın ise oturma mekanı olarak kullanılmaktadır.
- Zemin katta yer alan iki adet oda restoranın oturma alanı olarak düzenlenmiştir.
- Zemin katta, girişte, orijinalinde sadece ahşap taşıyıcılar üstü çatı olan bölüm, ahşap konstrüksiyonlu camekan ile kapatılmıştır.

- Avluda, 11 envanter nolu yapının yanında, fonksiyon değişikliğinden sonra ortaya çıkan gereksinim sonucu, ek yapı olarak, tek katlı, wc-lavabo binası ilave edilmiştir.
- 11 ve 12 envanter nolu yapılarda orijinal taban döşemesi değiştirilerek (halep sıva, taş döşeme), ahşap lambri ile kaplanmıştır.

Tablo.12. 11 envanter nolu kültür varlığı yapının mekan dağılımı.

BİNA	11 envanter nolu kültür varlığı yapı ÇINAR RESTORAN								
	Zemin Kat				1. Kat				
Mekanlar	Mutfak	Islak hacim + düşey sirkülasyon	Bar	Depo	Oturma mekanı (Oda)	Eyvan	Oturma mekanı (Oda)	Oturma mekanı (Oda)	Islak Hacimler (orijinalinde hazna)

Tablo.13. 12 envanter nolu yapıya ait mekan dağılımı

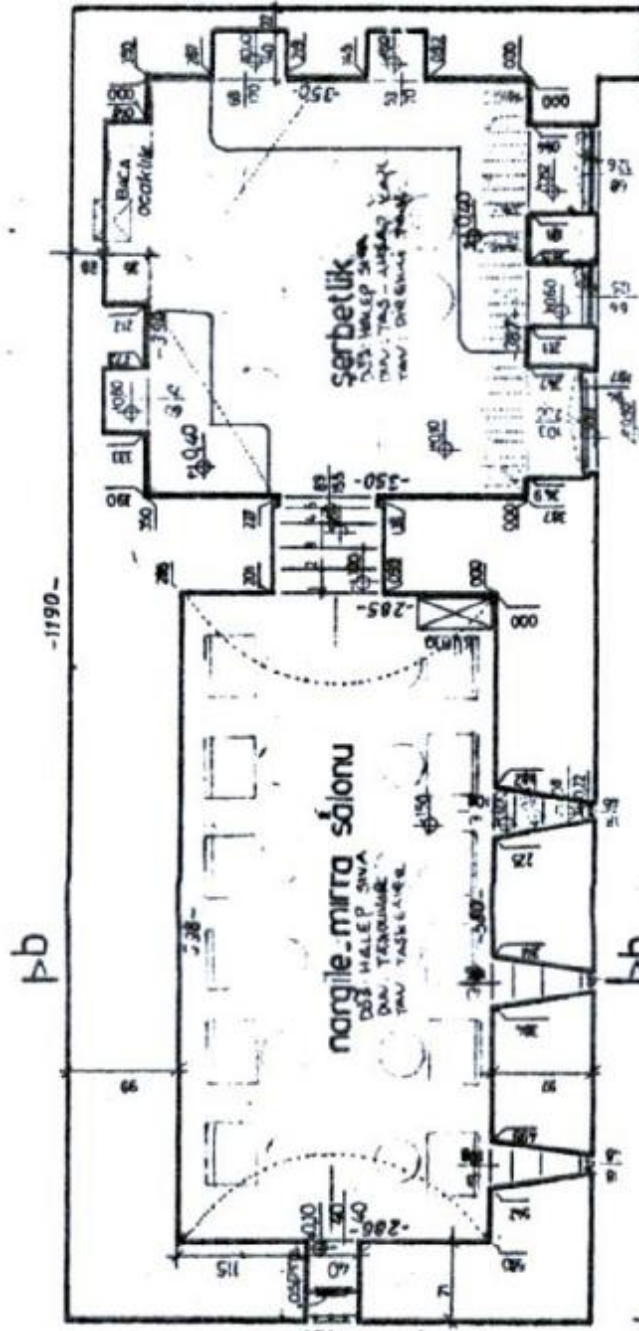
BİNA	12 envanter nolu kültür varlığı yapı ÇINAR RESTORAN			
	Bodrum Kat		Zemin Kat	
Mekanlar	Yazın depo-kışın oturma mekanı (orijinalinde depo)	Yazın depo-kışın oturma mekanı (orijinalinde ocaklık)	Oturma mekanı (Oda)	Oturma mekanı (Oda)

Şekil 4.150. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı

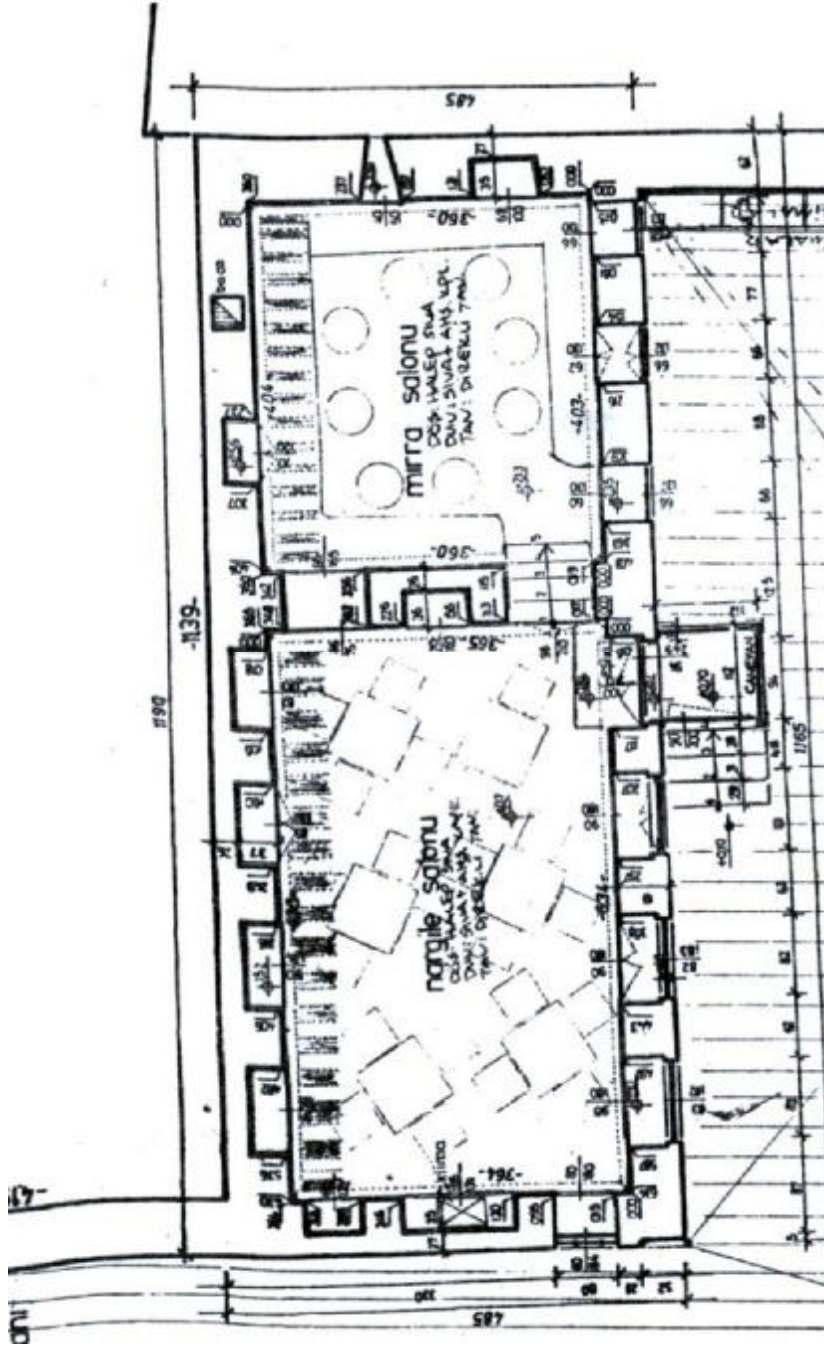
Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.151. 12 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

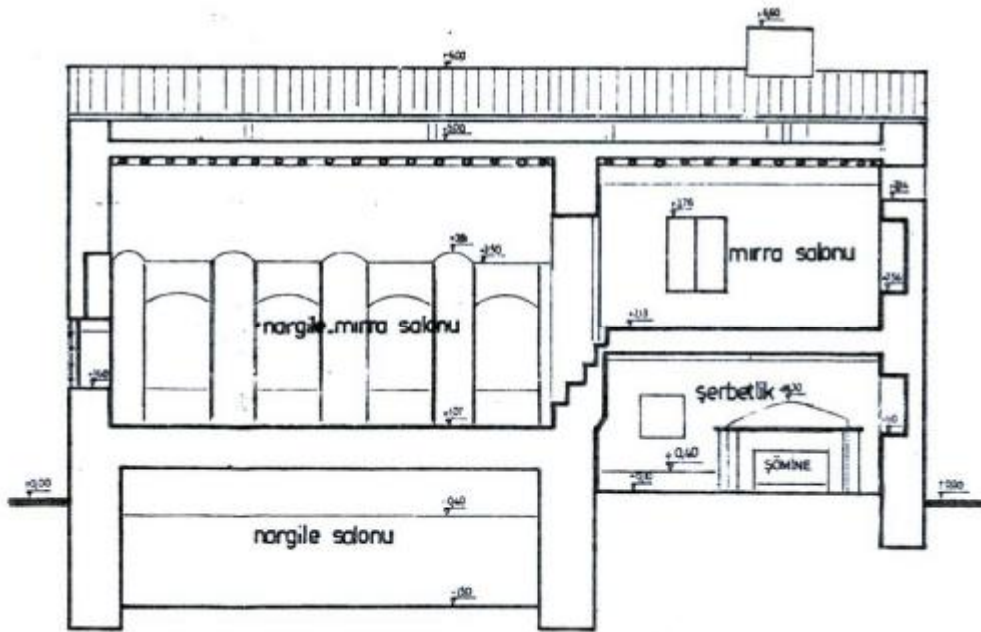
Şekil 4.152. 12 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

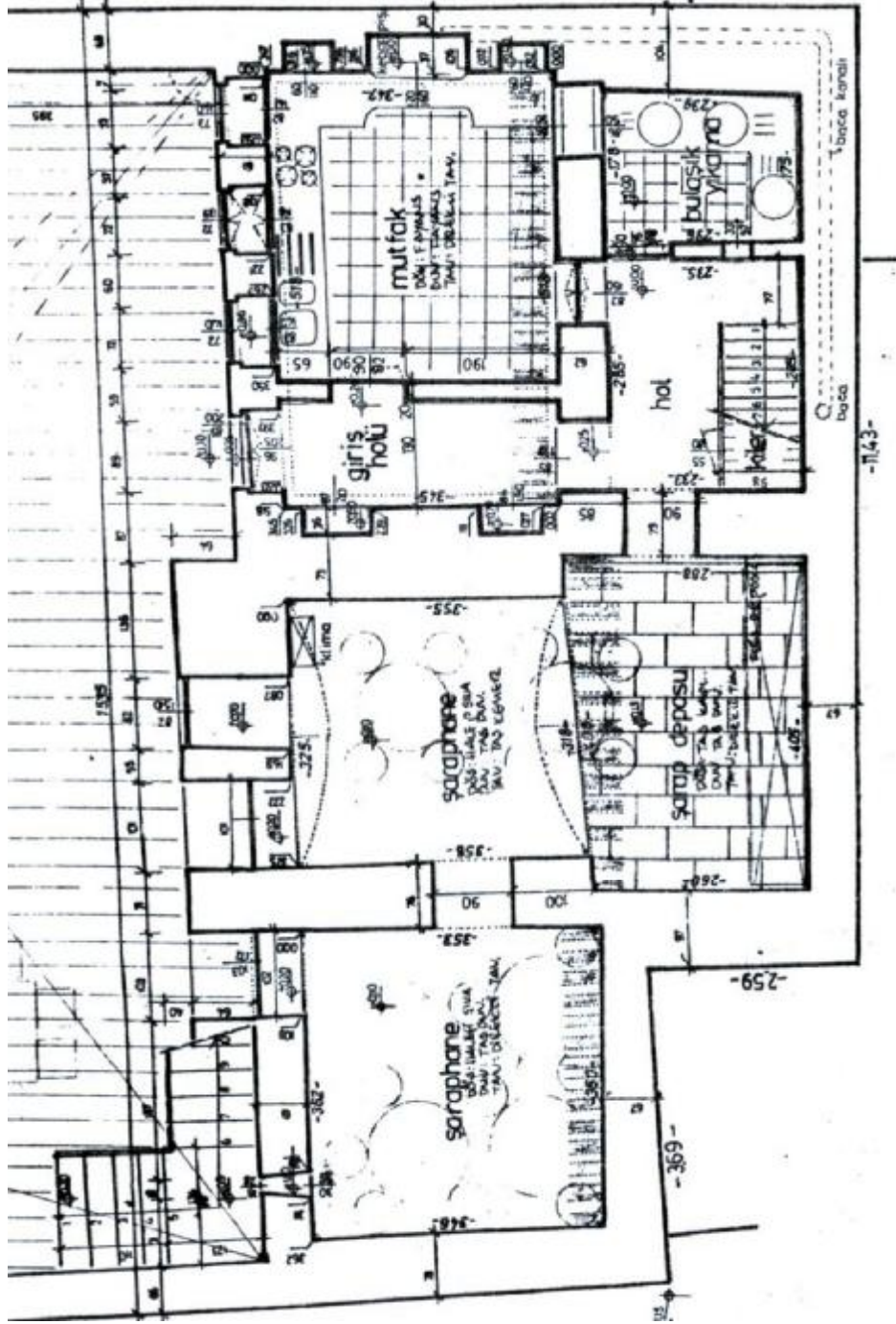
Şekil 4.153. 12 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

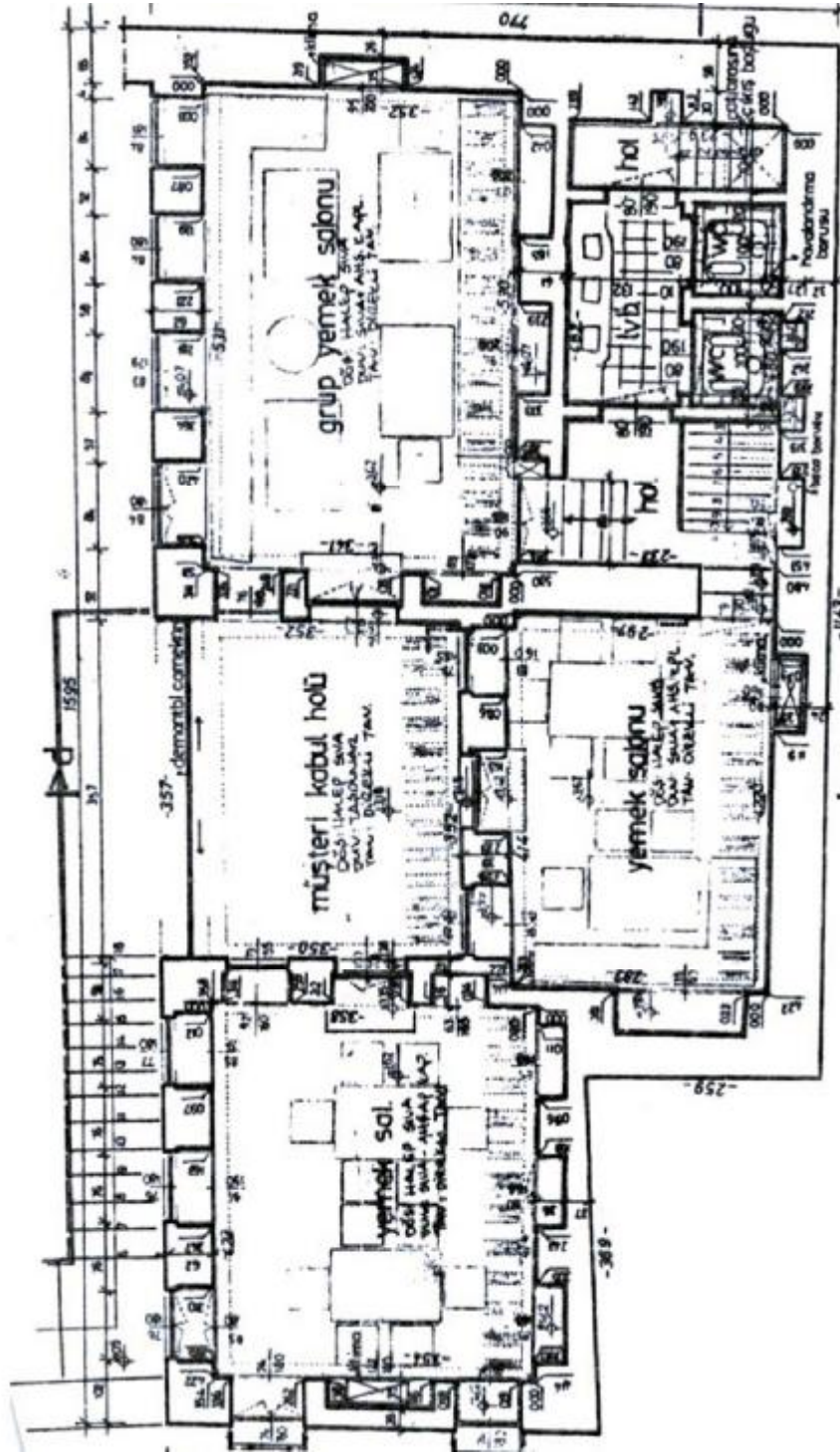
Şekil 4.154. 12 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

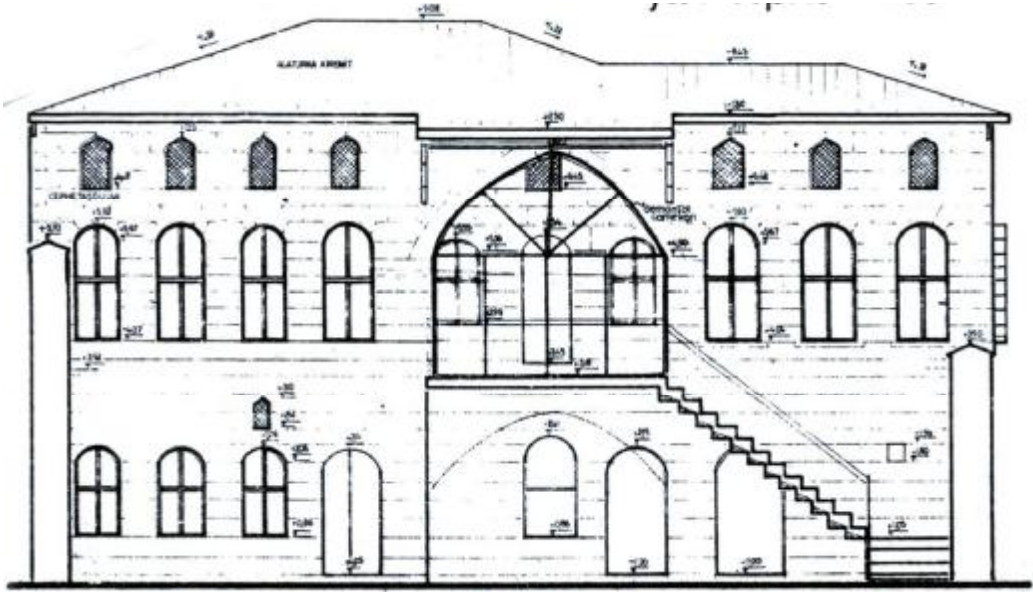
Şekil 4.155. 11 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.156. 11 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.157. 11 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.158. 11 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.159. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı

Şekil 4.160. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı

şekil 4.161. Restorasyon sonrası 12 envanter nolu yapı

şekil 4.162. Restorasyon sonrası 12 envanter nolu yapı

Şekil 4.163. Restorasyon sonrası 12 envanter nolu yapı

Şekil 4.164. Restorasyon sonrası 12 envanter nolu yapı ve bitişiğinde bulunan wc-lavabo
Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.165. Restorasyon sonrası 11 envanter nolu yapı

Fonksiyon değişikliği sonucunda kültür varlığı yapılarında yapılan gözlemler sonucunda aşağıda belirtilen sorunlar tespit edilmiştir.

Kültür varlığı 11 ve 12 envanter nolu yapılarda, fonksiyon değişikliği sonucunda yapılan uygulamalarda, taban döşemesindeki orijinal malzeme (halep sıva, taş döşeme) değiştirilmiştir.

11 envanter nolu yapıda, 1. katta, haznaya eklenen wc'lerle mekanın orijinalliği bozulmuştur.

Gaziantep evlerinde bina içinde ıslak hacimin genelde olmaması nedeniyle, wc-lavabo avluda çözümlenmiştir. Ayrıca 11 envanter nolu yapıda, 1. katta, orijinalinde hazna olan ve odaların içinden geçilen mekanda çözümlenen wc'lerin penceresi ve havalandırma bacası olmadığı için havalandırması yetersiz kalmaktadır.

Fonksiyon değişikliği öncesinde oldukça harap durumda olan yapının, restorasyon projesi doğrultusunda yapılan esaslı onarımlarla strüktürünün sağlamlaştırıldığı, tamamıyla yıkılan bölümlerinde aslına uygun olarak yeniden yapıldığı görülmüştür. 12 envanter nolu yapıda, fonksiyon değişikliği ile zorunlu olarak yapılan eklere karşın, bina kısmen özgün plan şemasını korumaktadır. Orijinal taban döşemesinin değiştirilmesi dışında yapıda, tavan döşemeleri ile duvarlarda kullanılan özgün ahşap malzemenin korunması sağlanmıştır.

Tablo 14. 12 envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

12 Envanter nolu yapı	Zemin Kat	1. Kat
Strüktür	Taşınmazın genelinde esaslı onarım ile sağlamlaştırma ve tamamlama çalışmaları yapılmıştır	
Plan Özelliği	Yapıya eklenen ıslak hacimler dışında genelde plan özelliğini korumaktadır	
Özgün Malzeme	Taban da orijinal döşeme kaldırılarak ahşap kaplama yapılmış olmasına karşın tavan ve nacırlarda orijinal malzemeler aynen korunmaktadır	

Tablo 15. 11 envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

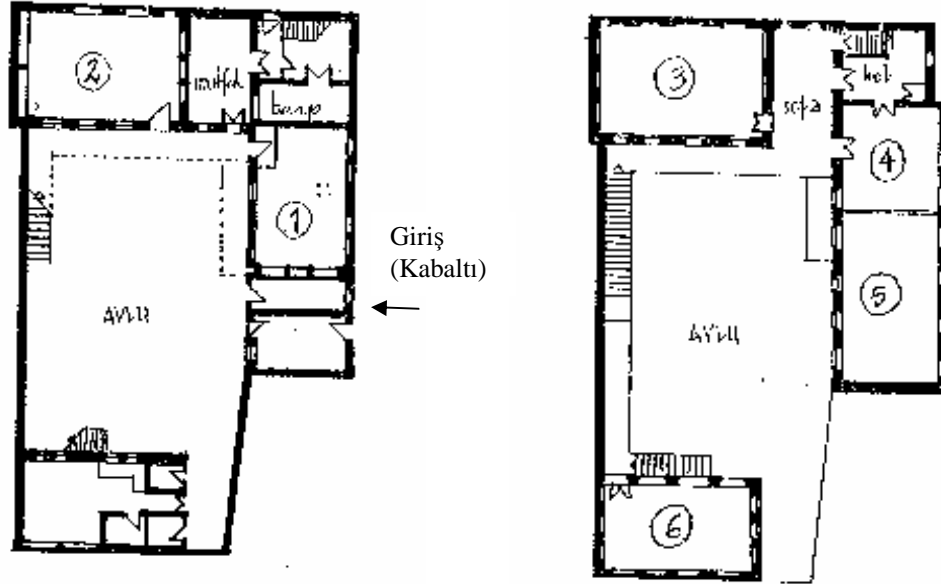
11 Envanter nolu yapı	Bodrum Kat	Zemin Kat
Strüktür	Taşınmazın genelinde esaslı onarım ile sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır	
Plan Özelliği	Plan özelliği aynen korunmaktadır	
Özgün Malzeme	Taban da orijinal döşeme kaldırılarak ahşap kaplama yapılmış olmasına karşın tavan ve nacırlarda orijinal malzemeler aynen korunmaktadır	

41-42 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı Hasan Süzer Etnografya Müzesi**Şekil 4.166.** Koruma Amaçlı İmar Planı**Kaynak:** Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

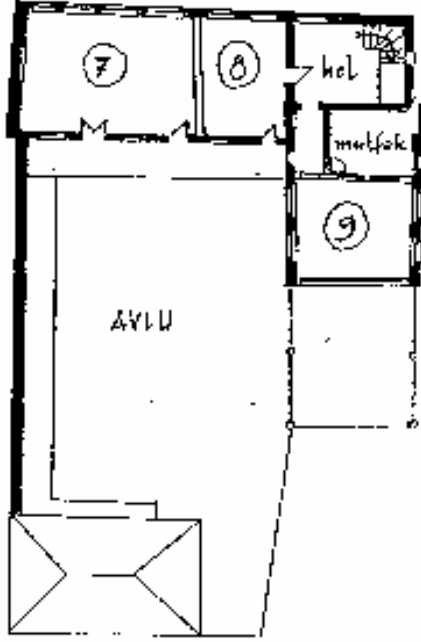
Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Kentsel Sit Alanı içinde, Hanıfioğlu Sokak, 10 pafta, 114 ada, 20 parselde yer alan 41-42 envanter nolu kültür varlığı yapılar, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.12.1979 gün ve A-2047 sayılı kararıyla, korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. 41 ve 42 envanter nolu yapılar, avlunun, sokak cephesine kuzey ve doğu yönünde "L" plan şemalı olarak yerleşmiş ana yapı ve onun karşısında yer alan müstemilat yapısıdır. Taşınmaza, ana yapının zemin katında yer alan kabaltıdan geçilmektedir.

Şekil 4.167. Hasan Süzer Etnografya Müzesi

Şekil 4.168. Zemin kat ve 1. kat planları

- 1-Tandır odası (41 envanter)
- 2-Oda (41 envanter)
- 3-Selamlık (41 envanter)
- 4-Haremlik (41 envanter)
- 5-Haremlik (41 envanter)
- 6-Oda (42 envanter)
- 7-8-Savaş Müzesi Odası
(41 envanter)
- 9-Yazlık Oda (41 envanter)

Şekil 4.169. 2. Kat planları

Hasan Süzer Müzesi, kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, bodrum+zemin+2 katlı ana yapı ve zemin+1 katlı müştemilat yapısı olarak inşa edilmiştir. Avluda, farklı renkte taşlar kullanılarak, çeşitli desenler elde edilmiştir (Şekil: 170). Hayatta, müştemilat yapısının duvarında, merdivenin altında çeşme bulunmaktadır. Yapılara, ana yapının zemin katındaki, doğu kolda yer alan odalar arasında yer alan kabaltıdan ve yanındaki odadan girilmektedir.

Şekil 4.170. Avlu döşemesi

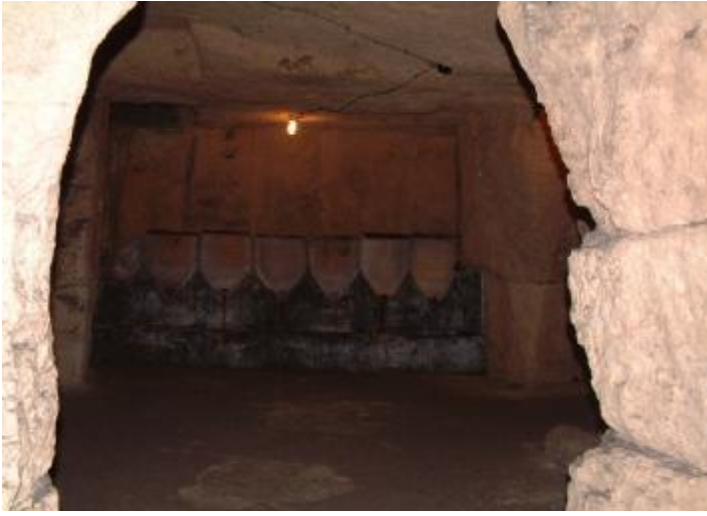
41 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı; Ana yapı kayaya oygu bir mahzenin üstüne oturmaktadır ve “L” plan şemalıdır. Zemin katta, kuzeyde yer alan kolda bir adet oda ve ocaklık, doğudaki kolda da üst kata çıkan merdiven, iki adet oda, bu odalar arasında yer alan geçit ve banyo (hamam) yer almaktadır. Odalar ve ocaklığa avludan girilmektedir. Merdivenin sahanlığında, yapının kuzeyindeki sokağa açılan bir kapı bulunmaktadır. Bu kapı, çevredeki komşuların (geleneksel Gaziantep evlerinin çoğunda banyo olmaması nedeniyle) banyoyu (hamam) belirli günlerde kullanabilmesi için bırakılmıştır. Zemin kat daha çok kışın kullanıldığı için doğuda yer alan büyük oda tandır odası olarak kullanılmaktadır. Mutfağın duvarında, pencere içinde yer alan kuyudan çekilen su, hem yemek yapımında hem de banyoda kullanılırdı. Odaların tabanı halep sıva, tavanı ise ahşap hatıl üstü ahşap kaplamadır.

1. kata, avluda yer alan, taş profilli, korkuluğu demir ferforjeli merdivenle ve binanın içinde yer alan taş merdivenle ulaşılmaktadır. Bu katta kuzeyde bir oda ve eyvan, doğuda ise üst kata çıkan merdiven ve bir adet oda yer almaktadır. Bu odanın ortasında tavandan yaklaşık bir buçuk metre aşağı sarkan camekan odanın iki ayrı mekan olarak algılanmasını sağlamaktadır. Kuzeyde yer alan oda, erkek misafirler (selamlık), doğuda yer alanında ise bayan misafirler (haremlik) tarafından kullanılmıştır. 1. katta, her iki kolu birleştiren eyvanda, çeşme ve duvarlarında çeşitli figürler bulunmaktadır. Avluda yer alan merdivenle, 1. kattaki taş konsollu balkona çıkılmaktadır ve odalar buraya açılmaktadır. Doğuda yer alan odaya ayrıca merdivenin sahanlığından da geçilmektedir. Odaların tabanı, halep sıva, tavanı ise düz ahşap kaplamadır. Ancak kaplamanın üstüne, ahşap çitalar kullanılarak geometrik desenler yapılmıştır.

Yapının 2. katına bina içindeki merdivenden ulaşılmaktadır. Yazlık amaçlı kullanılan bu katta kuzeydeki kolda orijinalinde iki ayrı oda olan fakat daha sonra aradaki bağdadi duvarın kaldırılmasıyla oluşan bir adet oda, doğudaki kolda ise merdiven, mutfak ve bir oda yer almaktadır. Mutfak ile oda arasında servis penceresi bulunmaktadır. Doğuda yer alan odadan, üstü yapının çatısıyla örtülü terasa geçilmektedir. Kuzeydeki odalara ahşap bir balkondan, doğudakilere ise merdivene açılan kapalı bir holden ulaşılmaktadır. Bu kattaki tüm mekanların tavanı, tekne tavan, tabanı, halep sıvadır. Yapının odalarında, dolap olarak kullanılan, kapakları

ahşap doğrama arası cam ve tamamıyla ahşap olan nişler mevcuttur. Ayrıca duvarın nişler dışında kalan kısmı ahşap kapaklarla uyumlu nacırla kaplanmıştır.

41 envanter nolu kültür varlığı yapının bodrumunda yer alan, kaya oyu mahzene, avludan, 11 basamaklı merdivenle inilmektedir. Kendi içinde iki mekana ayrılan mahzende, mekanlar arasında yaklaşık 1,5-2 metrelik kot farkı vardır. Bodrum katta, pekmez ve zeytinyağı depolamaya yarayan küpler ve su kuyusu bulunmaktadır (Şekil: 171-172).

Şekil 4.171. Mahzen

Şekil 4.172. Kuyu

Yapının avlu cephesine, her katta kemerli kapı ve pencereler, kuş pencereleri, birinci kata ulaşımı sağlayan, taş profilli, demir ferforjeli merdiven ve taş konsollu balkon, eyvan, ikinci kattaki ahşap balkon hareketlilik kazandırmaktadır (Şekil: 173). Taşınmazın sokak cephesinde ise dikdörtgen formda, demir aksamlı pencereler bulunmaktadır. Giriş kapılarından, kabaltıya açılan kemerli bir yapıya sahiptir. Kapı sac ile kaplanmış ve üzerinde binanın yapılış tarihi (1906) işlenmiştir. Ayrıca kapıda kuş motifli kapı tokmağı yer almaktadır (Şekil: 174). Yapının 1. ve 2. katı, Hanıfioğlu sokağa gönye çıkma yapmaktadır.

Şekil 4.173. Avlu cephesi

Şekil 4.174. Kapı tokmağı

Şekil 4.175. 42 envanter nolu yapı

42 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı; Hasan Süzer Etnografya Müzesinin müştemilatı olan 42 envanter nolu yapı, kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, zemin+1 katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil: 175). Yapı, avlunun güney batısında yer almaktadır. Orijinalinde ocaklık, wc ve banyo olan zemin kata, günümüzde ikinci wc mekanı da eklenmiştir. Üst kata avludaki, taş profilli, demir ferforjeli merdivenden ulaşılmaktadır. Bu katta sadece bir oda yer almaktadır. Tabanı, halep sıva, tavanı, tekne tavanıdır. Duvarlarında, dolap olarak kullanılan, ahşap kapaklı nişler ve duvarda kapaklarla uyumlu nacar vardır.

Yapının avlu cephesinde, kemerli kapı ve pencereler ile kuş pencereleri vardır. Ayrıca birinci kata çıkan taş merdiven ve çeşme cepheye hareketlilik kazandırmaktadır.

1906 yılında yapılan bina, konut amaçlı tasarlanmıştır. Daha sonra, sahiplerinin yapıyı terk etmesinden sonra uzun bir süre boş kalan ve harap olan yapı Hasan SÜZER tarafından satın alınmıştır. 1985 yılında restorasyonu tamamlanarak “Hasan Süzer Etnografya Müzesi” olarak kullanılmak şartıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağışlanmış ve bu hibe Bakanlığın 28.10.1987 gün ve 006220 sayılı yazısıyla kabul edilmiştir. Bu işlem sonucunda Gaziantep Müzesi’nde bulunan Etnografya bölümü, 41-42 envanter nolu kültür varlığı yapıları taşınarak Konak Müze tarzında tanzim edilmiştir. Daha sonra, Bakanlık tarafından, belirli sürelerle Müzesi denetiminde basit onarımları yapılmıştır.

41-42 envanter nolu yapıların restorasyonu yapıldığından (taşıyıcı sistem sağlam olduğundan) belirli dönemlerde yapılan basit onarım uygulamaları;

- Temizlik çalışmaları yapılmıştır.
  - Boya-badana yapılmaktadır.
  - Çürüyen ahşaplar aslına uygun olarak yenilenmektedir.
- 41-42 envanter nolu kültür varlığı yapılarda fonksiyon değişikliği sonucunda ;
- Zemin katta ikinci girişin bulunduğu odaya camekandan bir bölüm yapılarak bu oda, bekçi odası olarak kullanıma açılmıştır.
  - Restorasyon aşamasında müstemilat binasının zemin katına fonksiyon değişikliği sonucunda ikinci wc eklenmiştir.
  - Hasan Süzer Etnografya Müzesinde, 2. katta, kuzeyde yer alan oda hariç (savaş silahları müzesi), tüm mekanlar, orijinal kullanımına göre düzenlenmiştir.

Tablo 16. 41 envanter nolu yapının mekan dağılımı

Bina	41 envanter nolu kültür varlığı yapı Hasan Süzer Etnografya Müzesi															
Bölüm	Bodrum Kat	Zemin kat							1. Kat			2. Kat				
Mekanlar	Mahzen	Bekçi Odası	Avluya geçiş mekanı (kabalıtı)	Oda (tandır odası)	Banyo (hamam)	Düşey Sirkülasyon	Mutfak (ocaklık)	Oda	Oda (haremlık)	Düşey Sirkülasyon	Eyvan	Oda (selamlık)	Oda (yazlık oda)	Mutfak (ocaklık)	Düşey Sirkülasyon	Savaş silahları müzesi odası (orijinalinde günlük yaşama yönelik iki oda)

Tablo 17. 42 envanter nolu yapının mekan dağılımı

Bina	42 envanter nolu kültür varlığı yapı Hasan Süzer Etnografya Müzesi					
Bölüm	Zemin Kat				1. Kat	
Mekanlar	Wc	Wc	Banyo	Ocaklık	Oda	

Şekil 4.176. Avlu cephesi

Şekil 4.177. Mahzen

41-42 envanter nolu kültür varlığı yapılarda fonksiyon değişikliği sonucunda aşağıda belirtilen sorunlar ortaya çıkmaktadır;

Bina içinde, ziyaretçiler dışında sürekli bir kullanım olmadığı için yapılarda nem problemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle oda içindeki eserlerde bozulmalar meydana gelmektedir.

Binada, nacılar ve dolaplar ile döşemelerdeki ahşaplarda, mantara, neme ve yangına karşı koruyucu kimyasal malzemeler kullanılmaması ileriye dönük sorunlar yaratabilir.

41 ve 42 envanter nolu yapılarda, fonksiyon değişikliği sonucunda, genelde tüm mekanlar orijinal kullanımına uygun olarak düzenlendiğinden fonksiyonun getirdiği ihtiyaca cevap verebilmektedir. Yapılan onarımlar, basit onarım kapsamında olduğundan, taşıyıcı sisteme, plan şemasına ve özgün malzemeye müdahale gerektirmemiştir. Ayrıca sürekli yapılan onarımlar sonucu yapıların yaşaması sağlanmaktadır.

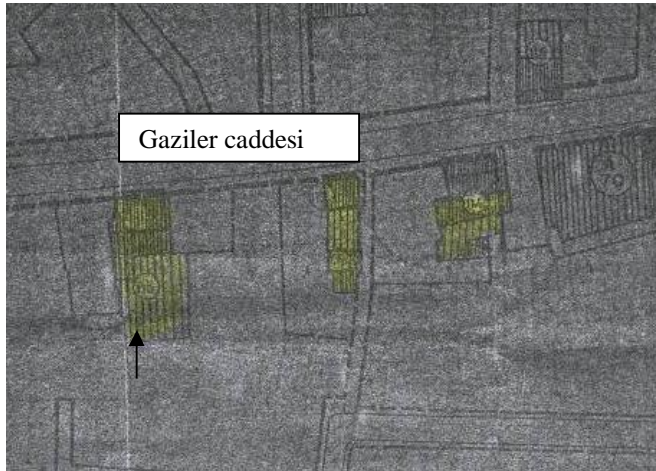
Tablo 18. 41 Envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

41 Envanter nolu yapı	Bodrum Kat	Zemin Kat	1. Kat	2. Kat
Strüktür	Taşınmazın genelinde basit onarım ile sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır			
Plan Özelliği	Plan özelliği aynen korunmaktadır		Kuzeyde yer alan odaların arasının açılmasına karşın genelde plan özelliği korunmaktadır	
Özgün Malzeme	Taban - tavan döşemelerinde ve nacıarlarda orijinal malzemeler aynen korunmaktadır			

Tablo 19. 42 Envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen Değişimler

42 Envanter nolu yapı	Zemin Kat	1. Kat
Strüktür	Taşınmazın genelinde esaslı ve basit onarımlar ile sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır	
Plan Özelliği	Eklene ıslak hacim dışında genelde plan özelliğini korumaktadır	Plan özelliği aynen korunmaktadır
Özgün Malzeme	Taban – tavan döşemelerinde ve nacırlarda orijinal malzemeler aynen korunmaktadır	

110 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı Bülbül Cafe

Şekil 4.178. Harita

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

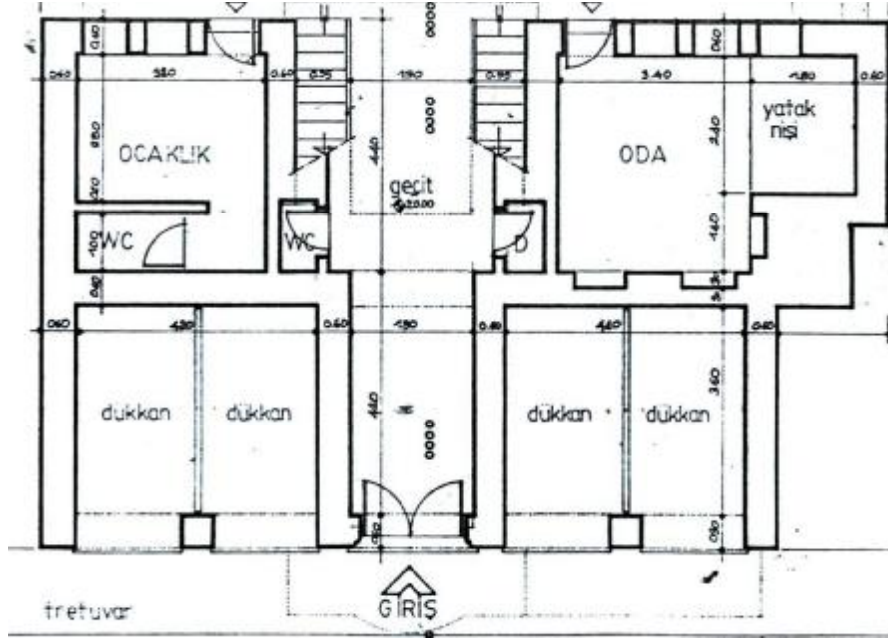
Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Kentsel Sit Alanı dışında, Alaybey Mahallesi, Gaziler Caddesi, 57 pafta, 1317 ada, 126-127-128 nolu parsellerde yer alan 110 envanter nolu taşınmaz, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.12.1974 gün ve 8193 sayılı kararıyla "korunması gerekli kültür varlığı" olarak tescil edilmiştir. 110 envanter nolu kültür varlığı, avlunun sokak cephesine yerleşmiş olup, giriş yapıdadır. Avluya, daha sonraki dönemlerde, tescilli taşınmaz kültür varlığı ile arasında yaklaşık 3 metrelik mesafe bulunan betonarme bina yapılmıştır.

Şekil 4.179. 110 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

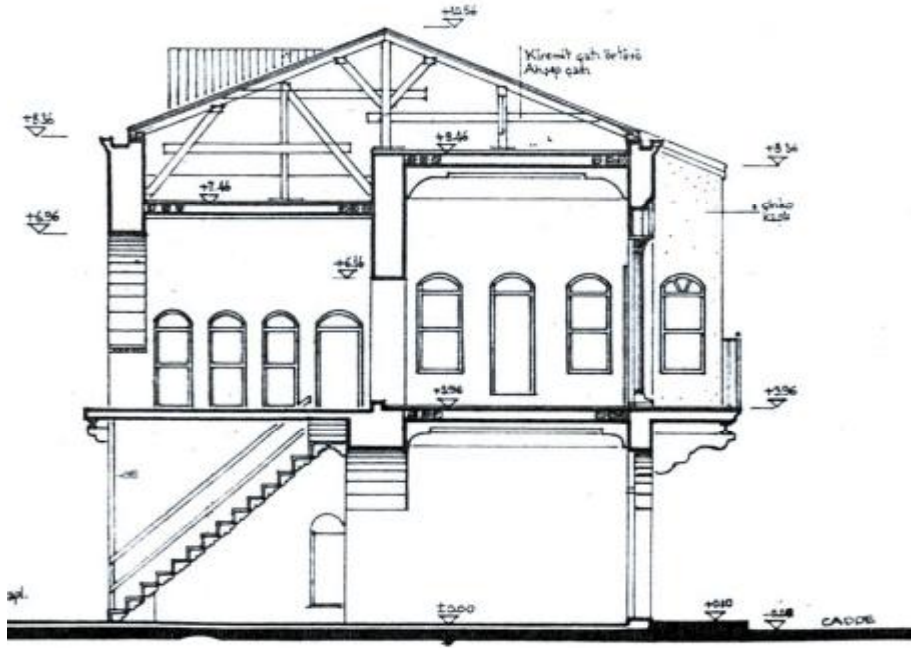
Şekil 4.180. 110 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.181. 110 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.182. 110 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

110 envanter nolu yapı, kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, zemin+1 katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin katın sokak cephesi, girişleri kemerli olan, beş ana mekandan oluşmaktadır. Bu mekanlardan ortada yer alan, yapının avlusuna ve birinci kata ulaşımı sağlayan geçittir. Diğer dört mekan ticari amaçlı kullanılmakta olup, girişleri sokak cephesindedir (Şekil: 179). Zemin katın avlu cephesinde ise, avluya açılan iki oda ve avluya geçişi sağlayan geçit bulunmaktadır. Bu bölümde üst kata ulaşımı sağlayan, iki kollu, taş merdiven yer almaktadır (Şekil. 183). Merdiven kollarının altında, sonraki dönemlerde wc çözümlenmiştir. Dükkanların ve odaların tabanı taş kaplama, tavanı ise ahşap hatıl üstü ahşap kaplamadır.

Merdivenlerden düz çıkıldığı zaman, sahanlıktan avluya bakan iki odaya, daha sonra sahanlıktan çıkılan iki basamakla açık eyvana ulaşılmaktadır. Eyvandan ise iç sofaya ve sofaya sağlı sollu yerleşmiş iki adet odaya geçilmektedir. Bu odalardan, merdivenin sahanlığından da ulaşılan ve avluya bakan, iki odaya merdivenle inilmektedir (orijinalinde hazna olan mekanlar).

Şekil 4.183. 110 envanter nolu yapının avlu cephesi

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Eyvana açılan odalardan kuzey-batı yönünde yer alan oda sokak cephesine çıkma yapmaktadır. Cephesi sac kaplı olan çıkma, taş konsollarla taşınmaktadır. Üst kattaki mekanların duvarlarında, dolap olarak kullanılan, ahşap kapaklı nişler ve kapaklarla uyumlu nacar vardır. Odaların tavanı, tekne tavan, tabanı, betonarmedir. Eyvanın tabanı ise halep sıvadır. Kuzey-batıdaki odada yer alan dolaplardan birinin içinde yer alan gizli merdivenle çatı arasına çıkılmaktadır. 1. katta avluya ve sokak cephesine bakan odalar arasındaki kot farkından dolayı, çatı arasının taban döşemesi de farklı yüksekliktedir. Çatısı ahşap konstrüksiyon üzeri iki yöne kırma çatıdır ve çatıya üçgen formda saplanan pencereler vardır.

Şekil 4.184. 110 envanter nolu yapının odasından görünüm

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Taşınmazın sokak cephesi oldukça hareketlidir (Şekil: 186). Kemerli kapı ve pencereleri vardır. Gaziler Caddesine bakan çıkmanın cephesi sac ile kaplanmıştır ve bu bölümde kuş pencereleri de görülmektedir. Giriş kapısı kemerli bir yapıya sahip olup, siyah ve beyaz taşlar kullanılarak giriş vurgulanmıştır. Avlu cephesinde ve eyvana açılan cephede, kemerli kapı ve pencereler yer almaktadır. Taşınmazın sokak cephesinde bir, avlu cephesinde ise iki adet olmak üzere, üçgen biçiminde 3 adet çatı penceresi yer almaktadır. Gaziler Caddesine bakan cephede, sofanın bitiminde, çelik putreller tarafından taşınan, korkuluğu ferforjeyle süslenmiş balkon yer almaktadır.

Şekil 4.185. Eyvan

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.186. 1997 yılındaki görünümü

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Taşınmazın ilk yapılış amacı konut+ticaret olup konut bölümü belirli bir süre kullanılmamıştır. Daha sonraki dönemlerde bir süre karakol olarak kullanılan 110 envanter nolu kültür varlığı yapı fonksiyon değişikliği geçirerek günümüzde ticaret+cafe olarak hizmet vermektedir.

Kentsel Sit Alanı dışında, ticaret bölgesinde yer alan taşınmazın yapı grubu, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.12.1989 gün ve 491 sayılı kararıyla 2. grup olarak belirlenmiştir. Aynı Kurulun 18.12.1997 gün ve 2932 sayılı kararıyla da, taşınmazın restoran-bar kullanımına yönelik fonksiyon değişikliği ve rölövesi uygun bulunmuştur.

Ticaret+cafe kullanımına yönelik fonksiyon değişikliği sonucunda 110 envanter nolu taşınmazda, basit onarım uygulamaları ve öncesinde binanın aslına uygun olmayan bazı izinsiz müdahaleler yapılmıştır.

- Zemin katta güney-batıda yer alan mekanın tabanı kare mozaik, duvarları ise ahşap lambir ile tamamıyla kaplanmıştır.
- Zemin katta güney-doğusunda yer alan mekanın tabanı ve duvarları seramik döşenmiştir.
- Sokağa çıkma yapan odanın arkasında yer alan haznaya geçiş kapatılmıştır.
- Bazı bölümlerde betonarme döşemeler yapılmıştır.
- Temizlik çalışmaları yapılmıştır.

- Doğramaların kötü durumda olanları aslına uygun olarak yenilenmiş ve boyanmıştır.
  - Nacarlardan iyi durumda olanlar tamir edilmiş, boyanmış, tamamıyla bozulanlarda aslına uygun olarak yenilenmiştir.
  - Boya-badana yapılmıştır.
  - Çatı konstrüksiyonundaki ahşaplardan, çürüyen ve kırılanlar aslına uygun olarak yenilenmiş, kırılmış olan kiremitler de yenileriyle değiştirilmiştir.
- Fonksiyon değişikliği sonucunda 110 envanter nolu yapıda;
- Zemin kattaki dükkanlar yine ticari amaçlı kullanılmaktadır.
  - Zemin katta avluya bakan odalardan güney-batı yönünde olan muhasebe bürosu olarak, diğeri ise mutfak olarak kullanılmaktadır.
  - Islak hacim olarak yine merdiven altındaki mekanlar kullanılmaktadır.
  - Üst kattaki odalar, cafenin oturma alanı olarak hizmet vermektedir.
  - Eyvan, kasa ve vestiyer fonksiyonlarına hizmet vermektedir.

Tablo 20. 110 envanter nolu yapının mekan dağılımı

Bina	110 envanter nolu kültür varlığı yapı Bülbül Cafe												
Bölüm	Zemin Kat							1. Kat					
Mekanlar	Dükkan	Dükkan	Dükkan	Dükkan	Geçiş	Islak Hacimler+düşey sirkülasyon	Muhasebe Bürosu	Mutfak	Oda-kullanılmıyor (orijinalinde hazna)	Oda (orijinalinde hazna)	Kasa + vestiyer (eyvan)	Oturma mekanı	Oturma mekanı

Şekil 4.187. Onarım sonrası 110 envanter nolu yapı

Şekil 4.188. Onarım sonrası 110 envanter nolu yapı

Şekil 4.189. Onarım sonrası 110 envanter nolu yapının giriş kapısı

Şekil 4.190. 110 envanter nolu yapıda üst kata çıkan merdiven

Şekil 4.191. Onarım sonrası tavan detayı

Şekil 4.192. Onarım sonrası 110 envanter nolu yapıdaki nişler

Şekil 4.193. Onarım sonrası oda detayı

110 envanter nolu kültür varlığı yapıda, fonksiyon değişikliği sonucunda aşağıda belirtilen sorunlar tespit edilmiştir;

Fonksiyon değişikliği sonucunda, zemin kattaki mekanlarda taban döşemesi ve duvarlardaki ahşaplar orijinalliğini kaybetmiştir.

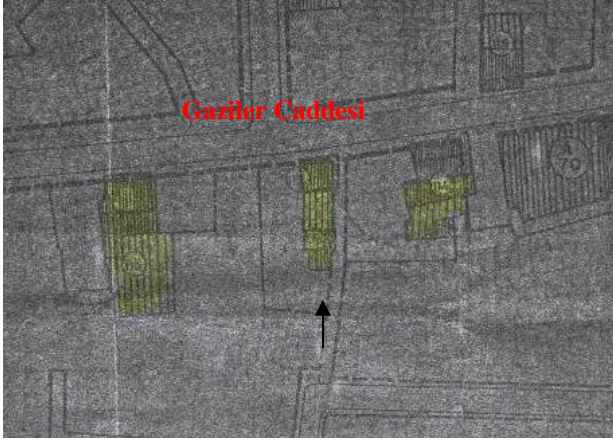
Avluya yapılan betonarme bina, avluya bakan mekanların gün ışığından daha fazla yararlanmasını engellemektedir.

Islak hacimler merdivenin altında çözümlendiğinden boyut yetersizdir. Ayrıca mekanın penceresi ve havalandırma bacası olmadığı için havalandırması sağlanamamaktadır.

Kültür varlığı yapıya uygulanan onarımlarda, yapının taşıyıcı sistemine müdahale edilmeyerek, sadece strüktürel olarak ayakta kalması sağlanmıştır. 1. kattaki mekanlarda taban döşemesi ile dolap kapakları ve duvar kaplamalarında kullanılan ahşaplarda özgün malzemenin korunması sağlanmıştır. Fonksiyon değişikliği ile zorunlu olarak yapılan ek ve farklı kullanımlara karşın, 1. kat orijinalliğini büyük ölçüde korumaktadır.

Tablo 21. 110 envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

110 Envanter nolu yapı	Zemin Kat	1. Kat
Strüktür	Taşınmazın genelinde basit onarımlar ile sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır	
Plan Özelliği	Yapılan küçük değişikliklere karşın plan özelliği aynen korunmaktadır	
Özgün Malzeme	Tavan-taban döşemelerinde ve duvar kaplamalarında yer alan orijinal malzemeler değiştirilmiştir	Taban – tavan döşemelerinde ve nacırlarda orijinal malzemeler aynen korunmaktadır

113 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı Asmalı Konak Cafe**Şekil 4.194.** Harita

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Kentsel Sit Alanı dışında, Alaybey Mahallesi, Gaziler Caddesi, Ayrancı Sokak, No: 4, 57 pafta, 1317(892) ada, 138-139 parsellerde yer alan 113 envanter nolu kültür varlığı yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.12.1979 gün ve A-2047 sayılı kararıyla, korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. 113 envanter nolu kültür varlığı yapı, avlunun sokak cephesine yerleşmiş olup, giriş avludandır. Yapı geç dönem yapılarından biridir.

Şekil 4.195. 113 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

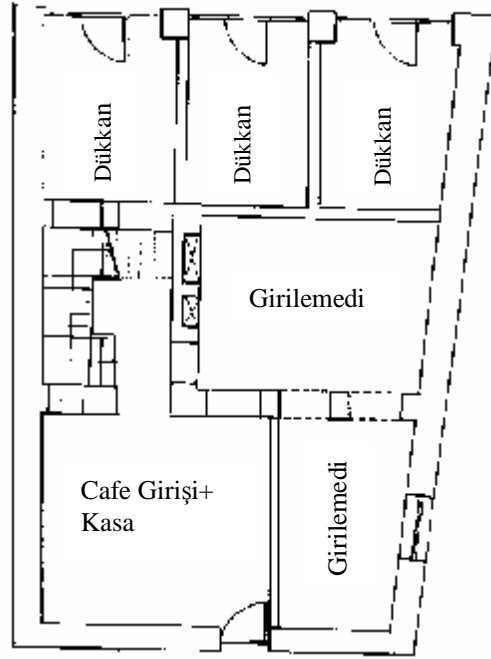

Şekil 4.196. 113 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

113 envanter nolu kültür varlığı yapı, yığma yapım tekniğinde, zemin+2 katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil: 195). Zemin kat ve 1. katta kesme taş kullanılmış olup, 2. katın yan duvarları hariç diğer duvarları bağdadidir. Zemin katın ön cephesinde, sivri kemerli girişleri bulunan üç adet dükkan, arka cephesinde ise 1. ve 2. kata ulaşımı sağlayan betonarme merdiven ve antre yer almaktadır. Dükkanların tabanı seramik ile kaplanmıştır. Tavanı ise alçıdır. 1. kata çıkışta merdivenin karşısında hol ve hole açılan iki adet oda yer almaktadır. Ancak, orijinalinde merdiven sofaya açılırken, daha sonraki dönemlerde, sofanın bölücü elamanla örülmesiyle, sofa hole ve odaya dönüştürülmüştür. Sokak cephesine bakan oda, ahşap doğramalı camekan ile ikiye bölünmüştür ve bu mekanın sokağa açılan balkonu vardır. Bu bölüm Gaziler Caddesine çıkma yapmaktadır. Odaların tabanı, halep sıva olup, tavanı betonarmedir. Duvarlarda dolap olarak kullanılan, ahşap kapaklı nişler ve kapaklarla uyumlu ahşap duvar kaplamaları (nacar) vardır. Merdivenin yanında ıslak hacim bulunmaktadır. Holden avluya bakan balkona geçilmektedir. 2. kata çıkan merdiven, ahşap doğramalı camekanla kapatılmış bir hole açılmakta ve bu holün avlu cephesinde açık teras yer almaktadır. Holün sokak cephesinde ise tabanı betonarme, tavanı tekne tavan olan ikinci bir hol ve buraya açılan iki adet oda yer almaktadır. Odaların tabanı betonarme olup, tavanı tekne tavadır. Bu katta, Gaziler Caddesine bakan cephe boyunca balkon yer almaktadır. Avluya, dikdörtgen formdaki bir kapıdan girilmekte olup, döşemesi karo mozaik kaplıdır.

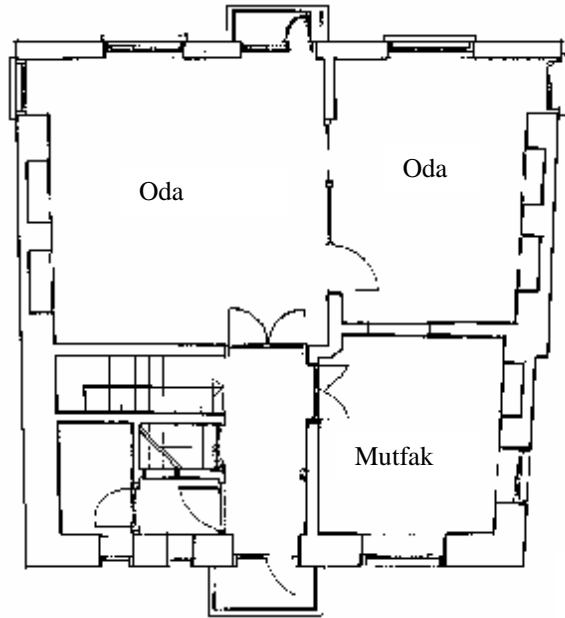
GAZİLER CADDESİ

Şekil 4.197. Zemin kat planı

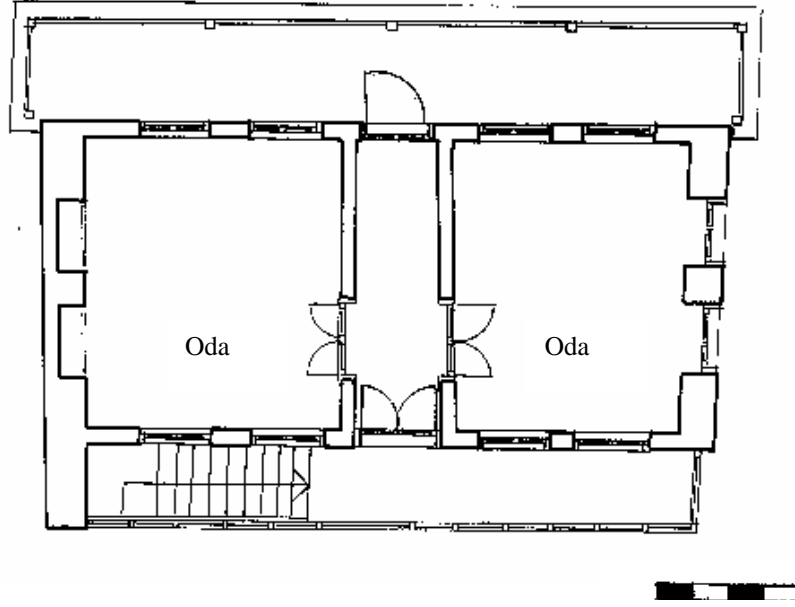
60 cm

Şekil 4.198. 1. Kat planı

60 cm

Şekil 4.199. 2. Kat planı

60 cm

Taşınmazın Gaziler caddesine bakan cephesinde, zemin katta, dükkanların sivri kemerli girişleri, üst katlarda dikdörtgen formda pencereler ve en son katta yer alan cephe boyunca devam eden balkon vardır. Avluya bakan cephede zemin katta kemerli pencereler, üst katta dikdörtgen formda pencereler yer almaktadır. Ara sokağa bakan cephede ise zemin katta dikdörtgen formda avlu girişi ve onun yanında kemerli bir pencere ve ikinci katta dikdörtgen pencereler bulunmaktadır.

Taşınmazın ilk yapılış amacı konut+ticaret olmasına karşın, daha sonraki dönemlerde banka olarak kullanılmıştır. Banka kullanımında sonra bir süre boş kalan bina, günümüzde fonksiyon değişikliği geçirerek ticaret + cafe olarak hizmet vermektedir.

Gayrimenkul Eski Eserler ve anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.05.1982 gün ve A-3565 sayılı kararıyla, banka kullanımına yönelik, rölöve ve restorasyon projesi doğrultusunda onarımına karar verilmiştir. Daha sonra projede, çelik çatı örtüsü ile kapatılan avlunun betonarme çatı ile örtülmesi, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığının yazısıyla, uygun bulunmuştur.

Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 21.01.2004 gün ve 5453 sayılı kararıyla da tescilli taşınmaz kültür varlığının, konut kullanımının ticari fonksiyona (lokanta, çayhane vb.) dönüştürülmesi uygun bulunmuştur.

113 envanter nolu kültür varlığı yapıda, fonksiyon değişikliği sonucunda yapılan basit onarım ve izinsiz uygulamalar sonucunda;

- Zemin katta, cafenin girişini ve üst kata çıkan merdivenleri, dükkanlardan ayırmak için restorasyon projesinde yer almayan duvarlar örülmüştür.
- Zemin katta, banka kullanımında açık olan bölümler, duvar örülerek mevcuttaki dükkanların bulunduğu mekanlar oluşturulmuştur.
- 1. katta, banka kullanımı sırasında, sonradan yapılan, holdeki lavabo kaldırılarak avlu cephesinde yer alan balkona geçiş sağlanmıştır.
- 1. katta merdivenin karşısındaki oda (fonksiyon değişikliği sonucunda mutfak olmuştur) ile sokak cephesindeki oda arasında yer alan geçiş kapatılmıştır.
- Temizlik çalışmaları yapılmıştır.
- Doğramaların kötü durumda olanları aslına uygun olarak yenilenmiş ve boyanmıştır.
- Nacarlardan iyi durumda olanlar tamir edilmiş, boyanmış, tamamıyla bozulanlarda aslına uygun olarak yenilenmiştir.
- Boya-badana yapılmıştır.
- Isıtma ve soğutma klimalarla sağlanmaktadır.

113 envanter nolu kültür varlığı yapıda, fonksiyon değişikliği sonucunda;

- Zemin katta, Gaziler Caddesine bakan cephede yer alan mekanlar (üç adet) ticari amaçlı, dükkan, avluya bakan mekan ise cafeye giriş, kasa ve vestiyer olarak kullanılmaktadır.
- 1. katta, merdivenin karşısındaki oda mutfak, diğer oda oturma mekanı, merdivenin yanındaki mekanda wc+lavabo olarak kullanılmaktadır.
- 2. kattaki odalarda yine oturma mekanı olarak hizmet vermektedir.
- Üst kattaki teraslar, yaz döneminde açık oturma alanı olarak hizmet vermektedir.

Tablo 22. 113 envanter nolu yapının mekan dağılımı

Bina	113 envanter nolu kültür varlığı yapı Asmalı Konak Cafe														
	Zemin Kat					1. Kat				2. Kat					
Mekanlar	Giriş + kasa + vestiyer	Düşey sirkülasyon	Dükkan	Dükkan	Dükkan	Düşey sirkülasyon	Yatay sirkülasyon	Wc + lavabo	Mutfak	Oda (Oturma mekanı)	Düşey Sirkülasyon	Yatay Sirkülasyon	Yatay Sirkülasyon	Oda (oturma mekanı)	Oda (oturma mekanı)

Şekil 4.200. Onarım sonrası 113 envanter nolu yapı

Şekil 4.201. Onarım sonrası 113 envanter nolu yapı

113 envanter nolu kültür varlığı yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda aşağıda belirtilen sorunlar tespit edilmiştir;

Kültür varlığı yapıda, fonksiyon değişikliğiyle yapılan uygulamaların sonucunda zemin katta özgün plan şeması bozulmuş ve orijinal malzemeler özelliğini kaybetmiştir.

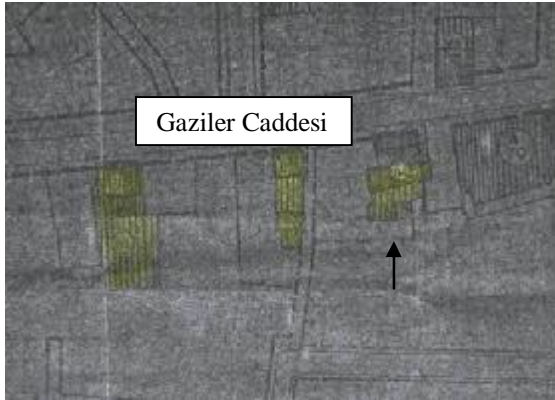
Duvarlara ve nacrara asılan resimler, yazılar ve kilimler orijinal ahşap malzemeye zarar vermektedir.

Fonksiyon değişiklikleri sonucunda, zemin katta çok fazla müdahale yapılarak özgün plan şeması bozulmuştur. Ancak, 1. katta ve 2. katta, fonksiyon değişikliği ile zorunlu olarak yapılan eklere karşın plan şemaları özgünlüğünü korumaktadır. Yine zemin kat hariç diğer katlarda özgün malzemenin korunması sağlanmıştır. Bina genel ölçüde ihtiyaca cevap vermektedir.

Tablo 23. 113 Envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

113 Envanter nolu yapı	Zemin Kat	1. Kat	2. Kat
Strüktür	Taşınmazın genelinde basit onarımlar ile sağlama çalışmaları yapılmıştır		
Plan Özelliği	Plan özelliği bozulmuştur	Fonksiyon değişikliği sonucunda yapılan zorunlu eklere karşın genelde plan özelliği korunmaktadır	Plan özelliği aynen korunmaktadır
Özgün Malzeme	Tavan-taban döşemelerinde ve duvar kaplamalarında yer alan orijinal malzemeler değiştirilmiştir	Tavan döşemesinde ve nacrarlarda orijinal malzemeler korunmaktadır	

114 Envanter Nolu Kültür Varlığı Yapı; Ekim 29

Şekil 4.202. Harita

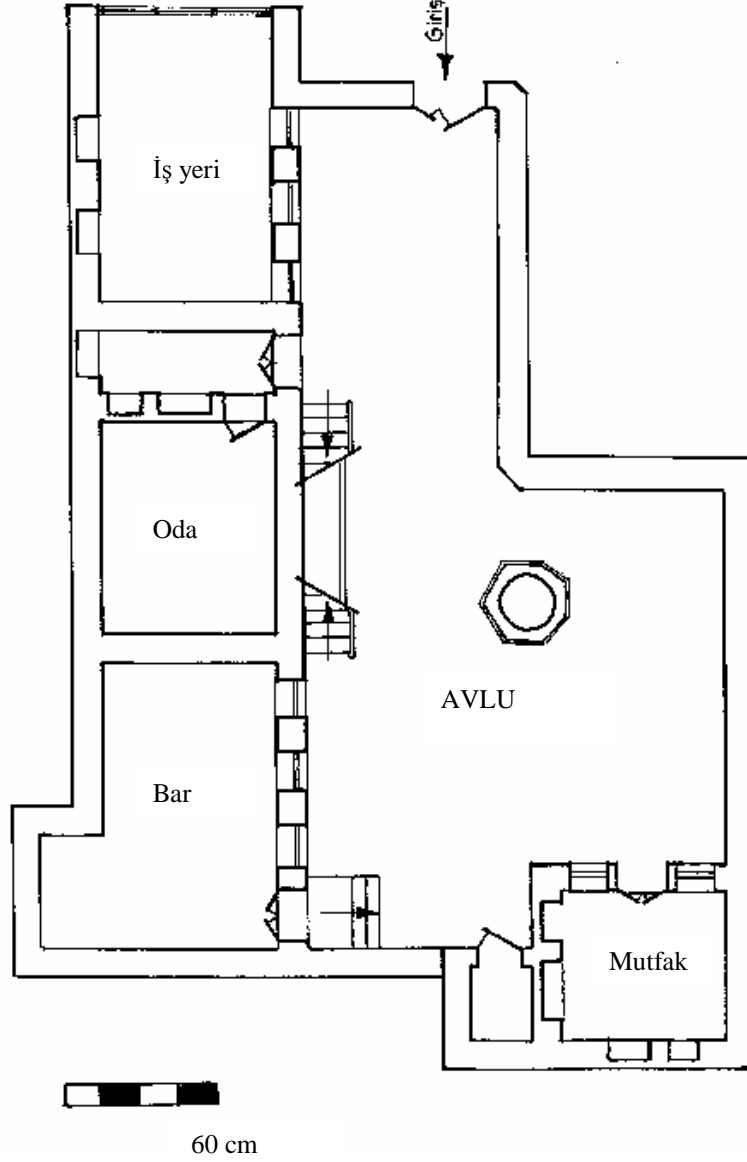
Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi, Kentsel Sit Alanı dışında, Alaybey Mahallesi, Çekemoğlu Çıkmaızı, No:4, 57 pafta, 1825 ada, 172-390-406 nolu parsellerde yer alan 114 envanter nolu taşınmaz, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.12.1974 gün ve 8193 sayılı kararıyla "korunması gerekli kültür varlığı" olarak tescil edilmiştir. Girişi avludan olan yapının, avlusunda ocaklık ve tuvalet yer almaktadır. Yüksek taş duvarlar arasında kalan hayatın döşemesi taş kaplamadır ve avluda havuz bulunmaktadır. Kemerli yapıya sahip olan avlu kapısında siyah ve beyaz taşlar kullanılmıştır.

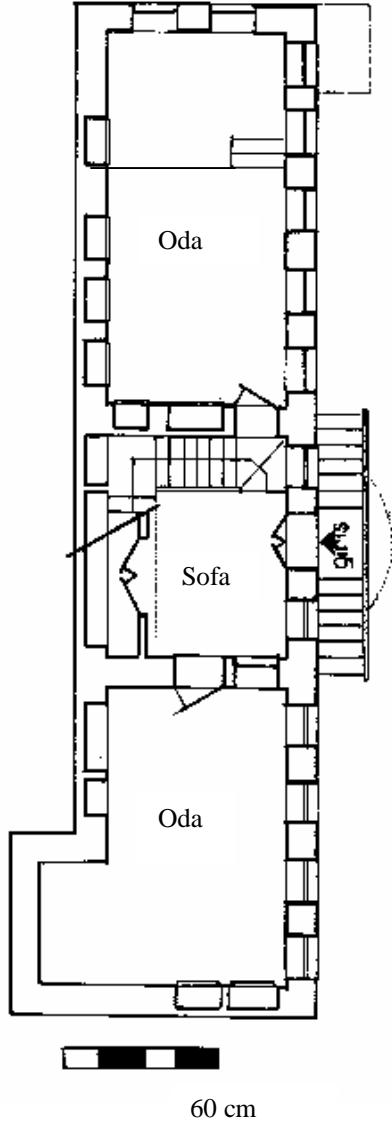

Şekil 4.203. 114 envanter nolu yapı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

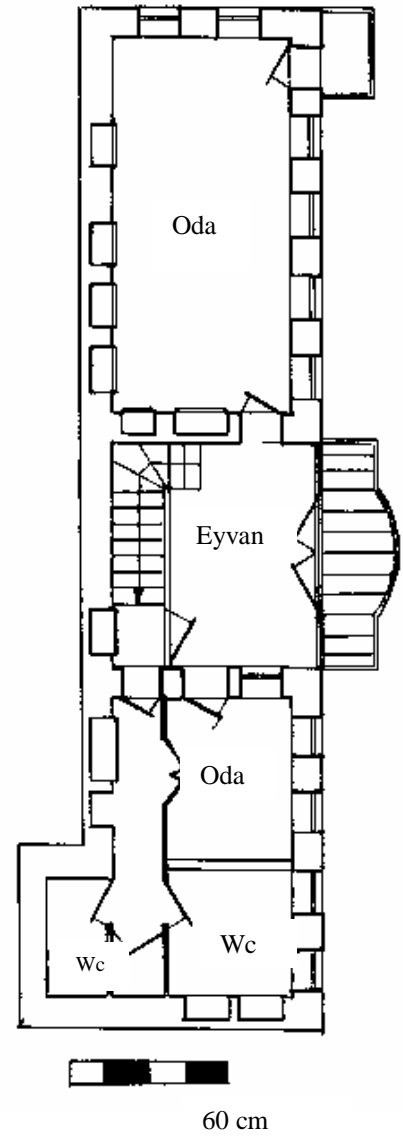

Şekil 4.204. Zemin kat planı

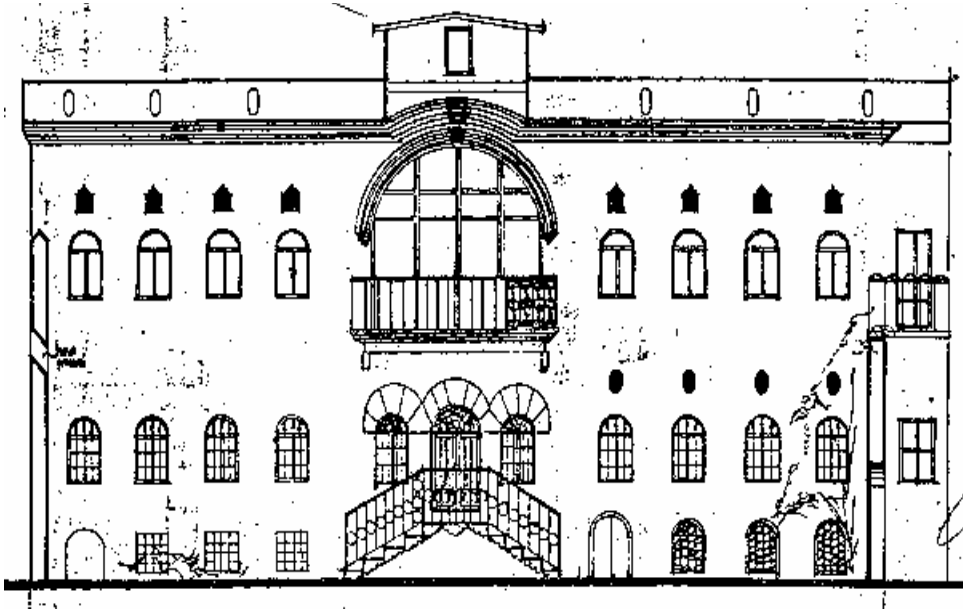
Şekil 4.205. 1. kat planı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.206. 2. kat planı

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu Md., 1988

Şekil 4.207. Cephe

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

114 envanter nolu kültür varlığı yapı, kesme taş malzeme kullanılarak, yığma yapım tekniğinde, zemin+2 kat+çatı arası olarak inşa edilmiştir (Şekil: 202). Zemin katta, girişleri, avludan ve sokak cephesinden olan iki adet mekan bulunmaktadır. Batı yönünde yer alan odaya, avludaki, 2 basamaklı taş merdivenden inilerek ulaşılmaktadır. Odalarda, nişler mevcuttur.

1. kata, avluda yer alan, taş profilli, korkuluğu demir profillerle süslenmiş, merdivenle çıkılmaktadır. Bu katta, girişte orta sofa ve buraya açılan iki adet oda yer almaktadır. Odaların ve sofanın taban döşemesi taş, tavanı ise ahşap hatıl üstü ahşap kaplamadır (direkli tavan). Sofanın sağında yer alan odada, üç basamakla çıkılan bir bölüm vardır. Duvarlarda dolap olarak kullanılan, ahşap kapaklı nişler ve kapaklarla uyumlu ahşap kaplamalar (nacar) vardır. Sofada, üst kata çıkan merdiven ve merdivenin altında kemerli niş mevcuttur.

2. katta, avlu cephesi camekanla kapatılmış eyvan ve eyvana açılan iki oda bulunmaktadır. Bu odalardan, batı yönünde bulunanda, daha sonraki dönemlerde, iki ıslak hacim ve bir adet oda oluşturulmuştur. Merdiven, eyvanın ve odanın arkasındaki bir hole açılmaktadır ve burada iki adet wc bulunmaktadır. Duvarlarda

nişler ve nacarlar vardır. Eyvanın solunda yer alan odanın tavan döşemesi hariç (direkli tavan) tavan döşemeleri betonarmedir. Eyvanın sağındaki odadan ve eyvandan, korkuluğu demir ferforjelerle süslenmiş balkonlara ulaşılmaktadır. Eyvandaki taş merdivenle çatı arasındaki odaya ulaşılmaktadır.

Şekil 4.208. 114 envanter nolu yapı.

Kaynak: Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Md., 1988

Taşınmazın doğuya bakan sokak cephesinde, zemin katta, işyeri olarak kullanılan odanın cephesi tamamıyla cam yapılmıştır. 1. ve 2. katta ise dikdörtgen formda pencereler vardır. Avlu cephesinde kemerli kapı ve pencereleri mevcuttur. 1. katta oval, 2. katta ise kemerli kuş pencereleri vardır. Kemerli eyvan açıklığı, ahşap doğramalı camekan ile kapatılmıştır (Şekil: 207). Bu cephede yer alan merdiven ve balkonlar, gerek taş işçiliği, gerekse demir işçiliğiyle cepheye ayrı bir hareketlilik kazandırmaktadır. Eyvana açılan balkon taş konsol ve çelik putrellere taşınmaktadır.

Taşınmazın ilk yapılış amacı konut olup bir süre kullanılmamıştır. Boş kaldığı dönemde yangın geçiren 114 envanter nolu yapı, fonksiyon değişikliği geçirerek günümüzde cafe+işyeri olarak kullanılmaktadır. Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 24.06.1996 gün ve 2512 sayılı kararıyla da rölövesi uygun bulunmuştur.

Fonksiyon değişikliği sonucunda 114 envanter nolu taşınmazda, basit onarım uygulamaları yapılmıştır. Bu uygulamalar;

- Temizlik çalışmaları yapılmıştır.
  - Doğramaların kötü durumda olanları aslına uygun olarak yenilenmiş ve boyanmıştır.
  - Nacarlardan iyi durumda olanlar tamir edilmiş, boyanmış, tamamıyla bozulanlarda aslına uygun olarak yenilenmiştir.
  - Boya-badana yapılmıştır.
  - Odaların tamamında döşemeler daha sonradan küçük ahşap lambrilerle kaplanmıştır
  - Avluya sonradan yaz döneminde bar olarak kullanılan tezgah yapılmıştır.
- Fonksiyon değişikliği sonucunda 114 envanter nolu yapıda;
- Zemin katta, doğudaki oda, işyeri olarak kullanılmaktadır.
  - Zemin katta avluya açılan oda bar olarak hizmet vermektedir.
  - Avluda yer alan ocaklık mutfak, tuvalet depo olarak kullanılmaktadır
  - 1. kattaki odalar oturma alanı olarak hizmet vermektedir.
  - 1. katta merdivenin altında yer alan kemerli niş (derinliğinin olması nedeniyle) küçük bir mutfak olarak kullanılmaktadır.
  - 2. kattaki odalar oturma alanı, ıslak hacimlerde aynı fonksiyonda kullanılmaktadır.
  - Çatı katı ise idare olarak kullanılmaktadır.
  - Avlu yaz döneminde açık oturma alanı olarak düzenlenmektedir.
  - 1. katta giriş, kasa ve vestiyer fonksiyonuna hizmet vermektedir.

Tablo 24. 114 envanter nolu yapının mekan dağılımı

Bina	114 envanter nolu kültür varlığı yapı Ekim 29 Cafe					
	Bölüm	Zemin Kat	1. Kat		2. Kat	Çatı Kati
Mekanlar	Bar					
	Dükkan					
	Sofa++kasa+vestiyer+ düşey sirkülasyon					
	Oda (Oturma mekanı)					
	Oda (Oturma mekanı)					
	Oda (Oturma mekanı)					
	Eyvan +düşey sirkülasyon					
	Düşey+yatay sirkülasyon					
	Oda (Oturma mekanı)					
	Wc					
	Wc					
	Wc					
	İdare					

Şekil 4.209. Onarım sonrası 114 envanter

Şekil 4.210. Onarım sonrası 114 envanter

Şekil 4.211. Onarım sonrası eyvan ve balkondan görünüm

114 envanter nolu kültür varlığı yapıda, fonksiyon değişikliği sonucunda aşağıda belirtilen sorunlar tespit edilmiştir.

Kültür varlığı yapıda, fonksiyon değişikliği ile yapılan zorunlu ek ve farklı kullanım ile orijinal taban döşemesi (taş döşeme ve halep sıva) değiştirilerek ahşap lambri yapılmıştır.

Sonradan eklenen çatı arası ve ıslak hacimlerle binanın 2. katında özgün plan şeması kısmen değişmiştir.

Yatay sirkülasyon yetersizdir. Özellikle, 1. katta, girişte bulunan sofada, üst kata çıkan merdivenin, açık mutfağın olması ve kasa, vestiyerinde bu mekanda çözümlenmesinden dolayı sirkülasyon alanı kısıtlıdır.

114 envanter no'lu kültür varlığı yapı, ticaret bölgesinde yer almasından dolayı, ancak fonksiyon değiştirilerek kullanıma açılabilceğinden, atıl durumda olan binanın, yapılan onarımlar sonucu ayakta kalması sağlanmıştır.

Fonksiyon değişikliği sonrasında, kültür varlığı yapıda yukarıda açıklanan sorunlara karşın bina yüklenen fonksiyonu genel ölçüde kaldırmaktadır.

Tablo 25. 114 Envanter nolu yapıda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen Değişimler

114 Envanter nolu yapı	Zemin Kat	1. Kat	2. Kat	Çatı arası
Strüktür	Taşınmazın genelinde basit onarımlar ile sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır			
Plan Özelliği	Plan özelliği aynen korunmaktadır		Plan özelliği kısmen değişmiştir	Sonradan eklenmiştir
Özgün Malzeme	Taban – tavan döşemelerinde ve nacrarlarda orijinal malzemeler aynen korunmaktadır	Taban döşemesinde sonraki dönemlerde ahşap kaplama yapılmasına karşın tavan döşemesinde ve nacrarlarda orijinal malzemeler aynen korunmaktadır		Sonradan eklenen bölüm

Çalışma alanında yer alan 3,4,11,12,41,42,110,113,114,1,253 ve 254 envanter nolu kültür varlığı yapılarında fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler aşağıdaki tabloda değerlendirilmiştir.

Tablo.26. 3-4-11-12-41-42-110-113-114 envanter nolu yapılarda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

BİNA	STRÜKTÜR	PLAN ÖZELLİĞİ	ÖZGÜN MALZEME
114 Envanter Nolu Yapı	Basit onarımlarla sağlamlaştırma yapılmıştır	Fonksiyon değişikliği sonucunda zorunlu olarak yapılan eklere ve çatı arasına rağmen yapı özgün plan şemasını korumaktadır	Taban döşemesi hariç tavan döşemesinde ve duvarlardaki malzemeler özgünlüğünü korumaktadır
113 Envanter Nolu Yapı	Basit onarımlarla sağlamlaştırma yapılmıştır	Zemin kat hariç yapılan zorunlu eklere rağmen diğer katlarda plan özgünlüğünü korumaktadır	Zemin kat hariç diğer katlarda kullanılan malzemeler özgünlüğünü korumaktadır
110 Envanter Nolu Yapı	Basit onarımlarla sağlamlaştırma yapılmıştır	Zemin kat hariç yapılan zorunlu eklere rağmen diğer katlarda plan özgünlüğünü korumaktadır	Zemin kat hariç diğer katlarda kullanılan malzemeler özgünlüğünü korumaktadır
41-42 Envanter Nolu Yapı	Esaslı onarım ve basit onarımlarla bina sağlamlaştırılmıştır	2. katta kuzeydeki odaların arsının açılmasına rağmen yapı özgün plan şemasını korumaktadır.	Yapıda özgün malzemeler korunmaktadır
11-12 Envanter Nolu Yapı	Esaslı onarımlar sonucu bina sağlamlaştırılmıştır	Fonksiyon değişikliği sonucunda zorunlu olarak yapılan eklere rağmen yapı özgün plan şemasını korumaktadır	Taban döşemesi hariç tavan döşemesinde ve duvarlardaki malzemeler özgünlüğünü korumaktadır
3-4 Envanter Nolu Yapı	Basit onarımlarla temizlik çalışması ve doğramalarda aslın uygun olarak değişim yapılmıştır	Plan özgünlüğünü aynen korumaktadır	Yapıda özgün malzemeler korunmaktadır

Tablo.27. 253-254-1 envanter nolu yapılarda fonksiyon değişikliği sonucunda meydana gelen değişimler

BİNA	STRÜKTÜR	PLAN ÖZELLİĞİ	ÖZGÜN MALZEME
1 Envanter Nolu Yapı	Basit onarımlarla sağlamlaştırma yapılmıştır	Fonksiyon değişikliği sonucunda zorunlu olarak yapılan eklere rağmen yapı özgün plan şemasını korumaktadır	Taban- tavan döşemesinde ve duvarlardaki malzemeler özgünlüğünü korumaktadır
253-254 Envanter Nolu Yapı	Esaslı onarımlarla sağlamlaştırma yapılmıştır	Fonksiyon değişikliği sonucunda zorunlu olarak yapılan eklere rağmen yapı özgün plan şemasını korumaktadır	Islak hacimler dışında yapıda malzemeler özgünlüğünü korumaktadır

Kültür varlığı yapılar, zamanla çevresel, ekonomik ve kültürel nedenlerden dolayı özgün fonksiyonlarında kullanılmadıklarından, fonksiyon değişikliğine uğramakta ve günümüzde yeniden kullanıma açılmaktadır. Fonksiyon değişikliğine bağlı olarak gelişen gereksinimler ve değişimler eski yapıyı zorlamaktadır. Bu çalışma kapsamında ele alınan binalarda aşağıda belirtilen sorunların ortaya çıktığı görülmüştür.

- Fonksiyon değişikliği sonucunda yapılarda zorunlu olarak ekler yapılmaktadır. Bu ekler kültür varlığı yapının hem kısmen plan özelliğini bozmakta, hem de yapıyı görünüş olarak olumsuz etkilemektedir.
- Kültür varlığı yapılarda, fonksiyon değişikliği sonucunda bazı mekanların, kullanıma yönelik olarak taban döşemesi değiştirilerek, özgün malzeme yok olmaktadır.
- Bağdadi tavanlarda bulunan kalem işi süslemeler ve resimlerden dolayı, bu basit onarım sonucunda, bu bölümlerin rölöveleri çıkarılmadığı için çatı ve tavan döşemesinde gerekli onarımlar yapılamamaktadır. Bu nedenden dolayı, tavanda ve çatıda çökmeler, çatlaklar oluşmakta, süslemeler özelliğini kaybetmektedir. Ayrıca çatı konstrüksiyonunun yenilenememesinden, doğal etkenlerden meydana gelen nem problemi yaşanmaktadır.
- Taşıyıcı duvarlardaki aşınmalar ve derz açılmaları, basit onarımlarla çözümlenememektedir.
- Cafe, restoran gibi kullanımlarda, nacıların ve dolap kapaklarının üstüne, bilinçsizce asılan kilim, kağıt vb. malzemeler, orijinal ahşaplara zarar vermektedir.
- Nacı ve ahşap dolaplar ile tavanlardaki taşıyıcı ahşaplarda, mantar ve böceklere karşı korunması, yanmasının geciktirilmesi, rutubet alımının engellenerek veya azaltılarak boyut değiştirmesinin önlenmesi için koruyucu kimyasal malzemeler kullanılmaması ileriye dönük sorunlar yaratabilir.
- Fonksiyon değişikliği sonucunda, cafe, restoran, müze vb. insan yoğunluğunun fazla olduğu kullanımlarda, yatay ve düşey sirkülasyon, genişliğin az olmasından dolayı yetersiz kalmaktadır.

- Geleneksel Gaziantep evlerinin genelinde, banyo olmaması, tuvalet ve mutfağın avlu ya da müştemilat (servis yapısı) binasında olmasından dolayı yeniden kullanım aşamasında, tuvalet ve mutfak ana yapı içinde çözümlenmiştir. Ancak sonradan eklenen bu mekanların boyutları küçük olduğu için ihtiyacı tam olarak karşılayamamaktadır.
- Nacarların ve dolap kapaklarının onarımı sırasında, orijinalinde boyanmadan kullanılan ahşabın, koyu renklere (özellikle koyu kahverengi) boyanması, mekanın olduğundan daha küçük ve karanlık algılanmasını sağlamaktadır.

Yukarıda açıklanan tüm bu olumsuzlukların dışında, kültür varlığı yapılar, çevresel ve sosyal etkenlerden dolayı, ancak fonksiyon değişikliği geçirerek kullanılabilirliklerinden ve bu sayede basit ve esaslı onarım olanağı elde edebildiklerinden, ayakta kalmaları ve yaşamaları mümkün olabilmektedir.

Fonksiyon değişikliği ile zorunlu olarak yapılan ek ve farklı kullanımlara rağmen binalar genelde özgün plan şemalarını korumaktadır. Ayrıca binaların genelinde de tavan-taban döşemeleri ve dolap kapakları ile duvar kaplamalarında kullanılan malzemeler orijinalliğini kısmen korumaktadır (Tablo 26-27).

Kültür varlığı yapı, fonksiyon değişikliği geçirerek, yeniden kullanıma açılmadan önce, yapılacak uygulamaların, kültür varlığı yapıya zarar vermesini önlemek için, binanın özgün kullanımının, mekanlarının, malzemelerinin vb. detaylı bir şekilde araştırılması gerekmektedir. Ayrıca ahşaplarda, mantar ve böceklerle karşı korunması, yanmasının geciktirilmesi, rutubet alımının engellenerek veya azaltılarak boyut değiştirmesinin önlenmesi için koruyucu kimyasal malzemeler kullanılmalıdır.

Kültür varlığına önerilecek yeni fonksiyon öncesi binanın özgün yapısı korunarak, fonksiyona ne derece cevap vereceği belirlenmelidir. Yeni verilen fonksiyondan ve gelişen gereksinim ve değişimlerden doğan ek mekanların konumunun, boyutunun doğru tasarlanması gerekmektedir. Bu nedenle, binanın özgün yapısından farklı bir fonksiyon önerildiği zaman, basit onarım uygulamaları yerine esaslı onarımlarının yapılması (restorasyon projesinin hazırlanması), yapının yeni fonksiyona uyum sağlamasını, daha çok kolaylaştıracaktır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1973, Türk Tarih Kongresi Bildirileri, cilt 2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara
- Anonim, 1994, "Gaziantep", Ana Britannica Ansiklopedisi, cilt 13.
- AHUNBAY, Z., 1999, Tarihi Çevreyi Koruma ve Restorasyon, YEM Yayınları, İstanbul.
- ALTINOLUK, Ü, 1998. Binaların Yeniden Kullanımı. YEM Yayınları, 143s.
- ALTINOLUK,Ü, Şubat 1990. Eski Yapıların Yeniden Kullanımları. Arredamento Dekorasyon Dergisi, İstanbul.
- AKKOYUNLU, Z., 1989. Urfa Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, Sf: 113-120.
- ATALAR, Ali, 1998, Gaziantep Evlerinde Kuş Pencereleri, Yorum Dergisi, Sayı:20-21, S: 28-29.
- ATALAR, Ali, 2004, Osmanlı Dönemi Antep evleri, Kanaat Basımevi, Merinos Halı A.Ş. Yayını, 120 s.
- BAŞGELEN, Nezh, 1998, Bir zamanlar Gaziantep, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 24 s.
- KALENDER, Erol, 1999, Gaziantep Abdülkadir Kimya Evi Resimleri, Dumat Ofset, Ankara, 100 s.
- KARPUZ, H., 1984. Erzurum Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, Sf: 13-40.
- KUBAN, Doğan, 1976, Gaziantep Kenti Koruma İmar Planı Raporu, İTÜ Mimarlık Fak., İstanbul.
- KULOĞLU, N., ASAOĞLU, A., 1995. Geleneksel Yapılarda İyileştirme Çalışmalarının fonksiyonsal ve Estetik Boyutları, İTÜ, Haziran, İstanbul, Sf: 340-350.
- ÖGEL, B., 1985. Türk Kültür Tarihine Giriş, Cilt: 3, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, Sf: 65.
- ÖZDEMİR, D., 1996. Tarihi Çevrelerde Sosyal Değişimin Mekana Etkisi. MSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Sf: 10-29.
- ÖZDEŞ, G., 1986. Eski Türk Şehirleri ve Yaşamı Üzerine, Yapı Dergisi, Sayı: 67, İstanbul, Sf: 35.

- TOGAL, H., 1947. Diyarbakır Evleri, Arkitect, Cilt: 17, İstanbul, Sf: 165-169.
- UĞURLUER, Murat, 1999, Süslemeleriyle Dikkat Çeken Bir Antepevi (Başoda Duvar Resimleri), Yorum Dergisi, Sayı:30-31, S.13-15.
- UĞURLUER, Murat, 2000, Tavan Süslemeleri ile Süslenmiş Bir Antepevi, Yorum Dergisi, Sayı:35, S.40-43.
- ÜNSAL, T.Ayfer, 1995, Gaziantep, Arkitekt Bursa Dergisi, sayı:432, S. 64-73

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Ordu'da doğdu. 1989 yılında Gülyalı İlkokulu, 1990 yılında Ordu Merkez Ortaokulu, 1993 yılında Ordu Lisesini bitirdi. 1994 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde Lisans eğitimine başladı. 1998 tarihinde mimar unvanı ile mezun oldu. 2001 yılından itibaren Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunda görev yapmaktadır. 2001-2002 yılları arasında Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı Yüksek Lisans eğitimine başladı.